

FUENGIROLAN UUSI UTOPIA

UTOOPPINEN IMPULSSI ESPANJANSUOMALAISTEN HAASTATTELUPUHEESSA

Suvi Mononen
Maisterintutkielma
Kulttuurit ja yhteisöt
muuttuvassa maailmassa
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta - Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos - Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä - Author Suvi Marianne Mononen	
Työn nimi - Title Fuengirolan uusi utopia - utooppinen impulssi espanjansuomalaisten haastattelupuheessa	
Oppiaine - Subject Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa	Työn laji - Level Maisterintutkielma
Aika - Month and Year Helmikuu 2023	Sivumäärä - Pages 77 + liitteet
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Utooppinen impulssi on Ernst Blochin (1954) luoma käsite, jolla kuvataan ihmisen perustavanlaatuisia tendenssiä pyrkiä kohti parempaa. Tutkimuksessani tarkastelen empiiriseen aineistoon perustuen utooppista impulssia elämäntapasiirtolaisuuden kontekstissa espanjansuomalaisten haastattelupuheessa ilmenevänä kritiikkinä ja unelmointina teoriaohjaavan analyysin keinoin. Tutkimuksen aineisto on kerätty etnologian dosentti Jukka Jouhkin johtaman monitieteisen <i>Aurinkorannikon suomalaiset</i> -pilottitutkimuksen yhteydessä Fuengirolassa keväällä 2019 ja se koostuu yhdeksän haastattelun nauhoituksista ja litteroinneista. Aineistoa olen analysoinut teoriaohjaavasti teemoittelun ja hermeneuttisen tiedonmuodostuksen keinoin. Päättökysymykseni on: miten utooppinen impulssi ilmenee espanjansuomalaisten haastattelupuheessa Fuengirolaan liittyen? Tutkimus selvittää miten utooppinen impulssi ilmenee haastattelupuheessa kritiikin ja unelmoinnin kautta sekä millaisia uusia utopioita haastattelupuheessa ilmenee.</p> <p>Utooppisen impulssin keskiössä on päättymätön uusien impulssien, tendenssien ja muutoksen mahdollisuuksien muodostuminen. Blochin mukaan ihmiselle on tyypillistä nähdä paremman olemassaolon mahdollisuus, eli utopia, tavoittelun arvoisena. Elämäntapasiirtolaisuus on eri ikäisten, suhteellisen hyvinvoivien maiden kansalaisten alueellista liikehdintää, jossa muutetaan joko osaaikaisesti tai kokoaikaisesti paikkoihin, jotka pystyvät tarjoamaan paremman elämänlaadun mahdollisuuden. Henkilökohtaisen hyvän elämän tavoittelu liittyy laajempaan sosiologiseen, historialliseen ja materiaaliseen kontekstiin ja elämäntapasiirtolaiset muodostavat jatkuvasti kasvavan kansainvälisten siirtolaisten segmentin globalisoituvassa maailmassa.</p> <p>Utooppinen impulssi ilmenee espanjansuomalaisten haastattelupuheessa kriittisen reflektion ja unelmoinnin tilana, jolla on ongelmanratkaisuun tähtäävä funktio. Lisäksi utooppinen impulssi ja kriittinen reflektio kytkeytyvät spatiaalisen ja mentaalisen tilan muutokseen sekä liminaalisuuteen. Utooppinen impulssi on alati uudestaan aktivoituvaa kriittisen reflektion ja unelmoinnin tila, jonka kautta muotoillaan parempia todellisuuksia eli utopioita. Tutkimuksen tuloksia on mahdollista hyödyntää jatkotutkimuksen haastatteluiden taustalla tai metodologisesti kriittisen funktionaalisen päätöksenteon prosessissa.</p>	
Asiasanat - Keywords Utopia, utooppinen impulssi, Ernst Bloch, Fuengirola, elämäntapasiirtolaisuus	
Säilytyspaikka - Depository Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja - Additional information Työn ohjaajat Miikka Pyykkönen ja Karina Horsti (Jukka Jouhki v. 2020–2021). Työ on saanut syksyllä 2020 Seurasaaressäätien Emil ja Lempi Hietasen rahaston stipendin.	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Fuengirola, siirtolaisuustutkimus, utopia ja utooppinen impulssi	1
1.1	Tutkimuksen tehtävä ja tutkimuskysymys	6
2	EUROOPPALAINEN SIIRTOLAISUUS JA FUENGIROLA	8
2.1	Espanjaan kohdistuva siirtolaisuus	8
2.1.1	Auringonlaskun siirtolaisuus	9
2.1.2	Elämäntapasiirtolaisuus	11
2.2	Fuengirola ja suomalainen siirtolaisuus	13
3	UTOPIA JA UTOOPPINEN IMPULSSI	17
3.1	Utopian kehitys yhteiskunnallisesta mallista yksilölliseksi unelmoinniksi	17
3.2	Impulssi, utooppinen impulssi, ennakoiva tietoisuus ja toivo	20
3.3	Analyysityökalu	25
3.4	Muoto ja utooppinen impulssi	26
3.5	Utooppinen impulssi ja tutkimuksen viitekehys	27
4	AINEISTO	30
4.1	Aineiston kuvaus ja soveltuvuus tutkimukseen	30
4.2	Tutkimusetiikka ja aineistonhallinta	32
4.3	Aineiston rajaus	33
5	METODI	35
5.1	Hermeneuttinen tulkinta ja tiedonmuodostus	36
5.2	Teoriaohjaava analyysi ja teemoittelu laadullisen sisällönanalyysin menetelmänä	37
6	ANALYYSI	41
6.1	Muutto ja pako utopiana	42
6.2	Paikka, fyysinen tila ja maisema	47
6.3	Yhteisöt ja rakenteet	50
6.4	Itseoivallus ja työ	56
6.5	Liminaalisuus, elämänpolku ja uudet utopiat	59
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	64
7.1	Utooppinen impulssi on kriittisen reflektion ja unelmoinnin tila, jolla on ongelmanratkaisuun tähtäävä funktio	65

7.2	Utooppinen impulssi ja kriittinen reflektio kytkeytyy spatiaalisen ja mentaalisen tilan muutokseen sekä liminaalisuuteen.....	67
7.3	Päätelmä utooppisesta impulssista	68
8	POHDINTA.....	70
9	LÄHTEET	73

LIITTEET

1 JOHDANTO

1.1 Fuengirola, siirtolaisuustutkimus, utopia ja utooppinen impulssi

Fuengirola on Espanjan aurinkorannikolla, Costa del Solissa sijaitseva kaupunki, jossa vierailee vuotuisesti satoja tuhansia suomalaisia turisteja. Aurinkorannikon alueella asuu myös pysyvästi noin 5 000 suomalaista ja epäsäännöllisemmin noin 25 000–30 000 suomalaista (Reinikainen 2020). Espanjassa asuvat suomalaiset ovat pääasiassa eläkeläisiä mutta alueelle muuttaa jatkuvasti myös muuta väestöä. Fuengirolan asukkaista noin neljäsosa on ulkomaalaisia, pääasiassa englantilaisia, irlantilaisia, skotlantilaisia, ruotsalaisia ja suomalaisia (King 2012). Suomalaisia Espanjaan muuttoon motivoi pako kylmästä miellyttävän leutoon ja terveydelle optimaaliseen ympäristöön sekä pyrkimys elämänlaadun kohentamiseen (Karisto 2008, 192). Maisterintutkielmani lähteenä on valmis empiirinen haastatteluaineisto, joka on kerätty etnologian dosentti Jukka Jouhkin johtaman espanjansuomalaisista kieltä ja kulttuuria käsittelevän monitieteisen *Aurinkorannikon suomalaiset* -pilottitutkimuksen yhteydessä. Aineistoa kuvaan tarkemmin työn luvussa 4. Aineisto.

Inspiraatio tutkielman aiheeseen syntyi litteroidessani Aurinkorannikon suomalaiset -hankkeen haastatteluaineistoa helmikuussa 2020. Kuuntelin kertomuksia tilasta, paikasta, elämästä ja olemisesta. Havahduin muistelemaan viisi vuotta aikaisemmin viettämäni aikaa suomalaisen utopiayhteisön jäänteillä Brasilian Penedossa, jonne olin muuttanut Rio de Janeiron intensiivisestä ympäristöstä unelmanani palautuminen ja rentoutuminen vuorilla sijaitsevan pikkukylän rauhassa, missä on mahdollisuus saunaan. Fuengirolasta kertovia tarinoita kuunnellessani

reflektoin omia kokemuksiani ja käsityksiäni ihanteellisesta elämästä tropiikissa ja pohjolassa. Havahduin huomaamaan sekä omassa kokemuksessani, espanjansuomalaisten kertomuksissa, että Penedon yhteisön jäsenten kertomissa utopiayhteisöä koskevissa muistoissa toistuvan samankaltaisten ihanteiden esimerkiksi uuteen paikkaan heijastetuista unelmista ja ympäristön merkityksestä kehon ja mielen hyvinvoinnille. Aloin pohtimaan millaisia unelmia rentoutuneen tilan saavuttanut suomalainen yksilö kykeneekään muodostamaan Fuengirolan tai Penedon kaltaisessa leudon lämpimässä kuplassa verrattuna siihen, että joutuu kuluttamaan valtavan määrän kognitiivisesta kapasiteetistaan ja energiastaan toiminnan suunnitteluun alati vaihtuvien vuodenaikojen ikeessä, tai selviämään hyytävässä ja pimeissä talviolosuhteissa.

Oman kokemuksen pohjalta noussut kriittinen reflektio ympäristön vaikutuksista yksilön tyytyväisyyteen herätti kiinnostukseni tutkia tarkemmin tätä unelmoinnin kenttää ja sitä millaisia jaettuja ihanteellisen elämän elementtejä voisi olla löydettävissä Penedon utopiayhteisön nostalgisissa muistoissa ja espanjansuomalaisten ilmaisemissa paremman elämän unelmissa. Ajatus muotoutui eteenpäin ideaksi tutkia utooppista ajattelua Fuengirolan kontekstissa. Idea sai tukea siirtolaisuuteen, utopiaan sekä utopiamotivoituneeseen siirtolaisuuteen liittyvästä teoreettisesta taustasta. Myöhemmin tutkielmani pääkäsitteeksi tarkentuikin *utooppinen impulssi*, joka on filosofi Ernst Blochin (1954) muodostama, psykoanalyysiin pohjaava käsitys ihmisen luonteenomaisesta mielenlaadusta, joka perustuu kriittiseen reflektioon ja unelmointiin ja jonka kautta muotoillaan uusia utopioita. Blochin mukaan ihmiselle on tyypillistä nähdä paremman olemisen muoto - utopia - jatkuvasti mahdollisena ja tavoittelun arvoisena.

Tutkimuksen viitekehyksen muodostaa siis *utopian* teema ja teoria. Utopialla tarkoitetaan hyvää paikkaa, jota ei kuitenkaan ole olemassa. Käsitteenä utopia ymmärretään yleisesti paremman tavoitteluna tai pyrkimyksenä kohti verrattain ideaalimpaa olemisen tilaa, tai tilaa, joka on toivottavampi kuin se, missä sillä hetkellä olemme. (ks. esim. Bloch 1995, Jouhki 2005, Levitas 2011; Eskelinen ym. 2020, Lakkala 2021.) Utopia voi viitata sekä ei olemassa olevaan yhteiskuntaan, joka on yksityiskohtaisesti kuvattu ja joka sijoittuu tavanomaisesti aikaan ja paikkaan että

ajatteluun, jossa ilmenee halu parempaan. Tämä pyrkimys parempaan on kaikkien utopioiden keskeinen elementti ja se nähdään myös ihmiskunnan kollektiivisena taipumuksena. Toisin sanoen utooppinen ajattelu on luontainen inhimillinen piirre. (mm. Bloch 1995, Levitas 2011)

Utooppinen impulssi on saksalaisen marxilaisen filosofin Ernst Blochin mystiikan ja romanttisen tradition pohjalle rakentuvan utopian kontekstissa kuvattu ajatusprosessina, jossa yksilö luo kriittisessä reflektiivisessä suhteessa nykyhetkeen paremman olemisen tilan, joka sijoittuu tulevaisuuteen. Utooppinen impulssi kuvataan ajattelun tasona, missä yhdistyy kolme ajallista ulottuvuutta. *Menneisyys*, johon sijoittuu kaikki ihmiskunnan epäonnistumiset ja kärsimykset, joista on mahdollisuus oppia. *Nykyhetki*, johon liittyy toiminnan ohjaamisen ja suunnan havaitsemisen mahdollisuus, eli tendenssi ja harkitusti suunnatun toiminnan kautta syntyvä *tulevaisuus*, missä sijaitsee kaikki aikaisemmin toteutumaton latenti potentiaali. (Kellner 2012, 84.) Toisin sanoen utooppinen impulssi on kriittinen ja reflektiivinen tila, jossa utopiaa muotoillaan. Utopiaan liittyykin aina tavalla tai toisella utooppinen impulssi.

Vaikka Blochin utooppisen impulssin käsite liitetään traditionaalisesti kapitalistista mallia uhmaavaan ja sosiaalista muutosta tavoittelevaan yhteisölliseen ajatteluun, on sitä mahdollista tarkastella myös yksilötasolla ihmismielen perustavanlaatuisena ilmiönä, joka liittyy paremman tavoitteluun. YK on määritellyt vuonna 2012 Kansainvälisen Onnellisuuspäivän julistamisen yhteydessä onnen ja hyvinvoinnin tavoittelun ihmisen universaaliksi pyrkimykseksi (YK 66/281). Onnellisuutta tavoitellaan monin eri keinoin ja siihen vaikuttaa esimerkiksi lukuisat tarpeista kumpuavat seikat (ks. esim. Maslow 1954), yhteiskunnalliset olosuhteet (ks. Turner 2018), ympäristö (ks. esim. Cuñado & de Gracia 2013) ja ilmasto (ks. esim. Kanazawa & Yong 2022). Onnellisuus linkittyy yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, ympäristön suojeluun sekä turismiin Bhutanissa, missä mitataan *bruttokansanonnellisuutta* (GNH) (Sonnenberg & Lham 2018). Onnellisuutta ja parempaa elämää tavoitellaan myöhäismodernissa maailmassa useimmiten omien olosuhteiden parantamisen kautta. Myös utooppinen impulssi on siirtynyt yhteisöllisestä yksilölliseen ulottuvuuteen ja se valjastetaan nykyaikana

henkilökohtaisten halujen ja fantasioiden täyttämiseen (Hollowin 2011 27, mukaan Bauman 2003, 22).

Tässä tutkimuksessa tarkastelen Suomesta Fuengirolaan suuntautuvaa muuttoa utooppisesti motivoituneena siirtolaisuutena. Suomalaisilla on pitkä historia utooppisesti motivoituneesta siirtolaisuudesta aina 1800-luvulta asti. Suomalaisten 1920-luvulla perustamista ihannesiirtokunnista kaukaisimmat sijaitsevat Brasiliassa ja Argentiinassa. Siirtokuntia on lähdetty perustamaan, koska suomalaiset ovat kokeneet, etteivät voi saavuttaa ihanteitaan Suomessa. Utopiamotivoitunut siirtolaisuus kuvataankin kumpuavan tyytymättömyydestä vallitsevia olosuhteita kohtaan. (Jouhki 2005, 65.) Tässä tutkielmassa tarkastelen Fuengirolaan suuntautuvaa siirtolaisuutta utooppisesti motivoituneena elämäntapasiirtolaisuutena, joka on paremman elämän tavoittelua paikassa, missä elinkustannukset ovat verrattain pienemmät ja ilmasto lämmin ja jonka rakenteet tukevat henkilökohtaisen hyvän elämän tavoittelun prosessia. Tutkielman lähdeaineistona toimivat haastattelut on kerätty yksilöiltä, joita voidaan kuvata elämäntapasiirtolaisiksi käsitteen laajassa merkityksessä. Fuengirolaan kohdistuvaa siirtolaisuutta on mielekästä tarkastella utopian kontekstissa, sillä paremman elämän tavoittelu toistuu niin muuton syissä kuin etelän lämmössä vietettyyn elämään liitetyissä merkityksissäkin. Utopian käsitteellisten työkalujen keinoin on mahdollista tarkastella millaista unelmointia ja kritiikkiä elämäntapasiirtolaisuuteen espanjanasuomalaisten haastattelupuheessa liittyy. Utopia tuo siirtolaisuutta käsittelevään tutkimukseen näkökulman, josta käsin on mahdollista tarkastella muun muassa Suomesta Espanjaan suuntautuvan siirtolaisuuden motiiveja, sitä mahdollistavia rakenteita, yhteisön merkitystä sekä uuden tilan mahdollistavia itseioivalluksia, elämänpolkua ja uusia utopioita.

Utopiatutkimus on monitieteinen tieteenala, joka tutkii utopianismia kaikissa sen muodoissa. Näihin lukeutuvat esimerkiksi poliittiset utopiat, utopiakirjallisuus ja taide, utopiateoria sekä intentionaaliset yhteisöt (Karhu 2019). Yhteiskuntatutkimuksen parissa utopian viitekehys tarjoaa erilaisia näkökulmia ja ajattelun työkaluja ja utopia on käsitettävissä myös kritiikin tuottamisen metodina (mm. Lakkala 2021, Eskelinen ym. 2017). Utopiaa käytetään myös muilla tieteenaloilla, kuten muotoilun (Dorrestijn & Verbeek 2013) ja arkkitehtuurin (Guneri 2021) parissa

ja se voi toimia esimerkiksi kaupunkisuunnittelun työkaluna (Pyy & Lehtinen 2021). Utooppista impulssia on myös tutkittu laajasti eri tieteenaloilla, kuten turismin ja matkailun alalla esimerkiksi kulttuurisen identiteetin performanssin kautta (Whigham 2014) sekä markkinoinnin viitekehyksessä kaupallisten lifestyle-lehtien kontekstissa (Hollow 2011). Utooppista impulssia on tutkittu lisäksi retorisenä keinona kerronnassa (Portolano 2012). Utooppisen impulssin ilmenemistä on tutkittu myös kulttuurintutkimuksen parissa elokuvien ja TV-sarjojen kontekstissa, esimerkiksi Hunger Games -elokuvasarjan dystooppisessa kuvauksessa sekä Orleans TV-sarjassa (Morris 2020). Utooppista impulssia on lisäksi tutkittu psykologian alalla eri psykoanalyttikkojen teoksissa (Ellis 2014) sekä yksilöiden persoonallisuuteen liittyvänä, sosiaalista muutosta ohjaavana tendenssinä (Basso 2020). Utooppista impulssia on myös vastikään tutkittu planetaarista terveyttä tavoittelevaan transformatiiviseen sosiaaliseen muutokseen liittyvänä psykologisena ja behavioraalisenä prosessina (Basso 2022).

Utopia on kiinnostava tutkimuskohde ja sovellettavissa oleva metodi monilla eri aloilla. Empiiriseen aineistoon perustuvalla etnografisella tutkimuksella on nähty olevan tarvetta utopian käsitteen laajentamisen vuoksi (esim. Lakkalan väitöstilaisuus 3.12.21). Toivonkin, että tämä tutkimus pystyy kuvaamaan utooppisen impulssin ohjaamaa ajattelua omassa erityisessä kontekstissaan espanjassa asuvien suomalaisten merkityksentämänä. Tutkimus tuottaa kuvausta siitä, millaisiin teemoihin liittyen utooppinen impulssi ilmenee espanjansuomalaisten haastattelupuheessa, millaista kritiikkiä ja unelmointia siinä esiintyy sekä millä tavalla Fuengirola ja Suomi kuvataan utopioina. Pöysän mukaan haastattelupuhe noudattaa aina keskustelun vuorovaikutussääntöjä mutta haastatteluissa haastatteliija ohjaa voimakkaammin teeman käsittelyä joko tiedostaen tai tiedostamattaan (Pöysä 2022). Tässä tutkimuksessa Fuengirolassa asuvien suomalaisten haastattelupuhe toimii empiirisenä aineistona ja lähteenä, joka tuo utooppiselle impulssille sisällön.

1.1 Tutkimuksen tehtävä ja tutkimuskysymys

Tämän tutkimuksen tehtävä on kuvata teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin utooppista impulssia espanjansuomalaisten haastattelupuheessa Fuengirolaan liittyen ja tuottaa tietoa hermeneuttisen tulkinnan prosessin kautta. Tässä tutkimuksessa tarkastelen utooppista impulssia yksilön puheessa artikuloituna pyrkimyksenä kohti parempaa, joka tuotetaan kritiikin ja unelmoinnin kautta. Tarkastelen tutkimuksessa utooppista impulssia osana utopian muodonannon prosessia. Analyysin teemat ovat muodostuneet aineistolähtöisesti ja tarkastelen niitä teoriaohjaavasti. Tutkimus edustaa siirtolaistutkimusta ja sen tehtävä on tuottaa uutta tietoa utooppisesti motivoituneesta siirtolaisuudesta utooppisen impulssin tarkastelun kautta.

Tutkimuksen kautta etsin vastausta seuraavaan päätutkimuskysymykseen:

- Miten utooppinen impulssi ilmenee espanjansuomalaisten haastattelupuheessa Fuengirolaan liittyen?

Pyrin vastaamaan tähän tutkimuskysymykseen etsimällä vastauksia siihen, miten utooppinen impulssi ilmenee haastattelupuheessa kritiikin ja unelmoinnin kautta sekä millaisia uusia utopioita haastattelupuheessa muodostetaan.

Olen muodostanut tutkimuksen teoreettisen perustan pohjalta analyysityökalun, joka kuvaa utooppisen impulssin kolme ajallista dimensiota sisältävänä ajatusprosessina, missä ennakoivan tietoisuuden tilassa menneisyydestä nouseva ja nykyhetkessä ilmenevä kritiikki luo toivon tukemana tulevaisuuteen heijastetun nykyolosuhteita paremman paikan, joka on utopia. Utopiaa edeltää aina tavalla tai toisella utooppinen impulssi, joka inspiroi unelmoimaan paremmasta. Omassa työssäni käsitän utooppisen impulssin osana utopian muodon antoa. Utooppisen impulssin ilmenemistä tarkastelen Fuengirolassa asuvien suomalaisten haastattelupuheessa artikuloituna kritiikkinä ja unelmointina Fuengirolaan ja Suomeen liittyen. Esittelen analyysityökalun visuaalisen kuvaajan kappaleessa 3.3 Analyysityökalu (s. 26). Visualisointi havainnollistaa edellä kuvattua utooppisen

impulssin prosessia ja siihen liittyvän ennakoivan tietoisuuden ajallisia dimensioita suhteessa kritiikkiin ja unelmointiin.

Alustan tutkimusta luvussa 2. Eurooppalainen siirtolaisuus ja Fuengirola, jossa kerron Fuengirolaan kohdistuvasta eurooppalaisesta ja suomalaisesta siirtolaisuudesta. Esittelen tutkimuksen teoreettisen taustan luvussa 3. Utopia ja utooppinen impulssi. Luvussa esittelen utopian käsitteen, kerron sen kehityksestä yhteiskunnallisesta mallista yksilölliseksi unelmoinniksi ja esittelen oman tutkimukseni pääkäsitteen, utooppisen impulssin, ennakoivaan tietoisuuteen ja toivoon liittyen. Lisäksi pohdin luvussa teorian soveltuvuutta paremman elämän tavoitteluun linkittyvät siirtolaisuuden tutkimiseen ja esittelen lopuksi teorian pohjalta muodostamani analyysityökalun. Tutkimuksen aineistoa käsittelen luvussa 4. Aineisto, missä kuvaan aineistoa ja pohdin sen soveltuvuutta tutkimukseen, käsittelen tutkimusetiikkaan ja aineistohallintaan liittyviä seikkoja sekä kerron aineiston rajaamisen prosessista. Luvussa 5. Metodi kerron hermeneuttisesta metodista, teoriaohjaavasta analyysistä laadullisen sisällönanalyysin menetelmänä ja teemoittelusta. Luvussa 6. Analyysi analysoin haastattelupuhetta utooppisen impulssin kautta teoriaohjaavasti luvuissa 6.1 Muutto ja pako utopiana, 6.2 Paikka, fyysinen tila ja maisema 6.3 Yhteisöt ja rakenteet, 6.4 Itseoivallus ja työ, ja 6.5 Liminaalisuus, elämänpolku ja uudet utopiat. Esittelen tutkimuksen tuloksia luvussa 7. Johtopäätökset. Työn päättää pohdintaluku 8. Pohdinta, missä arvioin tutkimusta ja tutkimusprosessia kriittisestä näkökulmasta, pohdin tulosten soveltamisen mahdollisuutta sekä mahdollisia inspiroivia jatkotutkimuksen kohteita.

2 EUROOPPALAINEN SIIRTOLAISUUS JA FUENGIROLA

2.1 Espanjaan kohdistuva siirtolaisuus

Espanjansuomalaisiksi voidaan laajasti käsittää Aurinkorannikon alueella pysyvästi tai osa-aikaisesti asuvat suomalaiset. Lomaa Aurinkorannikolla viettävät suomalaiset mielletään tavanomaisesti turisteiksi. Tässä tutkimuksessa käytän Espanjassa asuvista suomalaisista kuvausta espanjansuomalaiset. Espanjansuomalaisen kulttuurin muodostuminen Fuengirolaan perustuu vuosikymmeniä kestäneeseen eläkeläisten muuttoliikkeeseen terveydelle suotuisaan ilmastoon ja taloudellisesti edullisempaan paikkaan (mm. Raivio et al. 2016). Espanjaan kausiluontoisesti tai pysyvästi muuttanut suomalaisväestö on aikaisemmin koostunut pääosin eläkeläisistä tai sapattivuotta viettävistä. 2010-luvulla Fuengirolaan siirtyi myös monia suomalaisia yrityksiä mukanaan suomenkielisiä työpaikkoja. Työperäinen maahanmuutto lisääntyi ja tätä nykyä alueella työskentelee yhä enemmän eri ikäisiä suomalaisia. Fuengirolan suomalaisväestö on muuttunut keski-ikältään nuoremmaksi ja monimuotoisemmaksi. "Sukupolvenvaihdos" on käynnissä ja Fuengirolaan muuttaa jatkuvasti myös eri ikäisiä eläkeläisiä, perheitä, työttömiä ja työssäkäyviä suomalaisia.

Espanjaan kohdistuvaa siirtolaisuutta on tarkasteltu muun muassa eurooppalaiseen eläkeläisväestöön liittyen 'auringonlaskun siirtolaisuutena' (sunset

migration) (King 2012) sekä myös laajemmassa kontekstissa eläköitymisen, työperäisen siirtolaisuuden ja heliotrooppisen siirtolaisuuden sisältävänä 'elämäntapasiirtolaisuutena' (ks. Korpela 2010, O'Reilly & Benson 2009, Benson & Osbaldiston 2016). Sekä auringonlaskun siirtolaisuudessa että elämäntapasiirtolaisuudessa on kyse muutosta oman maan rajojen ulkopuolella paikkaan, jonka olosuhteet tukevat paremman elämän tavoittelua.

2.1.1 Auringonlaskun siirtolaisuus

Sunset migration eli 'auringonlaskun siirtolaisuus' käsitetään eläkeläisväestön muuttoliikkeenä aurinkoisiin paikkoihin. Euroopan kontekstissa tämä muuttoliike suuntautuu Espanjan lisäksi muun muassa Portugaliin, etelä-Ranskaan, Italiaan ja Kreikkaan. Auringonlaskun muuttoliike on kasvanut jatkuvasti 1960-luvulta lähtien kansainvälisen turismin myötä. Elitistiseksi kuvatun muuttoliikkeen tausta on taiteilijoiden ja kirjailijoiden asutuksissa esimerkiksi etelä-Ranskassa, Toscanassa ja Caprin saarella. (King 2012, 282).

Auringonlaskun siirtolaisuus kuvataan alati kasvavana muuttoliikkeenä, johon vaikuttaa muun muassa väestön ikärakenne. Tyypillisesti auringonlaskun siirtolaiset ovat sosioekonomisesti mukavassa tilanteessa olevia 60–56-vuotiaita eläköityneitä pariskuntia, jotka muuttavat heille aikaisemmilta lomamatkoilta tuttuun Etelä-Euroopan kohteeseen, josta he ovat hankkineet asunnon eläkepäiviä ajatellen. Pohjoiseurooppalaista siirtolaisuutta tarkastellessa muuton syyt ovat brittiväestöä vaihtelevampia. Siirtolaiset ovat saattaneet asua maassa jo ennen eläkkeelle siirtymistään eikä muutto liity niin tiiviisti eläköitymiseen. Osa siirtolaisista on työskennellyt uransa aikana ulkomailla. (King 2012, 283.)

Auringonlaskun siirtolaisuuteen liittyy sekä positiivisia että negatiivisia mahdollisia skenaarioita. Elämänlaatu voi parantua ja elinikä pidentyä kylmää, sateista ja pitkätalvista pohjoista lämpimämmässä, rennommassa ja läpi vuoden ulkoilun mahdollistavassa ympäristössä, missä reuma tai keuhkosairaudet eivät vaivaa ja elintaso paranee matalampien asumiskustannuksien, halvemman sähkön ja paikallisen ruoan myötä. Vierailu kotimaassa on helppoa lyhyen lentomatkan ja

halpojen hintojen vuoksi. Paikallinen kulttuuri ja muut aurinkoisista eläkepäivistä nauttivat pitävät mielen virkeänä. (King 2012, 285.) Negatiiviset aspektit taas liittyvät kieleen sekä kulttuuriseen integraatioon, joka voi luoda erillisyyttä ja haavoittuvuutta. Vieraassa paikassa ei ole läsnä samaa sosiaalista verkostoa kuin kotimaassa, ja sairauden sattuessa julkisten palveluiden systeemi on vieras. Pahimmassa tapauksessa erillisyys aiheuttaa paluumuuton, jonka seurauksena voi tapahtua taloudellisia menetyksiä. (King 2012, 285.) Viimeisen neljän vuosikymmenen aikana auringonlaskun siirtolaisuuden kasvuun on vaikuttanut demografiset, ekonomiset, yhteiskunnalliset ja maantieteelliset tekijät. Demografisista tekijöistä suurin vaikutus on ollut Euroopan väestön ikärakenne ja suurien ryhmien ikääntyminen sekä suuri aktiivisten "nuorten vanhusten" määrä, joka on erityinen pohjoismaalaisuuteen liittyvä seikka. Pohjoismaissa laadukkaan vanhenemisen malli pohjaa pikemminkin yksilön itsenäisyyteen kuin perheen ja suvun tuottamaan apuun, minkä vuoksi asuminen toisessa maassa on mahdollista. (King 2012, 286.)

Espanjaan kohdistuvan muuton syynä on yleisimmin sen leuto ilmasto, joka yhdistyy parempaan terveyteen, ulkoiluun ja taloudellisiin tekijöihin, kuten matalampiin lämmityskustannuksiin. Ilmasto on sekä Espanjaan työntävä että vetävä tekijä, joka liittyy esimerkiksi pohjoisen kylmään ilmastoon, runsaisiin sademääriin ja harmauteen, madaltuneeseen mielialaan sekä pakkoon pysyä sisätiloissa. Toisaalla Välimeren ilmasto voi olla kesäisin tukalan kuuma. Taloudelliset tekijät ovat toinen tärkeä muuttoon motivoiva tekijä, joka liittyy kiinteistöjen hintoihin, lämmityskustannuksiin ja ruoan sekä juoman hintaan. Vaikka hintaero on kaventunut kolmen edellisen vuosikymmenen aikana, on se yhä merkittävä erityisesti Euroopan pohjoisosasta muuttaville siirtolaisille, jotka ovat tottuneet korkeisiin asumis- ja lämmityskustannuksiin. Kolmas muuttoa motivoiva tekijä on välimerellinen elämäntapa, joka viittaa ruoka- ja viinikulttuuriin, hitaampaan elämänrytmiin, ulkoiluun ja yleiseen paikalliseen ystävällisyyteen. Muuttoon voi myös motivoida esimerkiksi avioeron tai kumppanin kuoleman jälkeinen "uuden elämän" tavoittelu. (King 2012, 288–289.)

Auringonlaskun siirtolaisuus linkittyy vahvasti turismiin. Useimmat auringonlaskun siirtolaiset muuttavatkin paikkaan, joka on heille tuttu menneiltä

vierailuilta ja lomilta. Ilmiön voi nähdä eräänlaisena pidennettynä lomana, josta on tullut pysyvä elämäntapa. Auringonlaskun siirtolaisuuteen liittyy myös EU:n konteksti. On oletettu, että EU:n laajeneminen 1980-luvulla on osaltaan mahdollistanut myös auringonlaskun siirtolaisuutta. Euroopan yhtenäisasiakirjan sopimusuudistuksen myötä pysyvän asumisen ja liikkumisen esteitä poistui ja esimerkiksi kiinteistön omistaminen helpottui ja Euroopan unionin perussopimuksen myötä 1994 mahdollistui äänestäminen niille EU:n kansalaisille, jotka asuivat oman maan rajojen ulkopuolella. Espanjaan kohdistuva muuttoliike on kuitenkin alkanut jo ennen tätä. (King 2012, 287.)

2.1.2 Elämäntapasiirtolaisuus

Lifestyle Migration eli 'elämäntapasiirtolaisuus' on eri ikäisten, vauraiden maiden suhteellisen hyvinvoivien kansalaisten alueellista liikehdintää, jossa muutetaan joko osa-aikaisesti tai kokoaikaisesti paikkoihin, jotka pystyvät tarjoamaan paremman elämänlaadun mahdollisuuden, jossa on pienemmät elinkustannukset ja lämmin ilmasto (ks. O'Reilly 2009, Korpela 2010). Elämäntapasiirtolaiset kuvataan suhteellisen etuoikeutetuiksi keskiluokkaisiksi vauraiden maiden kansalaisiksi, jotka voivat tehdä sellaisia elämäntapaan liittyviä valintoja, jotka eivät ole mahdollisia kaikille. Myös niissä tapauksissa, joissa siirtolaiset eivät ole varakkaita kotimaansa standardien mukaan, ovat he varakkaita suhteessa kohdemaan kansalaisiin. (O'Reilly & Benson 2009, 1-2, von Reichert 2011, 294)

Elämäntapasiirtolaisuuteen liittyvä yksilöllisen hyvän elämän etsiminen tulee ymmärtää ilmiön laajemmassa sosiologisessa, historiallisessa ja materiaalisessa kontekstissa. Henkilökohtaisen utopian metsästys on ollut kulttuurissamme läsnä jo vuosisatoja mutta ilmiön viimeaikainen suosion nousu johtuu sosiologi Anthony Giddensin (1991) mukaan pikemminkin edellisten 50-60 vuoden aikana mahdolliseksi tulleesta refleksiivisestä mahdollisuuksien arvioinnista, eli pohdinnasta voisiko elämä olla parempaa jossain toisaalla kuin suoraan suhteellisesta ekonomisesta etuoikeudesta. Tämän tyyppisen muuttoliikkeen ovat tehneet mahdolliseksi lukuisat yhteiskunnalliset muutokset kuten globalisaatio,

individualisaatio, lisääntynyt liikkuvuus ja liikkumisen helppous, työn joustavuus sekä suhteellinen globaalin varallisuuden kasvu, jotka selittävät ilmiön suosion nousua viime vuosikymmenten aikana. (O'Reilly & Benson 2009, 3; Benson & O'Reilly 2009, 8)

Elämäntapasiirtolaisuuteen liittyy vaihtoehtoinen hyvä tai yksinkertainen elämä, pako yksilöllisestä tai yhteisöllisestä menneisyydestä tai muuttuvista olosuhteista sekä tilaisuus itseoivallukseen. Muuton jälkeiseen elämään kuvataan kuuluvan neuvottelu työn ja vapaa-ajan tasapainosta ja paremman elämän laadun sekä aikaisemmista rajoituksista vapautumisen tavoittelu. Näiden strategioiden kautta siirtolaiset etsivät hyvää elämää. Muuttoa inspiroi itseoivalluksen etsintä ja henkilökohtaisen täyttymyksen tavoittelu. Elämäntapasiirtolaisuus kuvataan etsimisen projektina, joka jatkuu pitkälle muuton jälkeiseen aikaan ja se nähdään olevan osa yksilön elämänpolkua. (O'Reilly 2009, 2)

Elämäntapasiirtolaiset muodostavat jatkuvasti kasvavan kansainvälisten siirtolaisten segmentin globalisoituvassa maailmassa. Globaalin infrastruktuurin ja teknologian kehitys, kuten matalakustanteinen lentoliikenne, viestintä, internet ja kansainväliset asuntomarkkinat lisäävät heidän mahdollisuuksiaan matkustaa usein, kommunikoida helposti ja hankkia kiinteistöjä kohdemaassa. Elämäntapasiirtolaiset samanaikaisesti sekä hyötyvät globalisaatiosta että ovat mukana edistämässä sitä. (von Reichert 2011, 294.) Paremman elämän tavoitteluun keskittyvä siirtolaisuus onkin mahdollista nähdä kehittyneiden maiden kansalaisten elämäntapaan liittyvänä valintana. Se kuvataan myös antimodernina, eskapistisena itsen toteuttamisen projektina, jonka kautta etsitään 'hyvää elämää'. (O'Reilly & Benson 2009, 1.) Elämäntapasiirtolaisuudessa heijastuu laajemmat elämäntapaan liittyvät valinnat, joita yksilöt myöhäismodernissa maailmassa päivittäin tekevät. Viimekädessä vaihtoehtoista elämäntapaa tarjoavien paikkojen materiaaliset ja sosiaaliset rakenteet ovat ratkaisevia tekijöitä, jotka selittävät miksi jokin kohde on valittu, ja samalla ne tekevät näkyväksi sen, missä roolissa mielikuvitus, myytti ja maisema ovat muuttopäätöksessä. (O'Reilly & Benson 2009, 3.)

Coutonin ja Lópezin mukaan uuteen kosmopoliittisuuteen liittyvä keskustelu on vaikuttanut siirtolaisuuden utopian muotoutumiseen, ja siirtolaisnarratiivit ovat

nousseet kulttuurin valtavoimaksi 1900-luvun lopulla. Siirtolaisuudesta kertova kirjallisuutta pidetään eräänä merkittävimpänä nykyaikaisen kirjallisuuden genrenä (Couton & López 2009, 107 mukaan Parrinder, 2006). Muuttoliikkeistä kertova kirjallisuus esittää lukuisia utopistisia kuvitelmia, joista eräs on kuvitelma kosmopoliittista metropolista – postnationaalien kulttuurin sulatusuunista, jossa syntyy uusia hybridikulttuureja ja -identiteettejä. Urbaaneihin keskuksiin suuntautuvien siirtolaisvirtojen myötä muodostuneet identiteetit rakentavat ja ylläpitävät kosmopoliittisia utopistisia kuvitelmia. Uusia kosmopoliittisia identiteettejä syntyy näissä uusissa tiloissa ja paikoissa, jotka ovat yhtä aikaa sekä olemassa olevia sosiaalisia rakenteita pirstaloivan että yhdistävän voiman ylläpitämiä. Liikkeeseen perustuva poliittinen mielikuvitus luo uusia sosiaalisia ja poliittisia tiloja, jotka eivät synny kiinnittymisestä paikkaan, traditionaaliseen kansalliseen tai etniseen siteeseen vaan yksilön irrottautumisesta näistä. Nykyaikaiset utopiat kuvataan pikemminkin prosessina kuin määränpäänä. Uudet utopiat ovat usein utopioita vapaasta liikkuvuudesta, paikattomasta tilasta ja liikkeestä. (Couton & López 2009, 101–109.)

Vaikka elämäntapasiirtolaisuuteen liittyvä mielikuvitus voidaan yhdistää yksilön luokkastatukseen, on myös ihmisiä, joita puhuttelee tiettyihin paikkoihin liittyvän kollektiivisen nostalgian ja arvostuksen taustalta löytyvät laajemmat kansalliset tai kollektiiviset narratiivit (Bensonin & Osaldisonin 2016, 420 mukaan Osaldiston 2012). Tästä näkökulmasta käsin tarkasteltuna 'elämäntapa' näyttäytyykin kontekstisidonnaisena sekä jakautuneena erilaisiin sosiaalisiin ja kansallisiin ryhmiin. Elämäntapasiirtolaisuuden käsite kuvataankin olevan omiaan kehystämään yksilöiden paremman elämän tavoittelun ilmiötä mutta tämän paremman elämän yksityiskohdat ovat keskenään hyvinkin erilaisia. (Benson & Osaldiston 2016, 420.)

2.2 Fuengirola ja suomalainen siirtolaisuus

Fuengirola on ollut suomalaisten suosima lomakohde Espanjan Aurinkorannikolla, Costa del Solissa, aina 1970-luvulta asti. Alueen välimerellisen leuto ilmasto ja Espanjan verrattain matala hintataso houkuttelevat alueelle muun muassa turisteja, työssä käyviä, perheitä ja eläkeläisiä (Karisto 2008). Fuengirola on suomalaisille ihanteellinen paikka vetäytyä eläkepäivien viettoon ja etelä-Espanjan alueella asuu arviolta pysyvästi kaksikymmentä tuhatta suomalaista. (Raivio ym. 2016, 3; Heikkilä 2021). Turisteja varten kehitetty infrastruktuuri on tärkeä tekijä elämäntapasiirtolaisuuden kannalta. Nykyään monessa paikassa on myös jo valmiina joukko samasta maasta tulleita elämäntapasiirtolaisia. (Korpela 2010, 73.) Myös suomalainen Espanjaan kohdistuva siirtolaisuus perustuu vuosikymmeniä jatkuneeseen, pääasiassa Fuengirolaan kohdistuvaan turismiin.

Suomalainen pysyvämpi asettautuminen Fuengirolaan kerrotaan alkaneen vuonna 1968, kun Teuvo ja Varpu Hakulinen ostivat muutaman hehtaarin maata Los Pacosista ja rakennuttivat alueelle 60- ja 70-luvuilla kymmeniä rivitaloja. Turismi tuki alueen talviasutuksen kasvua. 1980-luvulla Espanjaan alkoi kohdistua voimakas muuttoliike, johon kuului suomalaisten lisäksi muun muassa brittejä. Fuengirolassa asuvien brittien määrä lähes kaksinkertaistui vuosina 1985–1989. 1990-luvulla asunnon ostoon Espanjasta aikaisemmin vaadittu lupa poistui ja markkinat räjähtivät. Fuengirolaan suunniteltiin laajoja asutokomplekseja suomalaisille, mutta laman myötä asuntojen hinnat kohosivat ja asuntorakennusbuumi laantui. Jäljelle jäi kuitenkin suomalaisten omistamien asuntojen keskittymä ja kun uusi muuttobuumi 1990-luvun lopulla alkoi, oli alueelle helppo tulla ja hinnat vielä tuolloin halpoja mutta asuntojen hinnat kohosivat seuraavan kymmenen vuoden aikana jälleen rajusti. Uusi ja edelleen jatkuva muuttoliike on alkanut 2000-luvun taitteessa. (Karisto 2008, 157–159.) Fuengirolassa asuvien taustoissa on huomattavan paljon yrittäjätaustaisia, joille riskinotto ollut luonnollista myös työelämässä. Yleisesti ottaen paljon myös johtavissa asemissa työskennelleitä. (Karisto 2008, 177.) Fuengirolan kuvataan kuitenkin keskiluokkaistuneen, jolloin johtajat ja vähävaraiset ovat lähteneet pois ja jäljelle on jäänyt keskiluokka, pikkupaikkakunnilta eläköityneet, yrittäjät, virkamiehet, opettajat ja hoitoalan henkilöt (Kariston 2008, 182 mukaan Oranen 2008, 81.)

Espanjaan kohdistuva muuttoliike eroaa aikaisemmista suurista muuttoliikkeistä. Toisin kuin aikaisemmissa utooppisesti orientoituneissa muuttoliikkeissä on paremman elämänlaadun etsintä yksityistynyttä, eikä se rakennu millekään yhteiselle aatepohjalle. Siinä sekoittuu sekä positiivinen että negatiivinen vapaudenkaipuu ja niiden taustalla olevat keski- ja työväenluokkaiset elämänarvot. Espanjaan muutolle on tunnusomaista vapaaehtoisuus ja elämänlaatuun liittyvät vetotekijät. Espanjaan muutossa ei olekaan kyse siirtolaisuudesta tai maahanmuutosta niiden vanhassa merkityksessä vaan edestakaisesta jojo-muuttamisesta, kausisiirtolaisuudesta, tai kaksinapaisesta elämänmallista. Kesät saatetaan viettää Suomessa traditionaalisessa elinympäristössä ja talvet espanjan kansainvälisessä miljöössä. (Karisto 2008, 191.)

Fuengirolaan kohdistuvaa suomalaisturismia on tutkittu laajalti vuosikymmenten saatossa (mm. Korpela 1998; Honkanen 1999). Turismin lisäksi on tutkittu esimerkiksi kausittaista ja pysyvää muuttoa (mm. Karisto 2008; Rahko 2003) sekä elintapojen vaikutusta onnellisuuteen (Raivio ym. 2016). Suomesta Espanjaan suuntautuvaa muuttoa käsittelevissä tutkimuksissa on tarkasteltu mm. yrittäjyyden haasteita (Herranen 2010) ja integroitumisen prosessia (Poikkeus 2009; Leppäkoski 2016) sekä suomalaisten siirtolaisten akkulturaatiota ja identiteettiä (Mikkola 2001). Fuengirolaan liittyvää tutkimusta on tehty esimerkiksi matkailun tai liiketalouden aloilta. Aikaisempi siirtolaistutkimus on koskenut pääasiassa eläkeläisväestöä.

Antti Karisto kuvaa teoksessaan *Satumaa – suomalaiset eläkeläiset Espanjan aurinkorannikolla* Fuengirolaa mielikuvamaisemana ja utopiana. Fuengirola herättää siitä unelmoivalle toiveikkuutta ja toimii paremman elämän mielikuvien heijastepintana sekä halujen kohteena. Eläkeläisväestölleen Aurinkorannikko kuvataan olevan työn tuolla puolen oleva elämän näyttämö. Tulevaisuuteen sijoittuvien merkitysten luominen on vain luonnollista modernille yksilölle, joka on tottunut erilaisiin paratiisikertomuksiin ja lupauksiin lopussa häämöttävistä palkkioista. Kutkuttavinta nykyihmiselle sanotaan kuitenkin olevan sen, mikä ei ole vielä mutta on tulossa (Kariston 2008, 442 mukaan Bloch 1985). Fuengirolasta haetaan samanaikaisesti jotain uudenlaista ja ennestään tuntematonta sekä jotain totutusta suomalaisesta perinteisestä elämänmenosta poikkeavaa. Fuengirolan yhteisö on

nykyaikainen monipaikkaisuuden näkökulmasta, sillä se ei ole jäsentensä ainoa yhteisö, lisäksi se on tilapäinen ja symbolinen sekä perustuu yhteenkuuluvuuden kokemukseen toiminnallisen yhteistyön sijaan. Yhteisöllisyys ei ole instrumentaalista ja utilitaristista, vaan päämäärä itsessään on uuden orgaanisen solidaarisuuden tulosta. (Kariston 2008, 443 mukaan Maffessoli, 1997.)

Utopiayhteisöt ja yritykset elää parempaa elämää jossain muualla on myös tulkittavissa yhteiskuntakritiikiksi – jaloilla äänestämiseksi. Kariston arvion mukaan Fuengirolaan liitetään utooppisuutta romanttisessa, hyvän elämän transsendentiaaliseen olemukseen tähtäävässä mielessä. Tällainen asumiseen liittyvä onnellisuuden etsintä liittyy niin matkailuun, asunnon vaihtamiseen kuin ulkomailla asumiseenkin, joissa kaikissa on kyse siitä, että tavoitellaan hyvää elämää, joka siintää jossain horisontissa. Onni kuvataan asiana, joka pakenee tavoittelijaansa mutta paikkaa vaihdettaessa voidaan päästä ainakin hetkellisesti kosketuksiin sen kanssa. (Karisto 2008, 442–443.)

Fuengirolaan suuntautuva elämäntapasiirtolaisuus perustuu turismille, jonka seurauksena alueelle on muodostunut suomalaisille helposti saavutettavat rakenteet ja yhteisö. Fuengirola tarjoaa ihanteelliset olosuhteet paremman elämän tavoitteluun eläkeläisten lisäksi esimerkiksi perheille, työssäkäyville ja opiskelijoille. Seuraavassa kappaleessa esittelen utopian teoreettista taustaa sekä utooppisen impulssin käsitteen.

3 UTOPIA JA UTOOPPINEN IMPULSSI

Tässä tutkimuksen teoreettista taustaa esittelevässä kappaleessa kerron utopian käsitteen taustasta ja niistä muutoksista joita käsite on käynyt läpi. Tämän jälkeen esittelen yksityiskohtaisemmin sekä impulssin että utooppisen impulssin käsitteen. Lisäksi kerron utooppiseen impulssiin liittyvästä ennakoivasta tietoisuudesta, toivosta, halusta, esittelen analyysityökalun ja pohdin utooppisen impulssin käsitteen soveltuvuutta tutkimuksen aiheen tarkasteluun.

3.1 Utopian kehitys yhteiskunnallisesta mallista yksilölliseksi unelmoinniksi

Utopian käsite on yhdistelmä kreikan kielen paikkaa tarkoittavaa sanaa 'topos' sekä tulkinnan mukaan hyvää tarkoittavaa sanaa 'ou' tai kieltomuotoa 'eu'. Utopian käsitetäänkin omaavan kaksoismerkityksen "hyvänä paikkana, jota ei ole". Utooppisuudella viitataan parempaa olemisen muotoa kohti pyrkivään orientaatioon, joka on monille ihmiskulttuureille yhteinen universaali humaani asennoituminen. (Lakkala 2021, 28.)

Utopia on universaalina käsitteenä ollut läsnä uskonnollisissa kirjoituksissa muun muassa kristinuskon ja juutalaisuuden kontekstissa, joissa utopia on esitetty kuoleman jälkeisenä paratiisina. Kirjallisuuden alalla utopian nähdään esiintyneen

ensimmäisen kerran Thomas Moren Utopia -teoksessa vuonna 1516. Myös antiikin Kreikan kultaisen aikakauden kuvaukset käsitetään utooppista orientaatiota ilmentävinä. Platonin Valtio -teos luo klassisen autoritaarisen utopian mallin, jossa yhteiskuntaa johtavat filosofiset kuninkaas, jotka pohtivat hyvän perimmäistä olemusta. Platonin luoma utopian malli on sulkeutunut, staattinen ja autoritaarinen – muuttumaton. Tämän muuttumattoman utopian tarpeen kuvataan nousseen Platonin yhteiskunnallisiin muutoksiin liittyvistä kokemuksista ja hänen tyytymättömyydestään vallitsevaa tilaa kohtaan, minkä seurauksena Platon unelmoi pysyvän ja vakaan utopian, jossa valtiota johtaa viisaat filosofit. (Lakkala 2021, 25–28.)

Yleisesti nähdään kaksi tapaa tulkita utopian käsitettä. Nämä ovat absolutistinen ja relationaalinen. Absolutistinen ja relationaalinen tulkinta utopiasta nähdään tulkinnallisina viitekehyksinä, joiden kautta utopian eri aspektit on mahdollista tehdä näkyviksi. Absolutistiset utopian tulkinnat lähestyvät utopioita staattisina malleina, utopian implementaatioina, jotka toteutuvat yhteiskuntaa määrittelevinä pohjapiirroksina. Tältä pohjalta utopia on helppo nähdä totalitaarisena ja vapaudenvastaisena. Absoluuttiset tulkinnat näkevät utopian suljettuna systeeminä, sisäsyntyisesti joustamattomana, staattisena ja autoritaarisena. Relationaaliset tulkinnat sen sijaan hahmottavat utopiat avoimina, historiallisesti sensitiivisinä ja dynaamisina. Absoluuttinen ja relationaalinen utopian tulkinta tarjoaa erilaisia tapoja suhtautua utopian konseptiin ja utopianismin ilmiöön ylipäätään. (Lakkala 2021, 34.)

Klassiset utopiat ovat sisältöjensä näkökulmasta kuvauksia täydellisestä yhteiskunnasta ja ovat tämän vuoksi myös ongelmallisia. Utopiaa ei tule tästä syystä käsittää yhteiskunnan pohjapiirroksena vaan ennemminkin yhteiskuntakritiikin ja yhteiskuntaa muuttamaan pyrkivän ajattelun menetelmänä, sillä utooppinen ajattelu rakentaa maailmaa, joka ei vielä ole olemassa, mutta minkä on mahdollista toteutua ja joka on kontrastisessa suhteessa sen maailmantilan kanssa, missä kokija elää. (Lakkala 2017, 129.) Utopia onkin myös dynaamisen yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan menetelmä, jolla on kyky rohkaista ajattelemaan yhteiskunnallinen todellisuus radikaalisti uudella tavalla ja kokeilemaan uudenlaisia yhteisöllisiä, taloudellisia ja kulttuurisia muotoja. Utopioiden tarkoitus on tarjota välineitä

maailman, elämän ja yhteiskunnan toisinajattelemiselle. Utopia ilmenee ajatuksen tason lisäksi myös käytännöllisellä tasolla. Se voi taustoittaa laajojen yhteiskunnallisten rakenteiden muutoksia, tai ilmentyä pieninä arjessa näkyvinä muutoksina. (Eskelinen ym. 2017, 17–18.)

Utooppinen mentaliteetti kuvataan ajatteluna, joka tavoittelee uusia paikkoja suhteessa nykyiseen ja rikkoo samalla senhetkisen järjestyksen siteet (Lakkalan 2021 29–30 mukaan Mannheim 1979, 173–236). Karl Mannheim kuvaa utooppisen mentaliteetin toteutuvan silloin, kun mieli on inkongruenttissa suhteessa todellisuuden nykytilaan ja on orientoitunut kohti jotain, mikä ei ole olemassa vallitsevassa tilassa. Utooppiseksi mentaliteetiksi ei kuitenkaan mielletä kaikkea nykytodellisuudesta pois päin suuntautuvaa ajattelua, sillä utooppiseksi ajattelun tekee se, että se rikkoo nykytilassa vallitsevan järjestyksen joko osittain tai kokonaan. (Mannheim 1979, 173.) Utopian kuvataankin olevan aina "neuvottelu vallitsevan todellisuuden kanssa ja halu muuttaa se" (Lakkalan 2021, 30 mukaan Kolakowski 1968, 67). Utooppinen mentaliteetti tulee kuitenkin erottaa utopiasta itsestään, sillä se on ennen kaikkea orientaatio suhteessa toiseen laadullisesti parempaan topokseen, kun taas utopiat itsessään ovat kuvauksia siitä topoksesta, jota kohti tämä utopistinen mentaliteetti työskentelee (Lakkala 2021, 30).

Kun aiemmin utooppisen toiveet ovat kohdistuneet yleensä ainakin jossain määrin yhteiskunnallisiin rakenteisiin, niin postmodernissa ajassa painottuu yksilöllinen utooppinen viitekehys. Yksilöllisen utopian nousuun on vaikuttanut muun muassa epäluottamus yhteisöllisten rakenteiden pysyvyyttä kohtaan sekä myöhäismoderni kulttuuri, jossa fokus on yksilössä. Utooppiset toiveet ja teot ovatkin enenevässä määrin yksilön vastuulla. Lähtökohtaisesti utopiassa heijastuu hyvän elämän ihanteet, joiden kautta on mahdollista hahmottaa yhteiskunnallisia epäkohtia. (Eskelinen ym. 2020, 37–38.)

Utopianismin tätä päivää onkin itsen kehitys (self-invention), joka vii ilmetä kollektiivisessa muodossa niin, että yksilö pyrkii henkilökohtaiseen muutokseen yhteisön eteen. Yksityistetyn toivon eetosessa itsen kehitys taas tarkoittaa henkilökohtaista eli henkistä, kehollista tai kognitiivista muutosta, jonka kautta yksilö tulee paremmaksi, vahvemmaksi ja terveemmäksi yksilöksi ilman erityistä vaikutusta

yhteisöön. Jos yksilö haluaa vaikuttaa hyvinvointiin, tapahtuu se esimerkiksi terveellisten elämäntapojen, kuten liikunnan ja ravinnon kautta. Kulttuurinen muutos nähdään liittyvän olennaisesti yksilötasolla tapahtuvaan suvaitsevaisuuden ja herkkyyden taitojen kehittämiseen kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Poliittista muutosta tavoitellaan henkilökohtaisten kulutusvalintojen ja sosiaalisen median alustoilla jaettujen julkilausumien kautta. Taloudellinen muutos syntyy yrittäjähenkisyyden keinoin. (Eskelisen ym. 2020, 40–41 mukaan Callow 2015.)

Klassisen yhteiskunnallisen utopian kohdattua vääjäämättömän päätepisteensä on utopian käsite murroksessa. Utopian käsite onkin viime vuosina laajentunut kattamaan kapitalistista realismia uhmaavan ja vaihtoehtoja tarjoavan ajattelun, joka luo häiriöitä ja avaa näköalattomaan poliittiseen todellisuuteen uusia mahdollisuuksien horisontteja ja aktivoi sosiaalista unelmointia (ks. Eskelinen ym. 2020; Lakkala 2021). Utopia kuvataan yhteiskunnallisen järjestäytymisen muodon sijaan ennen kaikkea vaihtoehtoisia yhteiskunnallisia malleja tuottavana ajattelun metodina ja kritiikkinä. Utooppisia piirteitä on havaittavissa liki kaikissa ihmiskulttuurin muodoissa päiväunista uskontoihin ja populaarimusiikista fasistisiin ideologioihin asti. Klassinen yhteiskunnallinen ja poliittinen utopia kuvataankin vain yhtenä utooppisen impulssin manifestaationa. (Lakkala 2021, 28, ks. myös Bloch 1986; 1995; 1990.)

3.2 Impulssi, utooppinen impulssi, ennakoiva tietoisuus ja toivo

Utooppisen impulssin käsitteen esittelyn aloitan taustoittamalla Ernst Blochin utopian käsitteen muodostamiseen vaikuttaneita aatteita. Lähdän liikkeelle Blochin aikalaisen ja hänen teoriaansa vahvasti vaikuttaneen psykoanalyysin luojaan, Sigmund Freudin käsityksestä ihmismielen impulssista. Esittelen tämän jälkeen Blochin muodostaman utooppisen impulssin käsitteen, utooppiseen impulssiin liittyvän ennakoivan tietoisuuden sekä halun ja toivon.

Impulssi käsitetään psykologiassa äkillisenä toimintaan pakottavana tarpeena ja hermostossa kulkeutuvana sähköisenä signaalina. Psykoanalyttisen teorian kontekstissa impulssi on vaistonvaraiseen ajatteluun liittyvä ilmiö, joka pohjautuu viettien tyydyttämiseen. Sigmund Freudin neurologiaa ja psykologiaa yhdistävä psykoanalyttinen näkemys käsittää impulssin psyykessä sijaitsevana tunnedynamiikkaan perustuvana vaistomaisena toimintana, johon liittyy viettimäisten tarpeiden täyttäminen. Freudin käsitteellistämä vaistomainen impulssi, *instinctual impulse* tai *Triebreugung*, on psyykessä sijaitseva vaiston alkuperäinen muoto, jossa painottuu affektiivinen aspekti. *Trieb* on vaisto tai ohjaus ja *Regung* tarkoittaa "sielun tai sydämen liikehdintää, syntymässä olevaa tunnetta, sydämen kiihdyttävää tunnetta, ylöspäin nostattavaa ja liikettä aiheuttavaa". Sana *Triebregung* pohjautuu tähän ylöspäin suuntaavaan, alkutilassa olevaan liikkeeseen. Kirjaimellisesti *Triebregung* tarkoittaa vaiston emotionaalista momenttia. Freudin impulssin käsite painottaa nykyhetkessä tapahtuvaa vaistonvaraista toimintaa ja tämän psyykkisen impulssin emotionaalista dimensiota. Impulssi sijoittuu hänen mukaansa tiedostamattomaan, lukuun ottamatta itsen säilytyksen impulssia (self-preservation). Vaistomaisen impulssin käsitetään nousevan vastakkaisparien kautta ja nämä vastakkaisparit käsitetään olevan välttämättömiä unelmien luomisen prosessissa. (Porte 2022.) Impulssilla tarkoitetaan myös hermostossa kulkeutuvaa sähköistä signaalia (Cook 2008). Tätä impulssia kutsutaan myös aktiopotentiaaliksi, joka on keskeinen tutkimuskohde viimeisen vuosikymmenen aikana suurin harppauksin kehittyneen, ihmismielen tietoisuuden mysteeria tarkastelevan aivotutkimuksen parissa. Freudin yli sata vuotta vanha tulkinta ihmismielen toiminnasta ja hermoston impulssien synnystä on siis myös nykyaikaisen mielen ja aivojen suhdetta tarkastelevan tutkimuksen taustalla. (Lehtonen 2005, 733–40; Cieri & Esposito 2019.)

Blochin muodostama *utooppisen impulssin* käsite pohjautuu osittain Freudin psykoanalyttisen impulssin käsitteeseen. Freudin käsitteellistämänä impulssi liittyy ensisijaisesti vaistomaisten viettien, kuten nälän tai libidoon liittyvien tarpeiden täyttämiseen. Bloch tarkastelee impulssia laajempänä ilmiönä ja suhtautuu Freudin näkemykseen kriittisesti. Blochin kuvaama utooppinen impulssi painottaakin halun

lisäksi unelmoinnin, fantasioinnin ja toivon merkitystä sekä ohjailtavuutta, johon vaikuttaa laajemmat kulttuuriset tekijät. Kun Freudin kuvaaman impulssin keskiössä on yksilön halujen toteuttaminen, liittyy Blochin utooppinen impulssi yhteisöllisyyteen ja ympäröivään materiaaliseen maailmaan. Toisin sanoen Freudin käsityksessä kuvautuu yksilökeskeinen näkemys ihmisyydestä. Blochin näkemyksessä taas marxilainen, yhteisöllinen ja universaali ihmiskäsitys. Blochin näkemyksen mukaan esimerkiksi poliittinen toiminta, joka tähtää hyvän yhteiskunnan rakentamiseen on yksi esimerkki, jonka kautta utooppinen impulssi tulee näkyväksi (Moir 2022). Blochin kuvaama utooppinen ajattelu kytkeytyykin yhteiskunnan kehitykseen ja lainalaisuuksiin (Bloch 1985, 26–27). Blochin mukaan erilaiset kulttuuriset tuotteet uusiutuvat kulttuurisessa tietoisuudessa vielä senkin jälkeen, kun niiden sosiaalinen perusta on kadonnut (Levitas 2011, 105).

Bloch kirjoittaa sekä ihailleen että kriittisesti Freudista teoksessaan *The Principle of Hope* ja muodostaa oman mielikuvituksen, tarpeisiin ja toivoon liittyvän psykologisen teoriansa Freudia sekä erilaisia ideologisia järjestelmiä – kuten psykoanalyysiä – vastustaen. Blochin teoriassa ihmisen psykologiset tendenssit perustuvat paremminkin kehoon ja tarpeisiin kuin vaistoihin ja tiedostamattomaan, kuten Freud on esittänyt. Bloch käsittää ihmisen laajana, monien erilaisten viehtymysten sekä halujen yhdistelmänä ja painottaa toistuvasti paremman elämän haluamisen ja toivomisen merkitystä kriittisessä suhteessa Freudin impulssin sisältämään jännitteiseen virittymisen ja siitä vapautumisen toiston jatkumoon. Blochin teorian keskiössä onkin päättymätön uusien impulssien, tendenssien ja muutoksen mahdollisuuksien muodostuminen. (Kellner 2012, 90.)

Bloch esittelee utooppiseen impulssiin liittyen kolme inhimillisen ajallisuuden ulottuvuutta: *menneisyyden* dialektisen analyysin, joka valaisee *nykyhetken* ja ohjaa meitä kohti parempaa *tulevaisuutta*. Blochin mukaan menneisyydessä sijaitsee kaikki ihmiskunnan kärsimykset, tragediat ja epäonnistumiset, joita yritämme välttää ja hyvittää. Lisäksi menneisyydessä on läsnä olevana myös kaikki toteutumattomat toiveet ja potentiaali – eli se, mikä olisi voinut olla ja voi yhä olla. Nykyhetki muodostuu latenssista ja tendenssistä. Nykyhetkessä on latentisti läsnä kaikki toteutumaton potentiaali, merkit ja ennakkokuvat, jotka osoittavat nykyhetken

suunnan ja liikkeen kohti tulevaisuutta. Tämä kolmesta dimensiosta muodostuva todellisuus pitää aktivoida ja ottaa vastaan *ennakoivan tietoisuuden* (anticipatory consciousness) tilassa, joka havaitsee menneisyyden toteutumattoman potentiaalin, nykyhetken latenssit ja tendenssit sekä tulevaisuuden toteutettavissa olevat toiveet. (Kellner 2012, 84.) Bloch kuvaa ennakoivan tietoisuuden ajallisesti monikerroksisena refleksiivisenä tilana, jossa ovat läsnä menneisyydestä kumpuava kehitys, nykyhetkessä ilmenevä tulevaisuutta määrittelevä ja toimintaa ohjaava taipumus, kaikki toteutumaton potentiaali sekä tulevaisuuteen heijastuva mahdollisuus toiveiden toteutumisesta. Uudistumisen, muutoksen, korjaamisen ja toiveiden toteutumisen mahdollisuus on keskiössä myös seuraavassa Blochin kuvauksessa:

"There is still something open here, it can be meant differently than it was before, can be rearranged, connected differently, changed in moderation. Where nothing more can be done or is possible, life stands still." (Bloch 1995, 224.)

Bloch kuvaa tässä lainauksessa muutoksen mahdollisuuden, eli latentin potentiaalin havaitsemista ja sanoo, että ilman tätä muutoksen mahdollisuutta elämä on pysähtynyt paikoilleen. Blochin mukaan utooppisessa impulssissa on kyse vallitseviin olosuhteisiin liittyvästä reaktiosta, minkä kautta pyritään muokkaamaan olosuhteita ja saavuttamaan ideaali.

Utooppinen impulssi perustuu ihmisen kykyyn ja tarpeeseen fantasioida sekä tehdä jatkuvaa tietoisista ja tiedostamatonta todellisuuden uudelleenjärjestelemistä, johon liittyy myös yksilön paikka tässä todellisuudessa. Utopia on yritys luoda ympäristö, missä yksilö voisi olla tyytyväinen. (Lakkalan 2021, 29, mukaan Geoghean 2008.) Blochin mukaan kukaan ei ole koskaan elänyt ilman unelmia. Keskeistä on näiden unelmien syvempi tunteminen ja koulututtunut ohjaaminen siihen, että unelmat voivat kasvaa täydemmiksi, selkeämmiksi, vähemmän sattumanvaraisiksi ja tutummiksi (Bloch 1995, 1.) Ilman paremman tavoittelua emme kenties olisi edes elossa (Lakkala 2021, 29).

Laajasti käsitettynä toivo on aktiivinen orientaatio, joka kohdistuu tulevaisuudessa siintävään hyvään. Tämän tavoitteen konkreettiset piirteet vaihtelevat kuitenkin valtavasti. Toivosta erotellaan viisi erilaista tapaa: arvioiva, päättäväinen, kärsivällinen, kriittinen ja transformatiivinen. (Webb 2008, 198.) Kriittinen toivo nousee puutteen kokemuksesta ja se koetaan kärsimättömänä täyttymyksen kaipauksena (Webbin 2008, 199 mukaan Bloch 1988, 15). Käytännön tasolla toivo on se, mikä taustoittaa nykyisyyden negatiivisten aspektien kritisointia ja sitä tehdään sen vuoksi, että epäkohtia ei enää tulevaisuudessa olisi. Tämän tyyppinen toivo resonoi sen kanssa, mikä käsitetään prosessimaiseksi utopiaksi (process utopianism), joka on heuristista ja tutkivaa. (Webbin 2008, 199 mukaan Levitas 2001). Prosessimaiset utooppiset visiot ovat epäselviä ja väliaikaisia mielikuvituksen ilmaisuja sen sijaan, että ne olisivat tavoitteellisia suunnitelmia. Utooppinen mielikuviutus kieltäytyy keskittymästä lopulliseen staattiseen tavoitteeseen ja liikkuu sen sijaan kohti tulevaisuutta, joka on ikuisesti avoin ja jonka kautta on mahdollista suhteellistaa nykyisyyttä ja vieraantua sen tuttuudesta. (Webb 2008, 199.)

Transformatiivisessa muodossa toivo liittyy suunnitelmalliseen utopiaan, missä maailma nähdään avoimena muokkaamiselle ja luotto kollektiiviseen toimijuuteen on vankka. Toivon kongitiivis-affektiivinen dimensio sisältää tietoisuuden siitä, että ihmiset ovat itseorganisoituvia ja itsemäärääviä toimijoita sekä vakaan uskon kollektiivisen toiminnan transformatiiviseen voimaan. Toivo ei olekaan yksiselitteinen kokemus vaan se on pikemminkin ihmisen kyky, johon vaikuttaa yhteisölliset aspektit ja joka koetaan eri tavoin. Toivon eri muodot omaavat myös erilaisen utopian muodon. (Webb 2008, 200.)

Paremmen toivominen on nähtävissä taiteessa, saduissa, elokuvien onnellisissa lopuissa, uskonnoissa ja niiden lupauksissa loppumattomasta elämästä. Subjektiivinen toivo onkin läsnä jokaisessa ihmiskulttuurin muodossa. (Lakkala 2021, 29.) Blochin mukaan toivossa on kyse psykologisesta prosessista, joka on ominaisempaa nuorille, muutoksen ajoille, seikkailuille ja sellaisille ilmiöille, joissa toteutumaton potentiaali etsii mahdollisuutta toteutua. Olennaista on toivon kouluttaminen, opastaminen ja ohjaaminen. Toivo ei olekaan vain tunne vaan se on

myös kognitiivinen ohjaus. Tällä tavalla kuvatut tulevaisuuden intentiot ovat utopistisia, ja niihin liittyy unelman ja odotuksen elementit. (Bloch 1995, 1-3.)

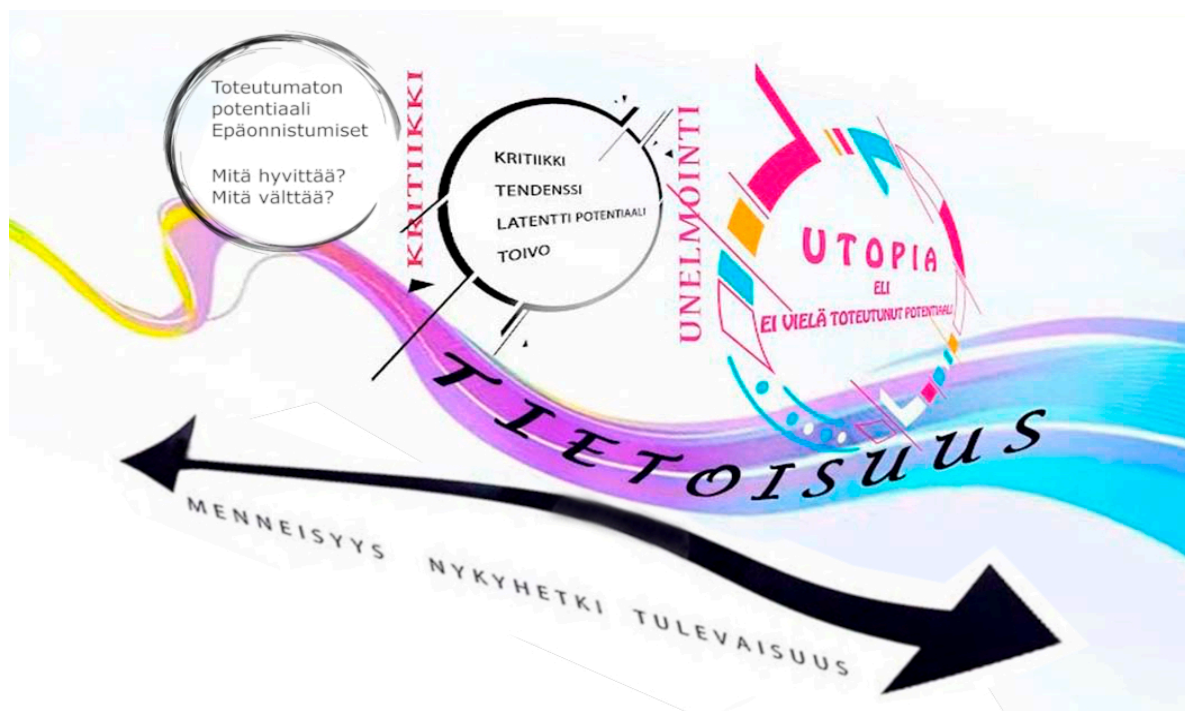
Bloch näkee ihmiset epävalmiina, vaillinaisina omasta täydellisestä olomuodostaan ja olevan jatkuvasti jonkin puutteessa. Hän kuvaa halua ihmisen henkisenä perusolemuksena – voimana, joka ohjaa meitä tavoitteelliseen toimintaan. (Bloch 1995; 46.) Utopian elementit nousevat puutteesta, eli siitä, mitä ei ole. Tätä voidaan kutsua myös näläksi. Puute, eli "jokin mitä ei ole", on se negatiivinen, joka luo positiivista. Tämä puute luo haluja sekä toiveita, lisäksi se pitää ihmisen tavoittelemassa parempaa. Toivo on asia, joka auttaa pääsemään yli sen mitä ei ole, ja se, mitä ei ole tulee voitettavaksi haasteeksi aina uudestaan ja uudestaan. (Lakkala 2021, 28.) Bloch kuvaa toivon liittyvää halua ihmisen henkisenä perusolemuksena ja voimana, joka ohjaa meitä tavoitteelliseen toimintaan. Halu etsii täyttymystä tyhjyyteen, jonka kaipaus on luonut ja yrittää täyttää tätä tilaa jollain, joka on sen ulkopuolella. Halun kohteita on lukuisia ja se voi liittyä yhtä lailla ravintoon kuin valtaankin. Silloin, kun halu on yleislaatuista kaipausta, se löytyy yksilön intohimojen ja emootioiden taustalta ja on laannutettavissa hetkellisesti, kun tavoite on saavutettu. Halu liikkuu kohti tyytyväisyyttä ja hetkellistä pysähdystä. Toivomiseen taas liittyy halun lisäksi aina jokin kuviteltu idea, joka on edistyneempi ja tarkempi, kuin pelkkä halun kohde. Toivo nouseekin pyrkimyksestä täyttää halu jollain paremmalla. Toivo nousee aina yhdessä kuvitellun idean kanssa ja ideasta tulee toivekuva siitä, miten asioiden tulisi olla – siitä tulee utopia. (Bloch 1995; 46.) Toivo saa jatkuvasti uusia muotoja, eikä se lopu koskaan. (Lakkalan 2021, 28 mukaan Bloch 1986, 77.)

3.3 Analyysityökalu

Kuvassa 1. (s. 26) esittämäni visuaalinen malli kuvaa kappaleessa 3.2 Impulssi, utooppinen impulssi, ennakoiva tietoisuus ja toivo esiteltyjen Blochin utooppisen impulssin ja ennakoivan tietoisuuden käsitteiden pohjalta muotoiltua mallia utooppisen impulssin tilasta, joka sisältää utooppiseen impulssiin liitetyt elementit, eli kritiikin ja unelmoinnin sekä ennakoivaan tietoisuuteen liitetyt kolme ajallista dimensiota ja niihin liittyvän kriittisen reflektion ja toivon (vrt. Bloch.) Malli kuvaa

utooppiseen impulssiin liittyvän ennakoivan tietoisuuden kolme ajallista dimensiota, joiden läpi tietoisuus liikkuu kriittisessä reflektiossa. Tässä utopian muotoilun tilassa utooppiseen impulssiin liittyvä ennakoiva tietoisuus ylläpitää refleksiivistä suhdetta kolmen ajallisen dimension välillä ja luo mahdollisuuden havaita nykyhetken kautta menneisyydestä kumpuavia kriittisiä kehityskohteita, tehdä toiminnan suunnittelua ja heijastaa tulevaisuuteen unelmia, jotka toivon myötä hahmottuvat tulevaisuudessa sijaitseviksi utopioiksi.

Kuva 1

3.4 Muoto ja utooppinen impulssi

Poiesis on aktiviteetti, jonka tuloksena tehdään olevaksi jotain sellaista, mikä ei ollut aikaisemmin olemassa. Tämä Antiikin Kreikan käsite viittaa laajasti tekemiseen ja sitä on käytetty erityisesti taiteiden parissa. Toimintona *poiesis* ulottuu kuitenkin laajasti taiteen tekemisen ulkopuolelle ihmisyyteen ja se käsitetään olevan

perustavanlaatuinen osa koko ihmisen olemassaoloa. Toisin kuin muut eläinlajit ihmiset eivät synny maailmaan valmiiksi mukautuneina ympäristöihinsä. Sen sijaan ihmisen täytyy löytää tapoja vastata siihen maailmaan mihin he syntyvät ja löytää tapoja muotoilla ympäröivää maailmaa, jotta siellä voisi elää. Poiesis on sen muotoilua, mitä on annettu. Tämä 'valmiiksi annetun muotoilu' käsitetään ihmisen piirretyyppisenä ominaisuutena eri aikakausina ja eri kulttuureissa. Sanotaankin, että ihmisen koko olemassaolo on poiesiksen, tai muotoilun, akti. (Levine 2019, 36.) Ihminen nähdäänkin pohjimmiltaan poieettisena entiteettinä, jolla on kyky muotoilla elämänsä ja luoda itsensä ja maailmansa uudelleen. Tämä muotoilun prosessi ei ole koskaan valmis. (Levine 2019, 101-102.) Poiesiksen kuvaama ihmisen luontainen tendenssi muokata maailmaansa resonoi utooppisen impulssin inspiroiman paremman todellisuuden unelmoinnin kanssa. Molemmissa on kyse ihmisen perustavanlaatuisesta ominaisuudesta, jonka kautta maailmasta tai itsestä pyritään tekemään aikaisempaa parempi versio prosessissa, joka ei pääty koskaan. Tässä työssä käsitänkin utopian poiesiksen aktiin verrattavissa olevan muotoilun tuloksena, joka tapahtuu utooppisen impulssin tilassa. Tästä syystä käytän ajoittain utopioihin liittyen kuvausta *muoto*.

3.5 Utooppinen impulssi ja tutkimuksen viitekehys

Bloch näkee ihmisyyksilön keskeneräisenä ja elävän paremman elämän unelman sekä utopistisen täyttymyksen kaipuun kautta. Massiivisessa teoksessaan *The Principle of Hope* hän tarkastelee systemaattisesti sitä, kuinka päiväunet, tarut ja myytit, populaarikulttuuri, kirjallisuus, teatteri, eri taiteen muodot, poliittiset ja sosiaaliset utopiat, filosofia ja uskonto sisältävät emansipatiivisia hetkiä, jotka kyseenalaistavat kapitalistisen järjestelmän alaisen elämän ja heijastavat vision paremmasta todellisuudesta. (Kellner 2012, 84.) Paremman olemassaolon tavoittelu voidaan jakaa laajasti kahteen kategoriaan. Kollektiivinen utopia tuottaa julkilausuttuja ideoita yhteisölliseen rakenteelliseen muutokseen, kun taas yksityiset itsekehityksen muodot, unelmat ja paot, ilmenevät ilman muutokseen tähtäävää tarkoitusta. (Eskelinen ym. 2017, 37.)

Nykyajassa utooppinen impulssi liittyy yhä enemmän yksilöllisten fantasioiden ja halujen toteuttamiseen. Utooppisen impulssin ilmeneminen populaarikulttuurin tuotteissa kertookin utopianismin merkityksestä nyky-yhteiskunnassa ja kun utooppista impulssia tarkastellaan yksilöllisessä kontekstissa halujen ja toiveiden kautta, tuo se näkyväksi nykyaikaiseen individualismia korostavaan kulttuuriin liittyviä haasteita yhteisöllisyyden kannalta. Yksilöllisten toiveiden ja halujen toteuttaminen voi olla jyrkässäkin ristiriidassa muiden yksilöiden toiveiden ja halujen toteuttamisen kanssa. Yhteisöstä pois kääntyminen voidaan nähdä myös narsistisena aktina, jossa onnellisuutta tavoitellaan ja kulutetaan yksilöllisesti. (Hollow 2011, 27.) Utopialle on myös tavanomaista muuttua dystopiaksi ja kun utopia riisutaan sen yhteisöllisestä kontekstista, näyttäytyy se jopa itsekkäänä mielihyvän tavoitteluna. (Levitas 2011, 16)

Muuttoliike on jatkuvasti kasvava ilmiö ja yksilöllisen paremman tavoittelu on myöhäismodernissa ajassa tavanomainen utooppisen impulssin taustoittama ilmiö. Utooppinen siirtolaisuus korostaa uudentyyppistä ylikansallista kansalaista ja identiteettiä. Näiden identiteettien kuvitteluun ovat vaikuttaneet 1900-luvun lopulla eri kulttuurin aloilla valtaosaan nousseet siirtolaisnarratiivit. Muuttoliikkeistä kertova kirjallisuus on täynnä utopistisia kuvitelmia, joista eräs on kosmopoliittisen metropolin kuvitelma. Uuteen kosmopoliittisuuteen liittyvä keskustelu on vaikuttanut myös siirtolaisuuden utopian muotoutumiseen. (Couton & López 2009, 108.)

Vaikka Blochin utopiakäsitys on luotu alun perin kapitalistista mallia uhmaavaa ja sosiaalista muutosta tavoittelevaa yhteisöllistä ajattelua tukevaksi filosofiaksi, soveltuu se utooppisen impulssin universaalien aspektien vuoksi myös oman tutkimusaiheeni, eli yksilöllisen paremman elämän tavoitteluun tähtäävän elämäntapasiirtolaisuuden tarkasteluun. Kuten Bloch kuvaa, utooppinen impulssi on jatkuva nykyhetkessä syntyvä halu parempaan ja se on yleisinhimillinen piirre. Utooppinen impulssi resonoi myös onnen tavoittelun kanssa, joka käsitetään perustavanlaatuisena ihmisyyteen liittyvänä pyrkimyksenä. Myöhäismodernin ajan yksilökeskeisyys ja yhteiskunnallinen näköalattomuus, globaalilla kentällä leikittelevä mielikuvitus, median välittämät kuvastot ja elämäntapojen valikoima

heijastuu myös utooppisen impulssin sisältöihin. Yhteisöllisten unelmien sijaan utooppinen impulssi kohdistetaan yksilölliseen maailmaan. Utopiaa tavoitellaan keskittymällä oman maailman muokkaamiseen paremmaksi, joka voi tarkoittaa myös elinympäristön vaihtamista suotuisampaan. Tämän vuoksi elämäntapasiirtolaisuus tarjoaa otollisen kontekstin utooppisen impulssin yksilöllisten aspektien tarkasteluun.

4 AINEISTO

4.1 Aineiston kuvaus ja soveltuvuus tutkimukseen

Tutkimuksessa käytettävä haastatteluaineisto on kerätty etnologian dosentti Jukka Jouhkin johtaman monitieteisen *Aurinkorannikon suomalaiset* -pilottitutkimuksen yhteydessä Fuengirolassa keväällä 2019. Aineiston ovat keränneet Yrjö Lauranto, Liisa Mustanoja ja Jukka Jouhki. Aineisto on kerätty tulevan kulttuuri-kielitieteellisen jatkotutkimuksen taustaksi. *Aurinkorannikon suomalaiset* -tutkimus käsittelee espanjansuomalaista kieltä ja kulttuuria ja siinä on mukana suomen kielen tutkijoita Tampereen ja Helsingin yliopistoista. Tutkimuksen aineisto on empiirinen aineisto, joka on tuotettu etnografisin metodein.

Aineisto koostuu kokonaisuudessaan yhdeksästä nauhoitetusta haastattelusta, joissa on haastateltu kymmentä henkilöä. Aineistona olen käyttänyt haastatteluista tehtyjä litterointeja, joka on laajuudeltaan 335 sivua litteroitua tekstiä. Haastatteluäänitteiden yhteen laskettu aika on 15 t 3 min 46 s ja se jakautuu eri haastatteluiden osalle seuraavasti: haastattelu 1 1 t 29 min 39 s, haastattelu 2 1 t 2 min 36 s, haastattelu 3 2 t 37 min 37 s, haastattelu 4 2 t 7 min 25 s, haastattelu 5 1 t 11 min 36 s, haastattelu 6 1 t 24 min 40 s, haastattelu 7 ja haastattelu 8 yhteensä 1 t 55 min 40 s, haastattelu 9 1 t 36 min 16 s, haastattelu 10 1 t 38 min 18 s. Aineisto on kerätty informanteilta, jotka ovat iältään 25–76 -vuotiailta Espanjassa asuvia suomalaisia.

Espanjassa asuminen on haastateltavien kohdalla ollut pitkäaikaista tai sen on suunniteltu jatkuvan yli vuoden ajan.

Haastattelut ovat teemahaastatteluja, joissa on keskustelun omainen ilmapiiri ja tilaa vapaalle puheelle ja vuorovaikutukselle. Keskusteluissa fokusoidutaan haastateltavan tuottamiin merkityksenantoihin, tehdään ajoittain tarkentavia kysymyksiä ja ohjataan keskustelua erilaisten ennalta määriteltyjen teemojen pariin sulkematta kuitenkaan pois vapaan puheen mahdollisuutta. Haastattelun kysymysrunko on työn liitteenä (Liite 1.). Haastatteluissa käsitellään erilaisia Espanjassa asuvan suomalaisen arkeen liittyviä teemoja ja kartoitetaan haastateltavien käsityksiä ja kokemuksia Espanjasta, espanjalaisista ja espanjan kielestä sekä Suomesta, suomen kielestä, suomalaisuudesta ja suomalaisyhteisöstä. Haastatteluissa esiintyy lukuisia topiikkeja Espanjaan, espanjalaiseen kulttuuriin, Espanjaan muuttoon, Suomeen ja suomalaiseen kulttuuriin liittyen. Oman tutkimukseni viitekehyksen kannalta merkittäviksi nousivat topiikit, jotka liittyvät muuttoon, yhteisöön ja rakenteisiin, itseoivallukseen, työhön, arkeen, liminalisuuteen ja elämänpolkuun.

Haastattelupuheessa on tuotettu sisältöjä haastattelun teemoihin liittyen ja aineisto kuvaa luonnollisesti vain pientä ja rajattua osaa haastateltavien ajatuksista. Aineisto on kuitenkin sopiva utooppisen impulssin tutkimiseen, sillä siinä käsitellään haastateltavien Suomeen ja Fuengirolaan liittämiä merkityksiä ja käsityksiä ja siinä esiintyy sekä kritiikkiä että unelmointia ja siinä ilmenee utopioita. Haastattelupuheessa ja vuorovaikutuksessa tutkijan kanssa haastateltavat henkilöt ilmaisevat ajatuksiaan sekä käsityksiään Fuengirolasta ja Suomesta, kuvaavat elämää näissä paikoissa erilaisten arkeen liittyvien teemojen kautta sekä lisäksi ideoivat uusia mahdollisia parempia olemisen todellisuuksia eli utopioita. Nämä aineistossa ilmenevät utopiat inspiroivat minua alun perin aiheen tutkimiseen.

4.2 Tutkimusetiikka ja aineistonhallinta

Ihmisiin kohdistuva tutkimus edellyttää tutkijalta hyvän tutkimuskäytännön noudattamista, jolloin ensisijaista on tutkittavan ihmisarvon ja itsensä määräämisoikeuden kunnioittaminen (Pelkonen & Louhiala 2002, 129). Olen saanut luvan aineiston käyttöön tutkimusryhmältä. Haastateltavat ovat antaneet suostumuksensa aineiston käyttöön jatkotutkimuksissa arkistointilupalomakkeessa. Minulla on hallussani kirjallinen lupa haastatteluaineiston käyttöön tutkimustarkoituksessa sekä tallennus ja arkistointilupalomakepohja, mistä ilmenee tutkimukseen osallistuneiden myöntämä lupa aineiston luovuttamiseen ja käyttöön tutkimustarkoituksessa. Olen tutustunut Aurinkorannikon suomalaiset -tutkimuksen tietosuojaselosteeseen ja sitoutunut käsittelemään aineistoa sen mukaisesti tietoturvallisesti ja henkilötiedot suojaten. Käsittelen aineistoa analyysivaiheessa yksityisessä käytössä olevalla, suojatulla koneellani ja tutkimuksen ollessa valmis tuhoan aineiston.

Henkilötietojen käsittely perustuu rekisteröidyn antamaan suostumukseen ja rekisterinpitäjän oikeutettuun etuun. Käyttötarkoitus liittyy yliopistotasoiseen tieteelliseen tutkimukseen. Henkilötietoja voidaan luovuttaa myös muuhun vastaavaan yliopistotasoiseen tutkimukseen käytettäväksi. Aineistossa ei ole arkaluontoista tai salaista materiaalia mutta aineiston keruun kontekstin huomioiden sen käsittelyssä ja julkisessa käytössä tulee käyttää sensitiivisyyttä. Aineisto voi sisältää erityisiä henkilötietoja, kuten esimerkiksi terveydentilaan, poliittiseen näkemykseen tai uskonnolliseen vakaumukseen liittyen. Henkilötietolomakkeet sisältävät perustunnistetiedot jokaisesta rekisteröidystä sekä heidän yhteystietonsa. Lisäksi rekisterissä voi olla seuraavia rekisteröityihin liittyviä tietoja: asuinpaikat ja -vuodet, koulutustausta, työhistoria, äidinkieli ja kielitaito, harrastukset ja vapaa-ajan viettotavat.

Henkilötietojen rekisterin pitäjänä toimii Dos. Jukka Jouhkin (JY), FT Yrjö Laurannon (HY) ja FT Liisa Mustanojan (TAU) tutkimushanke "Aurinkorannikon suomalaiset". Tietosuojailmoitus on tehty heidän toimestaan ja yhteisrekisterinpitäjinä toimivat Jyväskylän yliopisto, Helsingin yliopisto ja

Tampereen yliopisto. Rekisterissä olevia ja rekisteriin kerättäviä henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja siihen liittyvässä opetuksessa muissa yliopiston toimiin liittyvissä tarkoituksissa. Aineiston käytössä kiinnitetään erityistä huomiota tutkimushenkilöiden yksityisyyden suojaan. Julkaistavassa materiaalissa ei mainita tutkimushenkilöiden nimiä, yhteystietoja tai mitään muuta henkilöön liitettävissä olevia tietoja ja aineisto pseudonymisoidaan aineisto-otteita varten.

Tässä tutkimuksessa eräs eettistä tarkastelua vaativa, aineisto-otteiden valintaan liittyvä seikka on haastateltavien yksityisyyden suojan varmistaminen sekä erilaiset tunnistettavuuteen vaikuttavat tekijät. Tutkimuksen kohteena on kooltaan pieni yhteisö, joten aineisto-otteet tulee valita huolellisesti, osallistujien yksityisyydensuoja huomioiden. Käytän aineiston käsittelyssä, analyysissä, raportoinnissa sekä julkaisussa tarkkaa harkintaa, hienotunteisuutta ja huolellisuutta vastuullisuusvaatimusten täyttämiseksi. Aineisto-otteista olen poistanut edellä mainittuja sisältöjä yksityisyyden suojan varmentamiseksi.

4.3 Aineiston rajaus

Olen valikoinut alkuperäisestä aineistosta analyysin kohteeksi soveltuvat osat. Aineiston rajaamisen välineenä toimii tutkimukselle valittu utooppisen impulssin viitekehys. Aineiston rajaus ja käyttö perustuvat tutkimuskysymykseen ja saturaatioprosessiin. Tairan mukaan tutkija lähestyy kohdettaan tiettyjen teoreettisten käsitteiden tai jäsenysten avulla pyrkimättä sanomaan totuutta aineistosta vaan ainoastaan sen, mihin hänen välineensä pystyvät. Saturaatiomenetelmää voidaan käyttää havaintojen tuottamiseen. Aineistossa toistuva tema tai kuvaus tuottaa saturaation ja vastauksen tutkijan kysymykseen. Samankaltaisina toistuvat tarinat muodostavat yhdessä vahvan ja uskottavan todistusaineiston. (Taira 2004, 47–48.)

Aineiston saturaatio tai kylläntyminen ei ole selvärajainen ja tiukkaan määritelty metodi vaan avoin ja väljä lukemisen periaate. Sen mukaan aineistoa on riittävästi silloin, kun uudet tapaukset eivät tuota tutkimusongelman kannalta

merkittävästi uutta tietoa ja aineiston vastaukset tutkijan kysymyksiin alkavat toistua ja vastauskaavat alkavat tulla tutuiksi. Saturaatiopistettä ei kuitenkaan ole saavutettavissa, jos ei tiedetä mitä aineistolta haetaan. Saturaatiopistettä ei voi määritellä etukäteen vaan se selviää tutkimuksen edetessä. Tutkijan tulee tarkkailla ja päättää tutkimuskohtaisesti, milloin aineistoa on kerätty ja luettu riittävästi. Aineiston määrä on aina tutkimuskohtainen ja se on riippuvainen tutkimusongelmasta. (Taira 2004, 46.)

Omassa tutkimuksessani aineiston litterointivaiheeseen sijoittunut alustava saturaatioprosessi tuotti havaintoja utooppisen impulssin ilmenemisestä Fuengirolaan ja muuttoon liittyen. Aikaisemmin tehty tutkimus tuki tätä esiajatusta Fuengirolasta utooppisesti motivoituneen siirtolaisuuden kohteena. Olen rajannut aineistoa teoriaohjaavasti utooppisen impulssin käsitteen avulla ja eritellyt teemoittelun kautta aineistosta sisältöjä, joissa ilmentyy kritiikkiä sekä unelmointia paremmasta. Ajallisesti kritiikki ja unelmointi voi sijoittua haastattelun nykyhetkeen, jolloin utopia syntyy ajallisesti tulevaisuuteen, tai ne voivat ilmentyä kertojan menneisyydessä. Tämä ilmentää utooppisen impulssin alati uusiutuvaa tendenssiä – utopia nousee nykyhetkestä yhä uudestaan ja uudestaan.

5 METODI

Tässä tutkielmassa tarkastelen utooppista impulssia espanjansuomalaisten haastattelupuheessa. Vastatakseni tutkimuskysymyksiin, kuinka utooppinen impulssi ilmenee espanjansuomalaisten haastattelupuheessa, millaisiin teemoihin utooppinen impulssi liittyy, sekä miten utooppinen impulssi ilmenee kritiikin ja unelmoinnin kautta, käytän hermeneuttista tutkimusotetta ja teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Metodin taustalla on utopiaan ja elämäntapasiirtolaisuuteen liittyvä teoreettinen viitekehys, jotka ovat vaikuttaneet aineiston valintaan ja analyysiin. Tutkin tarkemmin siis sitä, millä tavalla utooppinen impulssi ilmenee espanjansuomalaisten haastattelupuheessa Fuengirolaan liittyen kritiikin ja unelmoinnin kautta sekä millaisiin teemoihin utooppinen impulssi liittyy. Tutkimuksen teoreettisen viitekehysten luo utopia, joka on käsitettävissä laajasti pyrkimyksenä parempaan olemisen tilaan sekä utooppinen impulssi, joka on reflektiivinen, utopian muodon antamisen tila, jossa on läsnä kolme ajallista dimensiota - menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus. Utooppisen impulssin tilassa ilmenee kritiikkiä, joka kohdistuu menneisyyteen ja nykyhetkeen sekä unelmointia, joka sijoittuu tulevaisuuteen. Utooppisen impulssin seurauksena utopia saa muodon. Tämä utooppisen impulssin sekä ennakoivan tietoisuuden käsitteiden pohjalta muodostamani aparaatti toimii aineiston analyysin tukena.

Tarkastelen espanjansuomalaisten tuottamia merkityksiä teoriaohjautuneen sisällönanalyysin keinoin utooppisen impulssin kautta. Analysoin aineistoa sisällönanalyysin ja teemoittelun avulla tehden lähilukua. Tutkimuksella on

hermeneuttinen pohja, sillä reflektoin aineistoa suhteessa teoriaan pyrkimyksenäni kehittää ymmärrystäni ilmiöstä. Analysoin aineistoa hermeneuttisen kehän prosessissa, jossa kehitän näkemystäni suhteessa aineistoon uuden ymmärryksen muodostumisen kautta.

5.1 Hermeneuttinen tulkinta ja tiedonmuodostus

Hermeneutiikka -sana tarkoittaa ilmaisemista, selittämistä ja ymmärrettäväksi tekemistä. Hermeneutiikka viittaa merkitysten tulkittamiseen tapaan, missä keskeistä on hermeneuttinen kehä, eli prosessi, jossa liikutaan teoreettisen ajattelun ja esiteoreettisen käytännön sfääreissä ja tehdään tulkintoja teoreettisen ymmärtämisen ja käytännöllisen ymmärtämisen välillä. Kehä kuvataan spiraalimaisena vuoropuheluna tulkinnan kohteen ja tulkitsijan välillä (Tieteen termipankki, 2022), tai tutkimuksellisenä dialogina tutkimusaineiston kanssa (Valli & Aaltola 2018, kappale 1.2).

Hermeneuttisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii tekstin moninäkökulmaisen tarkastelun kautta ymmärtämään kohdetta syvemmin. Tutkijalla on työn alkaessa alustava mielikuva, tai esiymmärrys, jota hän pyrkii kohdetta tarkastelemalla syventämään. Aivan tutkimuksen alussa tutkija tekee spontaaneja ja välittömiä tulkintoja, joista pyritään eroon kriittisen ja reflektiivisen asenteen avulla. Tutkiva dialogi on aineiston ja oman tulkinnan välistä kehämäistä liikettä, jossa tutkijan ymmärryksen tulisi jatkuvasti korjautua ja syventyä. Näkökulmaa vaihtamalla ymmärrys kohteesta laajenee ja kun palataan takaisin aikaisempaan näkökulmaan päästään siinä näkökulman vaihtamisen ansiosta entistä syvemmälle. Tässä reflektiivisessä prosessissa tutkija muodostaa kohteestaan syvempää ymmärrystä. Aineistoa tarkastellaan kriittisen etäisyyden jälkeen uusin silmin ja yleensä aineistosta nousee esille jotain sellaista, mitä ei ensimmäisillä kerroilla olla huomattu. Näkökulmien vuorottelun prosessia kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi. Näkökulmien vaihtamista jatketaan, kunnes uusia oivalluksia ei enää synny. (Valli & Aaltola 2018, kappale 1.2; Routio 2022.)

Tutkimus edustaa hermeneuttista suuntaa. Tarkastelen tutkimuksen kohdetta hermeneuttisella kehällä syventäen ja tarkentaen tulkintoja teoreettiseen viitekehykseen tukeutuen. Tässä tutkimuksessa tulkinnallisen viitekehyksen luo utopia ja utooppinen impulssi toimii tutkimuksen aineiston rajaajana. Luen aineistosta ulos utooppisen impulssin artikulaatiota aineistolähtöisesti. Tulkitsen analyysissä aineistoa tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen luoman fokuksen kautta. Syvennän ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä reflektoiden tulkintaani suhteessa teoreettiseen viitekehykseen.

Minulle on muodostunut pohjakäsitys utopian ilmenemisestä ajattelussa ja arkisen elämän kuvauksissa sekä siirtolaisuuteen liittyvistä aspekteista oman kokemuksen, aineiston ja utooppisen impulssin teoreettisen taustan kautta. Olen etsinyt tätä käsitystä tukevaa, kyseenalaistavaa ja kehittävää teoreettista tietoa, johon perustuen olen tarkastellut aineistoa uudessa valossa luoden syvempää ymmärrystä kohteesta eli ihmisen luontaisesta taipumuksesta muotoilla uusia utopioita ja unelmoida paremmasta. Analyysissä pyrin luomaan aineiston pohjalta teoriaohjaavasti kuvausta utooppisesta impulssista mielen mallina ja päättymättömänä prosessina, johon liittyy ajallisesti tai tilallisesti jossain muualla sijaitsevan paremman tavoittelu ja ymmärtämään tätä ilmiötä siirtolaisuuden kontekstissa.

5.2 Teoriaohjaava analyysi ja teemoittelu laadullisen sisällönanalyysin menetelmänä

Laadullinen sisällönanalyysi on menetelmä, jonka avulla on mahdollista analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti kirjalliseen muotoon saatettua materiaalia ja sen tuloksena saadaan tutkimuksen kohteesta kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa syvempää tarkastelua ja johtopäätösten tekoa varten. Laadullinen sisällönanalyysi kuvataan monivaiheisena prosessina, johon kuuluu mm. haastattelujen kuunteleminen ja aukikirjoitus, tekstiaineistoon perehtyminen, erilaisten ilmausten

etsiminen ja listaaminen, yläluokkien muodostaminen sekä kokoavan käsitteen muodostaminen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105–112.)

Laadullista tutkimusta voidaan tehdä teoria- ja aineistolähtöisesti. Näiden kahden välimaastossa voidaan ajatella olevan teoriasidonnaisen, tai teoriaohjaavan, tutkimuksen, jossa on teoreettisia kytkeitä ja missä teoria toimii apuna analyysin etenemisessä. Aineiston analyysivaiheessa edetään aluksi aineistolähtöisesti mutta analyysin loppuvaiheessa tuodaan analyysiä ohjaavaksi ajatukseksi teoreettinen viitekehys. Aineiston pohjalta nousseiden löydösten tulkinnan tueksi etsitään tukeaa teoriasta, jonka avulla voidaan selittää ja vahvistaa tulkintaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006; Tuomi & Sarajärvi 2002, 98). Teoriaohjaavassa analyysissä teoria luokitetaan kuin kehyksen aineistolähtöiselle sisällölle.

Teoriaohjaavassa analyysissä tutkijan ajatteluprosessissa vaihtelee aineistolähtöisyys ja valmiit mallit. Tutkija pyrkii yhdistelemään näitä toisiinsa luovastikin ja yhdistelyn tuloksena saattaa syntyä jotain aivan uutta. Tällainen tapa hahmottaa tutkimusta voi olla sekava ja erilaisia yhteen sopimattomia aineksia yhdistelevä mutta myös toimiva ja palkitseva, ja mahdollistaa ilmiön tarkastelun useista erilaisista näkökulmista käsin. Aineiston analyysissä kuvataan oleva kyse keksimisen logiikasta, sillä mitään opetettavissa olevia sääntöjä, joita noudattamalla voitaisiin tuottaa viisaita ajatuksia ei ole. Tutkimuksen tekijän on itse tuotettava tutkimuksensa viisautta, mihin vaikuttaa esimerkiksi yksilön intellektuaalinen vastaanottamisen herkkyys, oivallisuuden terävyys ja myös onnekkuus. Tutkija löytää aineistostaan teemoja oman ymmärryksensä avulla. Aineistosta ei voi nostaa esiin aivan mitä tahansa sillä löydösten tulee olla linjassa tutkimuksen tehtävän ja kysymyksen kanssa. Parhaimmillaan tuloksena on yhtenäinen kokonaisuus, jossa tutkija keskustelee aikaisempien tutkimusten, teorian ja aineiston kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 99–101; Valli & Aaltola 2018, kappale 2.6.)

Tässä tutkimuksessa teoriaohjautuvuus on läsnä aineiston valikoimisessa ja aineiston analyysissä. Utooppisen impulssin malli on ohjannut analysoitavan aineiston valintaa ja se toimi aineiston rajaamisen työkaluna. Valikoin aineistosta utooppista impulssia ilmentäviä artikulaatioita, järjestelin niitä teemoittelun kautta ja analysoin teoriaohjaavasti. Kysyin aineistolta, miten utooppinen impulssi ilmenee

espanjansuomalaisten haastattelupuheessa, millaisiin teemoihin liittyen utooppinen impulssi ilmenee ja millaisia utopioita haastattelupuheessa ilmaistaan? Olen erotellut aineistosta lähilukutekniikalla utooppisen impulssin artikulaatioita ja järjestellyt aineistoa teemoitellen.

Tarkemmin kuvattuna teoriaohjaavuus ilmenee aineiston teemoittelussa ja analyysissä seuraavasti. Aineiston litteroinnin yhteydessä minulle muodostui esiyymmärrys utooppisen impulssin ilmenemisestä aineistossa. Luin haastatteluaineistoa lähilukutekniikalla ja tarkastelin siinä ilmenevää kritiikkiä, joka yhdistyy unelmointiin paremmasta. Alustavassa analyysivaiheessa aineistosta nousseet teemat olivat: muutto, ilmasto, ravinto, kulttuuri, liikkuminen, oppiminen ja terveys. Teemat nousivat aineistolähtöisesti mutta olen kehittänyt niistä analyysin kategoriat teoriaohjaavasti utooppisen impulssin kautta.

Järjestelin kritiikkiä sekä unelmointia sisältävää aineistoa uudelleen alustaviin teemoihin liittyen ja tein alustavien teemojen valikoitumisen jälkeen aineiston järjestyä ja uudelleenjärjestyä teoriaohjaavasti. Esimerkiksi muuttoon liittyä aineistossa toistuvasti kriittinen suhtautuminen Suomessa vallitseviin olosuhteisiin ja kuvaus Fuengirolasta tietynlaisena täyttymyksenä, josta ei kaivata enää menneeseen. Muuttoon itsessään liitetään paremman tavoittelun ajatus eli utooppinen impulssi, joka liittyy rakenteiden ja paikan radikaaliin muutokseen. Muodostin tältä pohjalta analyysin alustavan kategorian "muutto paremman tavoitteluna". Kun aineistossa ilmeni kritiikkiä esimerkiksi suhteessa materiaaliseen todellisuuteen ja siihen liittyviä unelmia paremmasta, muodostin alustavan analyysin kategorian "materiaaliset haaveet". Muita alustavia kategorioita oli: "espanjalainen ja suomalainen kulttuuri", "Espanjasta Suomeen kohdistuva haaveilu", "yhteiskuntakritiikki", "liikkuminen ja liikunta", "ruoka ja ruokailu", "topoksen kuvailu", "Fuengirola utopiana", "aika", "kieli ja kulttuurinen integraatio", "unelman toteuttaneiden ystävien vaikutus".

Teemoittelun avulla järjestelin aineistoa uudelleen ja reflektoin teoriaohjaavasti aineistosta nousevia teemoja lukuisia kertoja korjaten esiyymmärrystä sekä etsien uusia utopian ilmentymiä ja teoreettisia kytkentöjä. Tämän prosessin myötä muodostin tutkielman analyysikategoriat, jotka heijastuvat analyysiluvun alalukuihin. Kategoriat ja analyysin luvut ovat: 6.1 Muutto ja pako utopiana, 6.2 Paikka, fyysinen

tila ja maisema, 6.3 Yhteisöt ja rakenteet, 6.4 Itseoivallus ja työ sekä 6.5 Liminaalisuus, elämänpolku ja uudet utopiat.

Luin aineistosta ulos utooppisen impulssin artikulaatioita utooppisen impulssin kautta ja analysoin niitä teoriaohjaavasti luoden aineiston pohjalta vuoropuhelua utopian ja siirtolaistutkimuksen välillä. Tairan mukaan aineisto voidaan nähdä kulkuneuvona kohti laajempien kulttuuristen koosteiden ja kontekstien tutkimista. Prosessi kuvataan alkavaksi havaintojen pelkistämisestä tai tuottamisesta. Ensimmäisessä vaiheessa aineiston tarkastelun kuvataan perustuvan tiettyyn näkökulmaan ja sen perusteella tehtävään havaintojen yhdistämiseen karsimalla. Toisessa vaiheessa tehdään tulkintoja havainnoista vetoamalla aineiston johtolangoista tehtävään päättelyyn, sekä aihetta käsitteleviin teoreettisiin ja empiirisiin tutkimuksiin. (Taira 2004, 41.) Aineisto toimii siis kulkuneuvona espanjansuomalaisten ajattelussa ilmenevän utooppisen impulssin äärelle.

6 ANALYYSI

Tässä analyysiluvussa pyrin vastaamaan tutkimuskysymykseen: Miten utooppinen impulssi ilmenee espanjansuomalaisten haastattelupuheessa Fuengirolaan liittyen? Vastaan tähän kysymykseen analysoimalla teoriaohjaavasti haastattelupuheessa esiintyvää utooppista impulssia, joka ilmenee kritiikin ja unelmoinnin kautta. Käsitelen analyysissä teemoittelun keinoin järjestelemääni aineistoa ja tuotan analyysiä suhteessa utopian ja siirtolaistutkimuksen luomaan teoreettiseen viitekehykseen. Analysoin teoriaohjaavasti aineistosta analyysityökalun avuin koottuja otteita, joissa utooppinen impulssi ilmenee kiritikkinä ja unelmointina ja joissa muotoillaan utopioita.

Aloitan analyysin muuttoon ja pakoon liittyvän utooppisen impulssin sekä elämäntapasiirtolaisnarratiivin elementtien tarkastelusta luvussa 6.1 Muutto ja pako utopiana. Toisessa kappaleessa 6.2 Paikka, fyysinen tila ja maisema, kuvaan Fuengirolaa tilana, kappaleessa 6.3 Yhteisöt ja rakenteet analysoin haastattelupuheessa ilmenevää utooppista impulssia yhteisöllisiin ja rakenteellisiin seikkoihin liittyen. Kappaleessa 6.4 Itseoivallus ja työ analysoin utooppista impulssia itseoivallukseen liittyen ja tarkastelen työhön liittyviä utooppisia Aspekteja. Analyysin viimeisessä kappaleessa 6.5 Liminaalisuus, elämänpolku ja uudet utopiat analysoin haastattelupuheessa tuotettua siirtolaisnarratiiviin liittyvää liminaalisuutta, elämänpolkua sekä niitä uusia utopioita, joita haastattelupuheessa ilmaistaan. Analyysin tulokset esittelen kokoavasti luvussa 7. Johtopäätökset.

6.1 Muutto ja pako utopiana

Muutto on eräs utopian keskeisistä elementeistä ja jo Moren ensimmäisessä utopiakuvauksessa siihen on liittynyt muuttomatka utopian mahdollistavana tekijänä. Blochin mukaan utopiaan liittyy ajattelun tasolla jonkin sellaisen tavoittelemista mitä ei vielä ole mutta mitä voisi olla (Bloch 1995). Fyysinen liike ja matka ovatkin utopian olennaisia elementtejä ja ne ilmentävät ihmisen luontaista taipumusta pohtia sitä, mitä seuraavaksi on edessä, tai mitä muuta on olemassa (Couton & López 2009, 101.) Utopian ensimmäinen vaihe onkin matka, prosessi, missä irrottaudutaan nykyhetkestä ja aletaan siirtymään kohti uutta. (Hollow 2011, 20). Utooppinen impulssi on yhtä aikaa irrottautumisesta aikaisemmista rakenteista ja siirtymistä kohti jotain vielä toistaiseksi tuntematonta.

Utooppisesti motivoituneeseen siirtolaisuuteen liitetään ajatus tyytymättömyydestä kotimaan oloihin (mm. Karisto 2008, 443; Jouhki 2005). Haastattelupuheessa Suomessa eletty arki kuvautuu työpainotteisena, stressaavana suorittamisena. Arki kuvataan monotonisena toisintona työn, kaupassa käynnin, kotiin menemisen ja television katselun välillä tai jonottamisena loskan keskellä ruuhkassa. Osaa työt seuraavat kotiin asti ja aiheuttavat huolta ja stressiä. Suomen arki on raskasta, sillä töihin mennessä ja lapset hakiessa on pimeää. Päivän päätteeksi keretään asioida vain ruokakaupassa ja katsoa Pikku Kakkonen ennen valmistautumista iltatoimiin ja seuraavaan päivään. (H6 2019; H2 2019, H5 2019, H9, H10 2019.) Haastattelupuheessa kuvattu arki Suomessa linkittyy vertailevassa suhteessa Espanjassa eletyn työn ja arjen kuvauksiin, sekä itseoivalluksiin, joita käsittelen tarkemmin kappaleessa 6.4 Itseoivallus ja työ.

Elämäntapasiirtolaisia muuttoon motivoi paremman elämän tavoittelu jossain muualla. Elämäntapasiirtolaisuudessa kuvataan olevan kyse myös paosta, paosta jostain ja paosta jonnekin, paosta itseoivallukseen ja uuteen elämään – itsen, persoonallisen potentiaalain tai todellisten halujen uudelleenluomiseen, korjaamiseen tai löytämiseen. (O'Reilly & Benson 2009, 3.)

Haastattelupuheessa kuvataan lukuisia eri syitä ja motiiveja, jotka liittyvät Fuengirolaan muuttoon. Osalle muutto on toteutunut pitkäaikainen unelma (H3 2019;

H6 2019; H7 2019; H8 2019). Toisille se on pako hankalista ihmissuhteista tai haastavista yhteiskunnallisista olosuhteista (H2 2019; H4 2019). Joidenkin muuttoa taas taustoittaa työttömyys ja halu lähteä pois Suomesta, kun taas osa on tehnyt muuttopäätöksen parisuhteen tai perheen vuoksi (H5 2019; H10 2019, H9 2019).

Haastattelupuheessa muuttoon liittyy odotuksia paremmasta elämästä mutta myös tietoisuus käytännön elämän mahdollisista ja todennäköisistä haasteista. Osa haastateltavista on tehnyt pitkäaikaisia järjestelyitä muuttoa varten (H3 2019; H4 2019; H10 2019; H7 2019; H8 2019). Eräs haastateltavista kuvaa muuttoa valmistelevaa pitkää prosessia seuraavasti:

"Mä kävin kolmena talvena Fuengirolassa (...) mä olin ensin kaks kuukautta, sit mä olin toiset kaks kuukautta, sit mä olin kolme kuukautta. (...) Koska mä halusin tutustua tähän tarjontaan. Mä halusin valita ittelleni semmosen paikan, jossa mä sitten loppuelämäni haluan olla. Ettei sit taas tartte muuttaa jostain toisesta syystä." (H4 2019).

Toisille muutto on voinut tapahtua hyvinkin nopealla aikataululla otollisen tilanteen ilmaantuessa, ystävien muuton inspiroimana, olosuhteiden pakosta tai yllättävien elämänmuutosten ansiosta (H1 2019; H2 2019; H9 2019; H6 2019). Eräs haastateltavista kuvaa tehneensä muuttopäätöksen kolmessa päivässä ja toinen kertoo hoitaneensa muuton kahdessa viikossa. Yhdelle muutto on ollut vain viipymistä pidempään:

"Mä rupesin miettimään että miten mä voisin jäädä Espanjaan. Että haluan kuitenkin jäädä sillä tavalla, että mulla on jotain järkevää tekemistä. (...) Olihan se sillein että perhekin oli jo että tuu nyt jo takaisin. Ja kaverit, mutta kuitenkin mä ajattelin että kun oon jo oppinut tätä ilmaa hengittämään niin haluaisin jäädä." (H5 2019).

Muuton motiiveissa esiintyy "jaloilla äänestämistä" ja niissä esiintyy kriittisyyttä sen hetkisiä olosuhteita kohtaan, halua irrottautua hankalista olosuhteista ja pyrkimyksellistä muutosta kohti jotain parempaa tai ainakin kohti jotain erilaista. Nykytilan kriittinen reflektio, irrottautuminen sen hetkisistä rakenteista ja jotain parempaa kohti siirtyminen on myös utooppisen impulssin ytimessä. Analysoinkin seuraavaksi sitä, millä tavoin utooppinen impulssi ilmenee haastattelupuheessa muuttoon liittyen kritiikin, unelmoinnin ja paremman tavoittelun kautta.

Yksi haastateltavista kuvaa muuton olleen pitkäaikainen unelma, jota motivoi puolison halu olla pois Suomesta tai tarkemmin kuvattuna haluttomuus kuolla Suomessa. Kriittinen reflektio kohdistuu suomalaisten ihmisten sulkeutuneeseen

käyttäytymiseen. Tämä Suomesta poispäin suuntautuva työntö sai momentuminsa työttömyyden seurauksena. Kun siteet paikallan pitäviin rakenteisiin purkautuivat, tuli uuden elämän tavoittelu Espanjassa mahdolliseksi. Pitkäaikaisen unelman toteutumista ja muuttoa fasiltoi Suomen yhteiskunnan tukirakenteet, jotka ulottuvat Euroopan alueelle. (H9 2019) Rakenteiden vaikutuksia ja piirteitä tarkastelen enemmän analyysin kappaleessa 6.3 Yhteisö ja rakenteet.

Utooppinen impulssi, missä esiintyy kritiikkiä nykyisiä olosuhteita kohtaan sekä uuden paremman tilan tavoittelua nousee esille myös yhteiskunnalliseen päätöksentekoon liittyen. Haastateltavalle muutto Fuengirolaan on ollut pitkäaikainen haave, joka toteutui etuajassa ennen eläkeikää. Muuttopäätökseen liittyy puolison tympääntyminen Suomen poliittiseen päätöksentekoon sekä tästä seurannut halu olla poissa Suomesta. Kriittinen reflektio kohdistuu yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja SOTE:n. Muutto Fuengirolaan kuvataan tuoneen uutisoinnista erottautumisen seurauksena mielenrauhaa ja tehnyt mahdolliseksi läheisiin keskittymisen auringontäyteisessä ympäristössä, missä on parempi olla. (H3 2019.) Tässä tapauksessa kriittinen reflektio kohdistuu yhteiskunnallisiin olosuhteisiin, joita ei kyetä muuttamaan. Suomesta pois muuttaminen mahdollistaa irrottautumisen yhteiskunnasta ja pesäeron tekemisen niihin päätöksiin, joihin ollaan tyytymättömiä. Utooppisen impulssin myötä syntyy utopia paosta johonkin parempaan, missä kuormittavat tekijät eivät ole läsnä.

Utopioiden alkuaajoista lähtien pako on ollut osa utooppista narratiivia. Kun aikaisissa utopioissa on paettu yhteiskunnan sietämättömiä olosuhteita eristetyille saarille, ovat nykyaikaiset yksilölliset utooppiset paot etäisyyden ottamista yhteiskuntaan, jossa omat mahdollisuudet muuttaa vallitsevia ympäröiviä rakenteita nähdään olemattomina. Tämä on yksi niistä syistä, minkä vuoksi yksilö keskittyy yksilöllisen utopiansa tavoitteluun. (ks. Eskelinen ym. 2020.) Fuengirolaan muuttoon liittyvä utooppinen impulssi yhdistyy utooppiseen pakoon myös seuraavassa esimerkissä. Haastateltava asui muuttoa miettiessään puolisonsa kanssa toisessa Euroopan maassa ja hän kuvaa muuttopäätöksen Fuengirolaan syntyneen sen hetkisen asuinmaansa epävakaa poliittisen tilanteen seurauksena. Haastateltava kuvaa Fuengirolan olleen yksi niistä paikoista missä oli halunnut elää ja asuinmaan

epävakaan tilanteen myötä hän näki unelman toteuttamisen mahdollisuuden saapuneen. (H4 2019.)

” (...) mun mieheni sitten sanoi, että nyt hän ei halua enää tähän maahan tulla, nyt riitti ihan oikeesti, että nyt politiikka menee taaksepäin, että tuota, lähetään pois, mä sanoin, että sopii vallan mainiosti mulle, koska tiesin hetkeni tulleen. Espanja, täältä tullaan!” (4 2019).

Paon utopia nousee esille myös Suomen ilmastoon liittyen esimerkiksi terveyden edistämisen vuoksi toteutetussa muutossa. Yksi haastateltavista kertoo Fuengirolaan muuttoon liittyneen halun edistää terveyttä ja hyvinvointia, koska kärsi Suomessa kylmyyden myötä pahenevista kivuista. Hän kuvaa Fuengirolassa vierailun jälkeen alkaneensa pohtimaan miksi ylipäätään on Suomessa, koska ei siedä pimeyttä eikä tykkää lumesta. Hän päättikin muuttaa pois heti eläkkeelle päästyään ja toteutti suunnitelmansa. (H7 2019.) Eräs haastateltavista kokee Fuengirolan olosuhteet niin hyvinä, että katu ainoastaan sitä, ettei muuttanut sinne jo aikaisemmin (H2 2019). Kingin mukaan auringonlaskun siirtolaisuudessa ilmastoon liittyvät tekijät ovat tavanomaisia työntäviä ja vetäviä voimia erityisesti silloin, kun tarkastellaan pohjoismaisten siirtolaisten olosuhteita, kylmiä talvia, sateisuutta ja harmautta, jotka aiheuttavat alakuloa ja pakottavat oleskelemaan sisätiloissa (King 2012, 288).

Lämpö, valo ja aurinko kuvataan toistuvasti Fuengirolaan vetävinä tekijöitä, sekä paremman elämän elementteinä (H6 2019; H2 2019; H3 2019; H7 2019; H9 2019; H10 2019, H1 2019). Pimeys, kylmyys ja talvi kuvautuu vastaavasti Suomesta pois työntävinä voimina (H7 2019; H6 2019; H2 2019). Onkin tavanomaista, että elämäntapasiirtolaiset kokevat auringon ja lämmön positiivisena vaikutteena kohdemaassa. Espanjan ilmaston terveydellisten vaikutusten todentaminen on kuitenkin haastavaa ja Kingin mukaan ilmastoon liittyvät terveysväittämät eivät kuitenkaan tutkimustulosten valossa pitäisi paikkaansa. Aurinkorannikon ilmaston kuvataan parantavan terveydellisten ongelmien hyväksymisen helppoutta, sillä aikaisemmin vaivannut terveyshaitta ei tunnu niin haastavalta leudossa ilmastossa. Rentoutuneempi mielentila ja hyvästä säästä nauttiminen mukavissa olosuhteissa ovat omiaan vähentämään iän mukana tulevien vaivojen valittelua. (King 2012, 299.)

Eräs haastateltavista kertoo elämänlaadun, unenlaadun, jaksamisen ja yleisen voinnin parantuneen Fuengirolassa. Yleisimmin haastatteluissa nousee esille valon ja lämmön positiiviset vaikutukset mielialaan ja yleiseen elämänlaatuun. Leutoon ilmastoon kuvataan liittyvän terveydellisten hyötyjen lisäksi myös helppoutta, joka heijastuu liikkumiseen, päätöksentekoon, vapaa-ajan määrään ja ajankäyttöön. Leudon ilmaston kuvataan helpottavan esimerkiksi vaatetukseen ja varusteluun liittyvää päätöksentekoa. Turvallisen tasainen lämmin ilmasto motivoi liikkumaan kävellen ja mahdollistaa myös suunnittelemattomat seikkailut kaupunkiympäristössä. (H3 2019; H4 2019; H10 2019.)

Suurimmalle osalle haastateltavista muutto Fuengirolaan on tuottanut kokemuksen unelmien täyttymyksestä (H7 2019; H8 2019; H5 2019; H6 2019, H2 2019), kun taas toisille se on ollut pettymys, josta on kuitenkin selvitty. Integraatioon liittyvät haasteet, vieraan kieliympäristön kognitiivinen kuormitus ja käytännön elämän asioiden hoidon hankaluudet ovat luoneet halun palata Suomeen (H10 2019; H9 2019).

Fuengirolaan muuton viitekehyksessä ilmenee myös utooppisen impulssin jatkuvasti uusiutuva perusolemus eli utopian syntyminen, utopian tuhoutuminen ja utopian uudelleensyntyminen (ks. Bloch), joka yhdistyy spatiaalisen tilan muutoksen luomaan kriittiseen reflektioon. Eräs haastateltavista kertoo muuttaneensa Fuengirolaan perhesyistä ja kokeneensa alkuajan monella tapaa haastavana, sillä kielitaidottomana asiainhoito oli vaikeaa eikä tarvittavia tukirakenteita ollut. Haastateltava päätyi muuttamaan takaisin Suomeen, koska koki, että siellä on hyvä asua. Unelma Fuengirolassa asumisesta syntyi kuitenkin uudelleen lomamatkalla, jolloin haastateltava ymmärsi, että inhoaa syksyä ja pimeyttä ja koki auringon tuottavan hyvää oloa (H10 2019).

"(...) siin tuli sit kaikennäköstä nii päätettii et ehkä me nyt lähetään kotiin ja katellaan ja mä oikeestaan sit sanoin kaikille et ei tarvii nyt enää koskaan lähtee sinne (...). Että et kyl tääl Suomes vaan on niin hyvä asua että tota mutta (...). neljä vuotta sitten me oltiin kesälomalla täällä kaks viikkoa niin muuttu kyllä ihan mielipide et ei vitsi et tää pitää kokee uudestaan (...) niin sit se rupes taas pikkuhiljaa muhimaan se." (H10 2019)

Etäisyyden ja irtioton myötä syntyvä reflektiivinen tila, joka mahdollistaa "uuden ja paremman" utopian muodostamisen vanhaan tuttuun paikkaan, joka ei kuitenkaan koskaan ole sama kuin ennen. Utooppinen impulssi

liittyy kriittiseen reflektiiviseen tilaan, jossa yhdistyy kokemuksesta nouseva kritiikki, spatiaalinen liikkuvuus, irrottautuminen ja kehitys. Utooppisen impulssin tilassa menneisyyden virheet, kritiikki nykyhetkeä kohtaan ja virheitä muuttamaan pyrkivä toimijuus yhdistyy paremman unelmointiin. Etäisyys mahdollistaa kriittisen tarkastelun ja unelmoinnin paremmasta. Haastateltava kuvaa toisen muuton Fuengirolaan olleen hitaampi ja suunnitelmallisempi. Suomeen haastateltava ei enää haluaisi muuttaa ja kun muuttaa, niin suunnittelee jo palaavansa takaisin Fuengirolaan.

Elämäntapasiirtolaisen paremman elämän tavoittelu on suhteellinen pyrkimys, joka vertautuu aikaisempaan elämään liitettyihin negatiivisiin presentaatioihin. Siirtolaisuus kuvautuu 'poispääsynä' tai 'uutena alkuna'. Siirtolaistarinat sisältävät kertomuksia paosta monotonisesta ja rutiininomaisesta todellisuudesta. Elämäntapasiirtolaiset sanovat usein olleensa tyytymättömiä elämäänsä ja näkevät tulevaisuutensa kotimaassaan negatiivisena. Monet pakenevat stressaavaa työympäristöä, pitkiä työpäiviä, kiirettä ja suuria elinkustannuksia. (Korpela 2010, 74; O'Reilly & Benson 2009, 3-4.)

6.2 Paikka, fyysinen tila ja maisema

Fuengirola kuvataan utooppisena mielikuvamaisemana, joka herättää toiveikkuutta ja on paremman elämän mielikuvien heijastepinta ja eläkeläisväestölleen työn tuolla puolen oleva elämän näyttämö (Karisto 2008, 442). Yhteisöllisesti jaettu mielikuva Aurinkorannikosta ihanteellisen elämän kenttänä nousee esille erilaisissa kuvauksissa ja kertomuksissa, ja ne taustoittavat yksilöllistä kokemusta paikasta. (Karisto 2008, 445). Kariston mukaan Aurinkorannikkoja on kaksi: kuviteltu ja todellinen – paratiisi ja todellisuus. Paratiisillisuudesta puhutaan Aurinkorannikkoon liittyen paljon ja sillä viitataan lukuisiin asioihin, kuten lämpöön, valoon, arkielämän mukaviin puitteisiin, kehollisiin ja henkisiin hyvän olon tuntemuksiin, arjen koreuteen, ympäristön kauneuteen, erilaisuuteen ja eteläiseen eksotiikkaan, hyvän elämän havitteluun, sekä

lisäksi omaa identiteettiä koskeviin oivalluksiin. (Kariston 2008, 445 mukaan Rätty-Hämäläinen 1998, 199.)

Fyysisiltä piirteiltään Fuengirola kuvataan haastattelupuheessa paikkana, jossa pärjää hyvin suomen kielellä ja missä on läsnä suomalainen yhteisö ja kulttuuri. Suomalaisuus on esillä esimerkiksi ravintoloissa ruoan, karaoken, tietokilpailuiden, livekeikkojen sekä penkkiurheilun muodossa. Ravintoloissa käydään seuraamassa jääkiekkoa, tai kuuntelemassa suomalaisia artisteja. Fuengirolassa on suomalaisia elintarvikkeita maahantuova ja myyvä kauppa, mistä on saatavilla muun muassa ruisleipää, makkaraa, sinappia ja salmiakkia. Fuengirolassa sijaitsee myös suomalainen kirjasto ja Sofia -opisto. Tämän lisäksi Fuengirolassa toimii myös monia suomalaisia yrityksiä. (Jouhki, Lauranto & Mustanoja 2019.)

Suomalainen kulttuuri muodostaa tähän Espanjaan sijoittuvaan paikkaan oman diasporisen julkisen tilansa (diasporic public sphere), jonka maisemassa on Appadurain kuvaamia media-, talous-, tekno- ja etnomaiseman piirteitä. Globaaliin kulttuuriseen liikehdintään liittyvät maisemat (-scapes) muodostavat kuviteltuja paikkoja, jotka rakentuvat niitä asuttavien yksilöiden ja yhteisöjen historiallisesti paikantuneen mielikuvituksen tuotteina. Etnomaisema viittaa valtioiden väliseen muuttoliikkeeseen, jota edustaa esimerkiksi turistit ja siirtolaiset, teknomaisema viittaa teknologian rajattomuuteen, talousmaisema globaaliin pääomaan ja valuuttamarkkinoihin, mediamaisema erilaisiin saatavilla oleviin mediatuotteisiin ja niiden kautta luotuihin mielikuviiin ja ideamaisema yhteiskunnallisiin ideologioihin ja vastaideologioihin. (Appadurai 1996, 33–34)

Vuosikymmenien saatossa Fuengirolaan muodostuneet fyysiset rakenteet ovat tärkeä osa maisemaa. Fuengirolaan on rakennettu erityisesti suomalaisten tarpeita ja yhteisöllisyyttä ajatellen asuntoja jo 1990-luvulla (ks. Karisto). Korpelan mukaan turisteja varten kehitetty infrastruktuuri onkin tärkeä tekijä elämäntapasiirtolaisuuden kannalta, sen lisäksi, että paikassa on myös jo valmiina joukko samasta maasta tulleita elämäntapasiirtolaisia (Korpela 2010, 73.) Haastattelupuheessa Fuengirola vertautuu helsinkiläiseen asumalähiöön:

" (...) on tää vähän semmonen lähiö, asumalähiö (...) et ihan sama kun sä olisit jossain Kontulassa tai puu-Valillassa tai jossain Myyrmäessä, niin se on, ne on ne omat nurkat ja kun sä siellä asut ja elät päivittäin, niin ne on vaan ne, sä meet tonne kauppaan (...) sä

tiedät, et siellon ne, et ne on ne ihan samat perusjutut kun Suomessakin. Me ollaan vaan Espanjan mantereella. (...) niinku täällä rannikolla aina sanotaan, että jos Suomi on pieni, mut Aurinkorannikko on vielä pienempi.” (H1 2019)

Fuengirola vertautuu mielikuvissa suomalaiseen lähiöön, joka luo kuvan helpposta saavutettavuudesta ja pienen paikan yhteisöllisyydestä. Paikkojen ilmentymistä ihmisten mielikuvamaailmassa muovaavatkin erilaiset suulliset ja kirjalliset kuvaukset. Aurinkorannikkoon liittyen näitä kuvauksia löytyy matkailijoiden kertomuksissa, matkatoimistojen myyntiesitteissä, matkakirjoissa ja romaaneissa. Myöhäismodernissa globaalissa maailmassa ideat, mielikuvat ja merkitykset leviävätkin ylijärjestyksellisesti ja monimediaisesti. (Karisto 2008, 443–445.) Luomme yhteisöllisesti paikoille merkityksiä sosiaalisen konstruoinnin prosessissa, millä tarkoitetaan todellisuuden rakentumista sosiaalisessa ja kielellisessä vuorovaikutuksessa, minkä seurauksena todellisuuden rakenteet ovat tietyn kulttuurin tai yhteisön tietoisesti tai tiedostamatta keksimiä ja kehittämiä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Appadurain mukaan myöhäismodernin ajan teknologia ja mediaympäristö toimivat resursseina kaikissa yhteiskunnissa tapahtuvassa ja kaikenlaisten yksilöiden harjoittamassa itsen luomisen (self-making) projekteissa. Enenevässä määrin ihmiset unelmoivat mahdollisuudesta, että he tai heidän lapsensa elävät ja työskentelevät jossain muualla kuin minne he ovat syntyneet. Tämän Appadurai näkee olevan seurausta lisääntyneestä siirtolaisuudesta, joka ilmenee kaikilla sosiaalisen, kansallisen ja globaalin elämän tasoilla. (Appadurai 2000, 6.)

Todelliset ja fiktiiviset kuvastot, käsikirjoitukset, mallit ja narratiivit, joita massamediassa esitetään erottaa menneisyyteen sijoittuvan ja nykyaikaisen siirtolaisuuden. Suunnitelma muuttoon muodostuukin mykyaikana median kyllästävässä ympäristössä, jossa on läsnä televisiot, radiot, videot ja puhelimet. Muuttopäätökseen vaikuttaa massamedian välittämä kuvasto, joka ylittää kansallisen tilan. Massamedia ja teknologia kannustavat ja aktivoivat mielikuvitusta ja vain harvoilla ei ole sukulaista, ystävää tai tuttavaa, joka ei olisi menossa johonkin tai tulossa jostain mukanaan tarinoita muista mahdollisuuksista. (Appadurai 2000, 4–6.)

Appadurain mukaan massamedia esittää mahdollisuuksien kyllästävän ja rikkaan kuvan elämästä, joka tavoittaa tavanomaisen katsojan. Merkitykselliseksi

nousee myös tiettyyn yhteisölliseen paikkaan liittyvät uutiset, tarinat ja huhut niistä tutuista yksilöistä, joista on tullut kaukaisten paikkojen asukkaita. (Appadurai 2000, 52) Tämän gradun kirjoittamisen aikaan Aurinkorannikkoon ja Fuengirolaan liittyviä todellisia ja fiktiivisiä tarinoita ja kuvauksia on esillä esimerkiksi televisiossa YLE:n fiktiivisen Paratiisi -sarjassa, MOT:n Costa Del Crime -tutkivan journalismin dokumentissa (Areena 2022) tai vastikään MTV3:lla alkaneessa Unelma-asunto Espanjassa -realitysarjassa. Radio Suomi Mikkelin Pariskunta muutti Aurinkorannikolle ja nauttii elämästään täysin siemauksin -jutussa haastateltavat kuvaavat ihastumistaan Fuengirolaan (Vironen 2023), Helsingin Sanomissa julkaistussa Seikkailusta toiseen -jutussa kuvataan monikulttuurisen perheen sopeutumista Fuengirolaan (Handolin 2023) ja Iltalehden jutussa Turistit palasivat Fuengirolaan - pormestari tosin kaipaa lisää suomalaisia, Fuengirola kuvataan pormestari Romeron toimesta ”eteläisimpänä suomalaiskaupunkina” ja kerrotaan muun muassa tänä vuonna tulleesta asukkaille ja turisteille tarkoitetusta maksuttomasta joukkoliikenteestä (Zitting 2023). Fuengirolassa asuville suomalaisille toimitetaan omia SE-, Olé- ja Fuengirola.fi -lehtiä. Fuengirolassa asuvat suomalaiset ovat myös aktiivisia sosiaalisen median alustoilla toimivissa ryhmissä, missä jaetaan elämän iloja ja haasteita, vitsejä sekä kritiikkiä ja tarjotaan neuvoja asumiseen, muuttoon ja asioiden hoitoon liittyen.

6.3 Yhteisöt ja rakenteet

Haastattelupuheessa yhteisölliset aspektit nousevat esiin erityisesti muuttopäätökseen ja muuton käytännöllisiin seikkoihin liittyen. Fuengirola kuvataan helposti saavutettavana paikkana ja lähes kaikilla haastateltavilla on ollut kontakti ja käynnejä Fuengirolassa ennen muuttoa. Osalla haastateltavista muutto on tapahtunut Fuengirolassa asuvan perheen, muun yhteisön tai ystävien myötävaikutuksesta (H1 2019; H5 2019; H9 2019), osalla muuttoa on tukeneet Fuengirolassa asuvat tuttavat ja joidenkin kohdalla idea muuttoon on syntynyt tuttavien muuton inspiroimana (H6 2019; H2 2019; H7 2019). Yhteisölliset seikat voivat olla inspiroimassa, mahdollistamassa tai hankaloittamassa muuttoa. Elämäntapasiirtolaisiin ei aina

suhtauduta positiivisesti heidän lähtömaissaan (Korpela 2010, 75). Osa haastateltavista kuvaa kohdanneensa yhteisön arvostelua, kateutta tai huolta muuttopäätökseen liittyen (H3 2019; H5 2019; H7 2019, H1 2019).

”Olihan ne kateellisia. (...) ai te meette vaan sinne Aurinkorannikolle makaileen palmujen alle, just näin (...) mut kyllähän ne kateellisia oli (...) Ja se on tänä päivänäki, ehkä toiset vielä, ehkä ne ymmärtääki, et hei, me ollaan avoimessa Euroopassa, että ihmiset tulee ja menee ja hei haloo, ei sitä ehkä pidetä enää niin suurena asiana kun silloin, sanotaan, yli viistoista vuotta sitten.” (H1 2019).

Euroopan rajojen avoimuus on keskeinen muuttoa mahdollistava tekijä ja transnationaali siirtolaisliikehdintä kuvataan myöhäismodernille ajalle tavanomaisena ilmiönä. Vapaa liikkuvuus, tila ja liike ovatkin Coutonin ja Lópezin mukaan nykyaikaisten utopioiden sisältöjä. (Couton & López 2009, 101–109.) Eurooppalainen identiteetti ja rajattomuus nousee esille kolmessa haastattelussa (H1 2019, H9 2019; H5 2019), joista yksi haastateltavista kuvaa itsensä eurooppalaisena, joka asuu Espanjassa ja toinen taas pohtii suomalaisuuttaan etuoikeutena ja vapautena liikkua. Kolmas kuvaa Espanjan sen hetkisenä isänmaanaan:

”Mä ajattelen että suomalaisuus merkitsee sellaista vapautta. Koska en mä olisi ensinnäkään Erasmus -vaihtoon voinut lähteä jos en kuuluisi maailman etuoikeutetuimpiin ihmisiin, joilla on sellainen mahdollisuus lähteä ulkomaille vain opiskelemaan tai on mahdollisuus lähteä töihin ulkomaille. Että on mahdollisuus tehdä sellaisia asioita mitkä on itsellekin tärkeitä eikä vain niin että on pakko tulla toimeen jollain tavalla ja keksiä jostakin väkisin työpaikka. Että voi käyttää vapaata valintaa ja olla eurooppalainen.” (H5 2019)

”Ja tää on mun tähän hetkinen isänmaa (...) On mulla Suomen passi. Mut mun sydän on siellä, missä mun koti on.” (H1 2019)

Osa haastateltavista kokee, ettei ole integroitunut yhteisöihin (H3 2019; H10 2019). Jotkut kaipaavat paikallisia ystäviä tai työn ulkopuolisia ystäviä (H3 2019; H9 2019). Osa on integroitunut kansainväliseen yhteisöön (H4 2019; H5 2019; H1 2019) ja toiset taas suomalaiseen yhteisöön (H7 2019; H8 2019; H2 2019; H6 2019). Toisille haastateltavista etäisyys suomalaiseen yhteisöön on oma valinta, joka on tehty tietoisesti, jotta pysyminen mukavuusalueella muiden suomalaisten kanssa ei olisi mahdollista ja integraatio espanjalaiseen yhteisöön ja kulttuuriin olisi eräänlainen pakko. (H5 2019; H4 2019.)

Kielitaito nousee sille yhtenä merkittävimpänä tekijänä sosiaaliseen integraatioon liittyen. Espanjan kielen opiskelu on ollut itsen kehityksen kohteena

kaikilla haastateltavista. Osa on opiskellut kursseilla, osa itsenäisesti, toiset tuttavien ja paikallisten kanssa, jotkut sekä että. Suomalaisen yhteisön vaikutus kielen kehittymiseen nousee esille merkittävällä tavalla ja osa haastateltavista harmittelee, ettei ole viettänyt enemmän aikaa paikoissa, missä suomen kielen puhuminen olisi ollut mahdollista, sillä näkee, että silloin oma espanjan kielitaito olisi kehittynyt paremmaksi (H2 2019, H7 2019). Elämäntapasiirtolaiset jäävätkin usein viettämään aikaa muiden elämäntapasiirtolaisten kanssa, vaikka haaveena olisikin aluksi ollut integraatio paikalliseen kulttuuriin (O'Reilly & Benson 2009, 8; King 2012, 281). Integraation puutetta selittää myös halu ylläpitää romantisoitua kuvaa kohdemaan yhteiskunnasta (Korpela 2010, 75). Integraatiota saatetaan myös vältellä, sillä se tarkoittaisi myös elämän arkipäiväistymistä. (O'Reilly & Benson 2009, 8.) Elämäntapasiirtolaiset viettävät yleensä paljon aikaa muiden siirtolaisten seurassa ja yleisin syy integroitumisen puutteeseen on kielitaidon puute (von Reichert 2011, 294). Osa haastateltavista pärjää hyvin espanjan kielellä. Kielen opiskelu ja käyttäminen kuvataan Fuengirolaan liittyvinä huippukokemuksina:

" (...) toinen huippujuttu on mun mielestä ollu että mäkin olin yli mä olin nelkytkaks ku mä muutin tänne et mä oon oppinu uuden kielen must se on hirveen huippuu (...) (H9 2019.)

" (...) tulee tosi hyvä mieli jos onnistuu käymään jonkun keskustelun ihan kokonaan espanjaks. Siitä tulee semmoinen että tekee mieli jotenkin riemuita, että se tuntuu jo isolta. Tavallaan semmoisia pieniä arkisia asioita mitkä tekee iloiseksi." (H5 2019.)

Yksi haastateltavista kertoo omaan espanjan kielen opiskelun inspiraation syntymisestä kuvauksessa, jossa ilmenee utooppinen impulssi ja sen vaikutus haastateltavan elämänpolkuun. Haastateltava kuvaa inspiraationsa espanjan kielen opiskeluun syntyneen kauan aikaa sitten nuoruudessa. Haastateltava oli matkustamassa Euroopassa ja odotteli junaa liki tyhjällä asemalla, jossa oli hänen lisäkseen vain nuori mies, joka istui penkillä syöden sitruunaa. Mies tarjosi haastateltavalle sitruunansiivun, mistä haastateltava yritti kiittää mutta siitäkin huolimatta, että molemmat puhuivat useita kieliä ei yhteistä kieltä löytynyt ja keskustelu oli mahdotonta. Haastateltava kuvaa päättäneensä tuossa turhautumisen tilassa, ettei enää koskaan tule kohtaamaan tilannetta, missä ei pysty kommunikoimaan ja aloitti pian espanjan kielen opiskelun. Kriittinen reflektio

kohdistui tässä tapauksessa omaan kielitaitoon, josta syntynyt uusi utopia on espanjan kieltä sujuvasti puhuva itse. Haastateltava lähti aktiivisesti tavoittelemaan tätä uuden itsen utopiaansa ja saavutti sen. (H4 2019.) Yksilölliseen utopiaan liitetäänkin myös itsen kehitys, jossa yksilöllinen itse valjastetaan osaksi muutosta kohti parempaa.

Utooppinen impulssi esiintyy haastattelupuheessa myös Espanjan perhekeskeiseen kulttuuriin liittyen, missä perhe on käsitettävissä sekä yhteisönä että tukirakenteena. Espanjalaiseen perhekeskeiseen malliin verrattuna suomalainen etäisyys perheiden välillä on kritiikin kohde ja espanjalainen perheiden tiiviys esiintyy ihanteellisena ja samaa toivottaisiin myös suomalaisilta (H1 2019; H6 2019; H5 2019, H7 2019).

”täällä perhe on se ringi, joka pitää huolen (...) täällä perhe kerää aina yhteiseen pottiin rahaa ja sieltä jaetaan sitten niinku näin, ja meillä suomalaisillahan tätä ringiä ei ole. Ei sitä ole Suomessa eikä sitä ole täälläkään. Täällä jokainen pitää jumankauta itte huolen omista asioistaan.” (H1 2019).

Perhekeskeisyys heijastuu yhteiskunnalliselle tasolle esimerkiksi siinä, miten terveydenhoitopalvelut on järjestetty. Kingin mukaan terveydenhoitoon liittyvät haasteet, kuten esimerkiksi kielen ja palveluiden saavutettavuus voivat olla yksi siirtolaisten paluumuuton syy. Haasteeksi saattaa muodostua hoitokulttuuri esimerkiksi jälkihoitoon liittyen, sillä siitä vastuun ajatellaan olevan potilaiden perheenjäsenillä. Siirtolaisilla ei useinkaan ole tällaista turvaverkkoa käytettävissä. (King 2012, 285.) Siirtolaisilla voi olla myös perheenjäseniä kohdemaassa. Haastateltavista neljällä on yhä tai on ollut Espanjassa tai Fuengirolassa asuvia perheenjäseniä. Yksi haastateltavista kertoo Fuengirolaan muuton olleen toisen vanhemman menehtymisen seurauksena syntynyt pakko, sillä jäljelle jäänyt vanhempi ei olisi selvinnyt arjesta ilman läheisten tukea ja hoitoa. (H9 2019, H1 2019, H5 2019, H3 2019.)

Kaksi (H5 2019; H1 2019) haastateltavista kuvaa, että eläkeläisiä kunnioitetaan ja kohdellaan eri tavoin Espanjassa kuin Suomessa. Espanjassa vanhusten hoito tapahtuu tavanomaisesti heidän lastensa toimesta. Tämä perhekeskeinen utopia ei useinkaan pysty toteutumaan suomalaisilla, sillä eläkepäiviään Espanjassa viettävien jälkeläiset asuvat tavanomaisesti Suomessa. Suomen sosiaaliturvan rakenteitten

vuoksi perheen tuki ei ole yhtä keskeistä lasten ja vanhusten hoidossa kuin Espanjassa. Muutto Suomesta pois on voinut olla mahdollista juuri näiden yhteiskunnallisten tukirakenteiden ansiosta. Kingin mukaan yhteiskunnan vahvat tukirakenteet eräänä pohjoismaista auringonlaskun siirtolaisuutta mahdollistavana tekijänä (King 2012, 286). Suomalaiset saattavatkin olla vapaampia irrottautumaan perheestä, sillä vankan tukijärjestelmän vuoksi lapset ja vanhemmat voivat pärjätä myös ilman toistensa tukea. Eräs haastateltava kuvaa Espanjan ja Suomen eroa seuraavasti:

”onhan täällä päiväkoteja mut se ei oo semmoisessa laajuudessa mitä se nyt on Suomessa se päiväkotisysteemi, että se on mammat ja mummut ja papat jotka huolehtii plus sitten myös että sit mummuista ja papoista huolehditaan.” (H7 2019)

Kastenbaumin mukaan utopian ulkopuolisissa ulottuvuuksissa vanhukset ovat vaikeina aikoina joutuneet yksin selviämisen ja syrjäytymisen vaaraan mutta utopiassa vanhukset pysyvät sosiaalisesti integroituneina ja ovat yleisen suojelun kohteita. Utopiassa monet ihmiset selviävätkin vanhoihin päiviin asti juuri yhteiskunnan hyveiden ansiosta. Utopiassa kaikille ikääntymisen vuoksi tai muista elämää uhkaavista tiloista kärsiville tarjoillaan mukavuutta ja toipumisen toivossa on heidän saavutettavissaan kaikkein parhaimmat lääketieteelliset hoidot. Utopiassa myös vanhuuteen liittyvät kivut ja sairaudet hoidetaan niin, että yksilö voi elää viimeiset vuotensa onnellisena. (Kastenbaum 2005, 43) Yksi asia, mikä Espanjasta haastateltavien mukaan puuttuu, on suomalaisille tarkoitettu julkinen vanhusten palvelutalo. Kaksi haastateltavista (H7 2019; H2 2019) ilmaisee toivovansa palvelutalon rakentamista. Suomeen ei mielellään haluttaisi palata. Aineistona käyttämäni haastatteluiden teon aikaan keväällä 2019 onkin Fuengirolassa tehty kartoitusta vanhusten palvelutalon tarpeeseen liittyen ”Palvelu- ja hoiva-asumisen tarve Aurinkorannikolla” -tutkimuskyselyn kautta (Espanja.com 2019).

Haastattelupuheessa luodaan utooppisen impulssin tilassa kriittisen reflektion kautta uusi utopia – Fuengirola, jossa on olemassa Suomen tukirakenteet vanhusten palvelutalon muodossa. Esimerkissä ilmenee myös transformatiivisen toivon piirteitä, kuten vankkaa luottamusta kollektiiviseen toimijuuteen (ks. Webb 2008). Toinen haastateltava näkee, että suunnitelma voisi tulevaisuudessa toteutua. Kritiikin kohteeksi nousee kuitenkin ajatus siitä, että palvelutalossa olisi mahdollista käyttää myös suomalaisen sosiaaliturvan mukaista palveluseteliä, sillä tämän ehdotuksen

läpimenoon ei uskota (H2 2019; H7 2019). Palveluseteli saattanee hyvinkin jäädä tulevaisuuden utopiaksi mutta palvelutalo ei, sillä Senioriasuminen ja hoivapalvelut -hanke on edennyt vuodesta 2019 ja vuonna 2020 palvelutalolle on hankittu tontti Fuengirolan läheisyydestä (Fuengirola.fi 2020). Lokakuussa 2022 palveluntuottaja Andacaren tiedonannon mukaan on palvelutalon rakennuksen hahmottelemiseksi tehdyt arkkitehtikuvat viimeistelyä vaille valmiit ja infratöiden organisoimiseen ja valmisteluun tähtäävä sopimustyö alueen muiden maanomistajien kanssa etenemässä kevääseen 2023 mennessä. Hanke valmistuu alustavan aikataulun mukaan keväällä 2025. (Andacaren tiedonanto 30.10.2022.) Laadukkaan vanhenemisen utopia näyttäisikin ainakin jossain muodossa olevan muuttumassa konkreettiseksi. Nähtäväksi jää, millainen tästä nouseva seuraava uusi utopia muodoltaan on.

Toinen kiinnostava Suomen sosiaaliturvan ylijärjestyksen liittyvä utopia kuvataan yhteisöön, tai oikeammin yhteisön ulkopuolisuuteen, sekä tukirakenteiden saavutettavuuteen liittyen. Haastattelupuheesta nousee esille yhteisö, joka sijoittuu Fuengirolan utooppisessa mielenmaisemassa rajapinnalle. Haastatteluissa nousee esille toistuvasti suomalaisista muodostuva ryhmä, jonka ei nähdä integroituneen osaksi yhteisöä ja joka kuvataan haastatteluissa ulkopuolisena. Ryhmä kuvataan koostuvan suomalaisista, jotka eivät käy töissä ja ovat asunnottomia. Tämä ryhmä nousee esille haastattelupuheessa huolenaiheena, sekä aiheena, josta ei haluta puhua (H5 2019; H2 2019; H7 2019). Tämä ”ulkopuolinen ” ryhmä sijoittuu mielenkiintoisella tavalla utooppisen tilan marginaaliin ja muuttuu vaikenemisen myötä näkymättömäksi Fuengirolan maisemassa. Osa haastateltavista näkee, että jonkinlainen huolenpito suomalaisille nuorille kuuluu olla myös Espanjassa läsnä. Suomen sosiaalityön tukirakenteet ulottuvatkin aina Fuengirolaan asti, mikä on itsessään saavutettavuuteen, ylijärjestyksen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja inklusioon liittyvä yhteiskunnallinen utopia.

6.4 Itseoivallus ja työ

Paratiisi kuvataan olevan ihmisen elämässä se hetki, jolloin hän kohtaa minuutensa, on selvillä siitä mitä hän on, tietää mitä hän tahtoo ja mihin hän pyrkii (Karisto 2008, 445). Myöhäismodernissa maailmassa ihmisillä onkin oikeus, tai jopa velvollisuus, aktiivisesti etsiä hyvää elämänlaatua. Yksilöllisten elämäntapavalintojen kautta määritellään myös omaa identiteettiä. Elämäntapasiirtolaiset korostavat usein individualismia: he ovat itsenäisesti tehneet jotain parantaakseen elämänlaatuansa. Muuttaminen pois alkuperäisestä kotimaasta kertoo heidän aktiivisesta toimijuudestaan ja usein he kokevat, että ulkomailla heillä on suurempi vapaus päättää itse omaan elämäänsä liittyvistä asioista, kuten esimerkiksi työ- ja vapaa-ajan suhteesta. (Korpela 2010, 74.)

Itseoivallus linkittyy haastattelupuheessa työhön ja siihen liittyy myös utooppinen impulssi. Fuengirolasta muotoillaan suhteessa Suomen oravanpyörään parempi todellisuus, missä eheytyminen burnoutin partaalta on tullut mahdolliseksi, missä työ ei seuraa kotiin, tai missä oman ammatillisen unelman toteuttaminen on mahdollista (H5 2019; H9 2019, H4 2019). Yksi haastateltavista kuvaa Fuengirolaan muuttoa edeltäneen raskaan ja työntäyteisen jakson Suomessa, joka jatkui muuton jälkeiseen kuormittumiseen ja aiheutti loppuun palamisen uhan. Haastateltava kuvaa Espanjaan muuton pelastaneen hänen terveytensä:

" (...) se on aika mieletön se Suomen oravanpyörä siis se vaan ku sä lähet siihen mukaan niin se vaan vie sua ja sitten niinku sä et voi sanoo ei sä teet enemmän ja enemmän hommia (...)"

" (...) silloin ku me tulti tänne nii mä (...) olin niin loppuun palanu et mul meni puol vuotta siihen et mä pääsin jaloilleni ihan tosissaa mä olin niin niin niin lopussa (...) mä itseasias huomaan, että itseasias tää et me muutettiin tänne on varmaan pelastanu mun terveyden (...)" (H9 2019)

Fuengirolaan muutto on mahdollistanut haastateltavalle oivalluksen työtahdin epäterveellisyydestä ja Suomen stressaavasta työkuulttuurista, missä hänen on ollut vaikea sanoa ei. Kriittisessä reflektiossa haastateltava kuvaa Suomen työkuulttuurin olevan stressaava ja Espanjan mahdollistavan terveellisemmän ja itsenäisemmän tahdin. Haastateltava kuvaa myös havahtuneensa ymmärtämään Espanjassa, että työtä tehdään elämisen vuoksi, eikä saavuttaakseen jotain suurta ja kunnianhimoista.

Hän kuvaa myös arvomaailmansa muuttuneen niin, että perheen tärkeys on korostunut ja tärkeimmiksi tulleet elämän pienet arvokkaat asiat ja yhteinen aika. (H9 2019.)

Utopian yksilöllistymisen ilmiöön liittyy poliittisen kehityksen lisäksi kulttuuriset tekijät. Toivon kohteet vaihtelevat ajan kanssa ja myöhäismodernissa aikana fokus on tyypillisesti yksilössä ja utooppiset toiveet kohdistuvat yksilölliseen tasoon. (Eskelinen ym. 2020, 40 mukaan McGuigan 2009; 2016) Yrittämäisyys käsitetään ihmisen ominaisuutena, missä riskinotto yhdistyy luovuuteen mahdollistaen lähes loputtoman henkilökohtaisen taloudellisen menestyksen ja se on nykypäivän länsimaalaisissa yhteiskunnissa vallitseva käsitys kansalaisuudesta. Tämä eetos sisältää yksilöllisen yrittäjämäisen utopian: yksilön tulee ymmärtää itsensä jatkuvat henkisen, käsitteellisen, asenteellisen ja käytöksellisen kehityksen ja työstön kohteena prosessissa, missä utooppisessa horisontissa siintää itsenäinen, onnellinen ja omavarainen ihmisyksilö. Tässä kuvauksessa kiteytyy myös uusliberaali kansalaisuuden ideaali: yrittäjämäinen yksilö, joka hallinnoi itseään menestyksekkäästi olematta taakka yhteiskunnalle. Tämä yrittäjämäinen utopia ja yksilöllinen toivo sisältää myös vaihtoehtoisen todellisuuden mahdollisuuden. Tämä vaihtoehto on utooppinen pako oravanpyörästä, yksinkertaisemmän elämän valitsemisen, joka mahdollistaa perusasioiden ääreen palaamisen. (Eskelinen ym. 2020, 44.) Utopia voidaankin käsittää myös yhden ihmisen unelmana ja henkilökohtaisena egosentrisenä matkana kohti ideaalia toposta. Vaikka utopisti vaikuttaisikin irrottautuvan yhteiskunnan rajoitteista, tuottaa hän ainakin osittain 'itsen' sosiaalisen konstruktion niissä haluisissa ja peloissa mitä hänen utopiaansa liittyy. Utopia ei olekaan ideaalin yhteiskunnan kuvaus, vaan utopiasta unelmoivan yksilön ideaali. (Philippopoulos-mihalopoulos 2001, 140.)

Irtiotto työntäyteisestä arjesta ilmenee myös toisen haastateltavan kuvauksessa. Hän kertoo Espanjaan muuttoaan edeltäneen pitkään jatkuneen ja uuvuttavan työrupeaman ja kuvaa että muutto Espanjaan sapattivuotta viettämään oli tärkeää "hermojen kannalta". Haastateltavan mielestä työhön liittyvä arki on helpompaa ja mukavampaa Espanjassa kuin Suomessa. Hän kuvaa työhön liittyvää itseoivallusta ja Fuengirolassa kokemaansa huippuhetkeä seuraavasti:

”Muistan, että mä oon kävellyt duuniin ja aurinko nousee (...) ja oon miettinyt muutaman kerran kun tuosta sillan yli on kävellyt, että on tää hieno, kun ei vituta mennä duuniin. Suomalaisittain sanottuna.” (H6 2019.)

Tässä kriittisessä reflektiossa Suomen työelämä vertautuu kriittisessä suhteessa Espanjassa koettuun työhön ja luo eräänlaisen ihanteen siitä, miltä työn tulisi tuntua. O'Reillyn ja Bensonin mukaan työskentelevät siirtolaiset kuvaavat elämänlaatunsa kohentuneen autonomian lisääntymisen kautta (O'Reilly & Benson 2009, 4).

Tilallisen liikkuvuuden käsitetään itsessään mahdollistavan jonkin itseivalluksen muodon ja siirtolaisuus nähdäänkin mahdollisuutena muotoilla uudelleen oma identiteetti, pyyhkiä puhtaaksi menneisyyden virheet, epäonnistumiset, siteet ja sitoumukset. Muutto onkin pyrkimyksellistä, ei vain siinä mielessä mitä sillä on tarjottavana vaan myös siinä mielessä mitä ihmisestä voi sen kautta tulla. Kun siirtolaisuus asetetaan siirtolaisuutta edeltävän elämän kontekstiin itseivalluksen narratiivit demonstroivat sitä transformoivaa potentiaalia, mitä elämäntapasiirtolaisuuteen liittyy. (O'Reilly & Benson 2009, 5.)

Haastatteluissa työ Espanjassa nähdään olevan positiivisella tavalla erilaista kuin Suomessa (H5 2019). Yksi haastateltavista kuvaa, että työpäivän jälkeen hän ei tunne oloaan väsyneeksi ja että työpäivän katkaisevasta siestasta huolimatta hän pystyy viettämään työpäivän jälkeen enemmän ja laadukkaampaa aikaa läheistensä kanssa, kun taas Suomessa hän koki, ettei töiden jälkeen tähän ollut enää aikaa tai energiaa (H9 2019). Eräs haastateltavista kuvaa Espanjassa syntynyttä työhön liittyvää itseivallusta kriittisessä suhteessa Suomen työelämään. Haastateltava kuvaa, että Espanjassa työ ei tunnu olevan elämän keskeinen asia. Työn vuoksi ei tarvitse ”itkeä itseään uneen”, tai olla stressaantunut. Haastateltava kertoo tykkäävänsä siitä, että Espanjassa työ onkin vain yksi osa elämää ja kuvaa, että Espanjassa työ on myös tärkeää mutta eri tavalla kuin Suomessa. (H5 2019.)

” (...) työ on vaan yks osa elämää. Illalla ei tarvii itkeä itseensä uneen ja olla stressaantunut ja miettiä että voi ei työt. Jotenkin että se työ on tärkeä, mutta se ei ole samalla tavalla täällä ehkä tärkeä. Ihmiset suhtautuu siihe jotenkin sillein että huomenna... että se ei ole sellainen valtava stressin aihe.” (H5 2019)

Yksi haastateltavista toimii Espanjassa yrittäjänä ja kokee työnsä mukavana. Haastattelupuheessa hän luo myös uuden utopian ja unelmoi tulevaisuudessa lopettavansa nykyisen työn, muuttavansa maalle ja perustavansa eläinten turvakodin.

Yksi haastateltavista on työpaikkojen välissä mutta on luottavainen siitä, että itselle sopivaa työtä löytyy (H6 2019; H9 2019; H3 2019). Espanjassa työttömänä oleminen kuvataankin olevan normaalia ja ihmiset saattavat olla pitkäänkin etsimässä töitä. Osalle haastateltavista työ on taaksejäänyttä elämää, jonka palkinto Espanjassa asuminen on (H7 2019; H8 2019, H2 2019).

6.5 Liminaalisuus, elämänpolku ja uudet utopiat

Kahden kulttuurin väliin jäämistä kuvaava *liminaalisuus* tarkoittaa siirtymään liittyvää väli tilaa, missä yksilö on irrottautunut aikaisemmista rakenteista mutta ei ole vielä kiinnittynyt uusiin rakenteisiin. Nämä rakenteet voivat olla esimerkiksi sosiaalisia ja kulttuurisia (Wels ym. 2011, 1) Kahden kulttuurin välissä oleminen on elämäntapasiirtolaisille tyypillistä ja osa haastateltavista kuvaakin elämänsä olevan jakautunut kahtia Suomen ja Espanjan välillä (H7 2019, H4 2019, H5 2019).

" (...) mulla oli asunto Suomessa ja se oli semmoinen vaihe kun ajattelin että mun pää halkee kun mä pohdin sitä että katkaisenko mä kokonaan tällaiset viralliset jutut että mulla ei ollut osoitetta ja kelakorttia ja niin..sit vaan mä tein että ei hitto ei tällaisesta tuu mitään et on niinkuin kokoajan jossain oven välissä et ei tiedä kumpaan kuuluu et se on nyt sitten niinkuin joko tai. En voinut kuvitellakaan että muutan Suomeen takaisin, niin se oli se tai tänne." (H7 2019).

O'Reilly & Benson kuvaavat elämäntapasiirtolaisten kahden kulttuurin välissä oloa liminaalitulana, jolla viitataan kahden kulttuurin välissä olemiseen mutta myös odotusten ja todellisen elämän väliseen ambivalenssiin. Jatkuva paremman elämän etsintä selittää sitä ambivalenssia, mitä moni siirtolainen kokee viitaten samanaikaisesti siihen, ettei alkuperäinen määränpää olisi kuitenkaan viimeinen. (O'Reilly & Benson 2009, 9–10.) Liminaalisessa tai ambivalenssissa tilassa yksilö on samanaikaisesti läsnä- ja poissaoleva. Haastatteluissa kahden kulttuurin välistä liminaalitulaa kuvataan eri tavoin: yhdelle se on "oven välissä olemista", toiselle "ihmisen kahtia jakava rakastuminen toisessa maassa" ja kolmannelle "kaksoiselämää". Haastattelupuheessa liminaalisuus linkittyy elämänpolun prosessiin. Osalle haastateltavista Fuengirola ei ole pysyvän muuton kohde ja oman elämänpolun kuvataan jatkuvan jonnekin muualle ja seuraavaan paikkaan viimeistään silloin, kun nykyhetken paikkaan on kyllästytty:

”Itse asiassa multon monta kertaa kysytty näitten vuosien aikana, et sä nyt vois jo palata takasin. Mä sanon, et siinä vaihees kun mä kyllästyn Espanjaan, niin se ei välttämättä ole Suomi mihin mä menen, vaan se voi olla ihan joku muu maa.” (H1 2019)

Eräs haastateltavista kuvaa liminaalisuutta väliaikaisena juurtumisena paikkoihin seuraavasti:

” (...) oon kehittäny uuden tämmösen teorian näistä juurista. Minulla on lyhyet juuret. Se tarkoittaa sitä, että kun sä tuut johonkin paikkaan, pannaan juuret maahan, ihan niinku kasvit, (...) ja kasvaa siellä, tutustutaan naapureihin, eletään yhteisöllistä elämää, toivon mukaan, päästään aina siihen mukaan, kukaan ei oo parempi, näin. Sit kun lähetään, hups, otetaan ne juuret mukaan, lähetään seuraavaan paikkaan.” (H4 2019.)

O'Reilly ja Bensonin mukaan elämäntapasiirtolaiset painottavat pitävänsä vaihtoehdot avoimena seuraavan kohteen suhteen ja korostavat, että mikäli alkuperäinen paikka menee pilalle tai sinne tulee liikaa muita siirtolaisia, he voivat muuttaa toiseen paikkaan, joka tarjoaa saman lupauksen hyvästä elämästä. Tässä mielessä elämäntapasiirtolaisuus mukailee turismiin liitettyä autenttisuuden etsintää, joka itsessään tuhoaa autenttisuutta, jota se etsii. (O'Reilly & Benson 2009, 10–11.) Haastattelupuheessa kuvastuu liminaalisuus ja nykyisen paikan väliaikaisuus myös suhteessa aikaan, tilaan ja turismiin. Fuengirolassa pysyvämmiin asuvat siirtolaiset kokevat muutoin rennon, leppoisan ja leudon ympäristön tukalaksi, täydeksi ja vaikeaksi turistisesongin aikaan kesä-elokuussa:

”Se mikä siinä ärsyttää sit kun oot kävellyt duuniin, sä et pääse käveleen, sä joudut väisteleen niitä. Okei mä ymmärrän ihmiset on lomalla ja muuta mutta se että kun sä et mahdu käveleen siellä. Kukaan ei väistä. Kävellään ja pysähdytään. Mennään ja kävellään neljä vierekkäin jalkakäytävällä. (...) Kyllähän sitä ittekin kun on turistina jossain niin tottakai se on ihan erilainen että sitä ei ajattele että toiset oikeesti asuu täällä ja niillä on se arki.” (H6 2019.)

Turistisesongin väenpaljouteen liittyvä kritiikki inspiroi myös uusien utopioiden muodostamiseen. Kaupunkiympäristön rauhattomuus ja lomakauden tungos tuottaa kriittisen reflektion ja uusi utooppinen paikka muodostuu vuoriston rauhaan, jossa on rauhallisempaa, enemmän tilaa, matalampi vuokra, mahdollisuus puutöiden tekemiseen tai eläinten turvakodin perustamiseen. Vuoristoon sijoittuva utooppinen paikka on oma rauhallinen tila, jossa voisi olla oma puutarha ja uima-allas. Unelmaa tukee tuttujen kertomat kokemukset:

”Kaikki kehuu, jotka on muuttanu pois, sano et elämänlaatu parani nii paljo ku pääsee eroon.” (H2 2019)

Myös Suomi kuvataan utooppisen paon kohteena. Osa siirtolaisista unelmoi paosta Suomeen turistesongin ajaksi ja osa viettää kesällä aikaa Suomessa. (H7 2019, H8 2019, H2 2019.) Kariston mukaan huolimatta Aurinkorannikon hulppeista maisemista espanjansuomalaiset eivät rakenna huonon Suomen diskurssia, eivätkä Aurinkorannikon maisemat alenna Suomalaisen maiseman arvoa, vaikka poikkeaaakin siitä paljon. Espanjasta käsin suomalainen maisema siintää käsin katsottuna entistäkin sävykkäämpänä. (Karisto 2008, 446.) Suomi kuvautuikin haastattelupuheessa myös nostalgian kultaamana paikkana. Suomen luonto ja ilmasto nousee esille idyllisistä kansallisromanttista estetiikkaa huokuvista kuvauksista, joita sävyttää kaipuu. Suomesta ikävöidään puhdasta luontoa, erityisesti metsää ja metsän rauhaa, mitä Espanjassa ei ole, sekä joulun aikaista saunaa ja kylmän pakkasilman ja saunan lämmön välistä kontrastia. Lisäksi Suomesta kaivataan kauniin merellisissä saaristomaisemissa tapahtuvia kesäisiä veneretkiä, joilla voi vedellä uistimella kuhaa, ajaa saareen perkaamaan kalat ja kypsentää ne nuotiolla uusien perunoiden kera. Suomesta kaivataan myös kesäisiä mato-onkiretkiä laiturinnokasta tai puuveneellä järvellä. (H5 2019; H1 2019; H3 2019; H6 2019) Loma Fuengirolasta Suomen lumisessa talvessa Helsingissä kuvataan kauniina kokemuksena, jonka muistoissa korostuu jäällä kävely, vierailu Seurasaaressa ja lumen näkeminen. (H6 2019.) Suomesta kaivataan myös irtokarkkihyllyä, tillisilliä ja ruokakaupan runsasta valikoimaa (H5 2019, H8 2019, H10 2019).

Vain pieni osa haastateltavista suunnittelee palaavansa Suomeen (H8 2019; H5 2019) Jotkut haastateltavista suunnittelevat viettävänsä lopun elämänsä Espanjassa (H4 2019; H7 2019) ja osa suunnittelee muuttavansa toiseen maahan tai toiseen paikkaan (H3 2019; H1 2019; H6 2019). Suomeen paluuta ei nähdä todennäköisenä:

"T: Voisitteko kuvitella asuvanne vielä Suomessa, miltä se ajatus tuntuu? (...)

H: Mä en vois. Pelkään ihan kauheesti että jos joskus sellainen tilanne sit tulee, mutta tällä hetkellä en todellakaan en." (H 7 2019.)

" (...) kyllä mun elämä on täällä tai sitten jossain muualla, et ei se Suomessa oo. Never say never, mutta..." (H6 2019.)

Jotkut haastateltavista eivät tiedä minne seuraavaksi suuntaavat, sillä päänmäärä on yhä avoin ja vaikka seuraavaa kohdetta ei vielä tiedettäisi, tiedetään

kuitenkin se, ettei se ole Suomi. Jatkuva paremman elämän tavoittelu selittää sitä liminaalisuutta, mitä monet elämäntapasiirtolaiset kokevat. Muutto ei usein olekaan heille kertaluontoinen muutos pysyvään päänmäärään, eikä matkan viimeinen osa. (O'Reilly & Benson 2009, 10) Haastatteluissa liminaalisuus linkittyy myös vapausteen valita ja unelmoida:

”en ole vielä ihan päättänyt sitä että toivoisinko että mä saisin olla täällä Espanjassa mutta jotenkin musta on kivaakin leijua semmoisessa ajatuksessa että ei ole ihan varmaa että missä maassa sitä on.” (H 5 2019.)

Paremman elämän tavoittelun kuvataan säilyvän impulssina siirtolaisten jokapäiväisessä elämässä ja paremman elämän tavoittelu on sekä pysyvä että muuttuva osa elämänpolkua. (O'Reilly & Benson 2009, 10). Parempaan elämän laatuun liittyen aineistosta nousee esille myös laadukkaaseen ikääntymiseen liittyvä uusi utopia. Eräs haastateltavista on suunnitellut Espanjaan sijoittuvan tulevaisuutensa kuolemaansa saakka ja siitä hieman pidemmälle. Suomeen palaaminen on haastateltavalle viimeinen vaihtoehto. Suomessa haastateltava pelkäisi joutuvansa vanhaikotiin, joten hän on hautaussopimuksen keinoin varmistanut, että kuoleman jälkeen paperiasiat hoituvat jouhevasti ja että ruumis polttohaudataan Espanjassa pian kuoleman jälkeen.

” (...) sanoin pojallekin, et tuu sitte jos mä delaan ni... heitä se perhanan purnukka niin pitkäl Välimereen ku ikinä saat lennätettyä.” (H2 2019)

Tämä elämän ehtopuolen laatuun ja laadukkaaseen kuolemaan liittyvä utopia on kiinnostava tarkastelun kohde, joka tuo esille ikääntymiseen ja kuolemaan liittyviä ihanteita siirtolaisuuden kontekstissa. Kuolemaan liittyvät järjestelyt auringonlaskun siirtolaisuuden viitekehyksessä on kohtalaisen tutkimaton kenttä (Kingin 2012, 299), mutta viimeisen kymmenen vuoden aikana transnationaalia kuolemaa sekä kuolemaa diasporassa on alettu tutkimaan enemmän (ks. Hunter 2016, Murcia & Eduardo 2022). Kastenbaum käsittelee artikkelissaan *Is death better in utopia?* kuolemaa utopiakuvaluksissa. Utopiassa ihminen kuolee luonnollisesti vanhuuteen, sillä sotia ei ole. Hyvä yhteiskunta osallistuu myös hyvän kuoleman tuottamiseen. (Kastenbaum 2005, 38.) Utooppiseen kuolemaan liittyy huomaamattomasti myös ikääntymiseen ja ikääntyviin liittyvät asenteet. Utopiassa vanheneminen ei vähennä yksilön

yhteiskunnallista arvoa ja vanhemmuutta kunnioitetaan ilman, että ikääntyneitä kohdellaan hallitsevasti tai kontrolloivasti, eikä vanhenevan tarvitse pelätä hylkäämistä. (Kastenbaum 2005, 42–43.) Laadukkaan kuoleman utopia liittyykin ennen kaikkea yhteiskunnallisiin rakenteisiin, jotka huolehtivat siitä, ettei vanhuksen tarvitse olla yksin tai kärsiä. (Kastenbaum 2005, 38.)

Fuengirola esiintyy useimmissa elämänpolun narratiiveissa vain yhtenä läpikulkupisteenä, josta elämä jatkuu seuraavaan kohteeseen. Fuengirola on useille irtiotto, pakopaikka tai pitkäaikaisen unelman toteutuminen, osalle se on uusi – vaikkakin väliaikainen – koti. Elämänpolku ja nykyisen paikan hyväksyminen väliaikaisena on myös eräs utopiaa heijastava ajatus, sillä utopia ei koskaan toteudu, sillä utopian muuttuessa todellisuudeksi on se jo tuhoutunut ja laittanut alulle uuden utopian muodostumisen. Utopialle onkin luontaista täyttymättömyyden tila ja tuhoutuminen, mikä kuvaa myös utooppisen impulssin prosessimaista perusolemusta (Ks. esim. Webb 2008; Bloch 1995). Utooppinen impulssi nousee Blochin mukaan jatkuvasti nykyhetkestä ja tämä uuden paremman tavoittelu kuvataan myös ihmisen luontaisena ominaisuutena. Espanjansuomalaisten haastattelupuheesta on havaittavissa tämä inhimillinen taipumus paremman elämän tavoitteluun ympäristön muutoksen ja itsen kehityksen kautta. Utopian tavoittelu heijastuu myös siirtolaisnarratiiveissa mutta sen keinot ovat yksilölliset. O'Reilly ja Benson kuvaavat elämäntapasiirtolaisten muistuttavan jossain määrin Baumanin moderneja metsästäjiä, jotka etsivät alituisesti uusia metsästysmaita, tai 'elämän taiteilijoita' jotka tavoittelevat onnea. Elämäntapasiirtolaisuudessa kuvataankin kiteytyvän halu elää utopiassa, vaikka tämä utopia jäisikin lopulta kuitenkin aina tavoittamattomaksi. (O'Reilly & Benson 2009, 10) Karisto taas kuvaa utopian olevan länsimaalaisen kulttuurin peruspyrkimys, joka antaa ihmisille energiaa tavoitella parempaan elämään, vaikka sitä ei koskaan saavutettaisikaan. Hänen mukaansa utopia ei kaadu siihen, ettei todellisuus vastaa toiveita vaan pikemminkin siihen, että esitetään vieläkin houkuttelevampi tulevaisuudenkuva. (Karisto 2008, 445–446.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Analysoin edellisessä kappaleessa teoriaohjaavasti utooppista impulssia espanjansuomalaisten haastattelupuheessa. Tarkastelin utooppista impulssia artikuloituna paremman tavoitteluna, joka ilmenee haastattelupuheessa kritiikin ja unelmoinnin kautta. Tarkastelin työssä sitä, millaisiin teemoihin liittyen utooppinen impulssi ilmenee espanjansuomalaisten haastattelupuheessa ja millaisia uusia utopioita haastattelupuheessa muodostetaan. Tutkimuksen tehtävänä on tuottaa empiiriseen aineistoon perustuvaa tietoa utooppisesta impulssista sekä utooppisesti motivoituneesta siirtolaisuudesta teoriaohjaavan analyysin keinoin. Käytin aineiston valinnassa ja analyysissä apuna utooppisen impulssin pohjalta muodostamaani analyysityökalua. Analyysin teemat muodostuivat aineistolähtöisesti lähiluvun ja teemoittelun kautta ja teoriaohjaavuus painottui analyysissä, missä tarkastelin eri teemoja utopian ja elämäntapasiirtolaisuuden teoreettista taustaa vasten muuttoon ja pakoon, yhteisöihin ja rakenteisiin, itseoivallukseen ja työhön, sekä liminaalisuuteen, elämänpolkuun ja uusiin utopioihin liittyen. Tässä kappaleessa esittelen analyysin seurauksena muodostuneet johtopäätökset.

Analyysissä etsin vastausta päätutkimuskysymykseen: Miten utooppinen impulssi ilmenee espanjansuomalaisten haastattelupuheessa Fuengirolaan liittyen? Analyysissä tarkastelin aineistoa utopian ja siirtolaistutkimuksen teoreettista taustaa vasten reflektiivisessä ja syvempää ymmärrystä tavoittelevassa prosessissa, jonka myötä muodostui kaksi keskeistä johtopäätöstä: *utooppinen impulssi ilmenee haastattelupuheessa kriittisen reflektion sekä unelmoinnin tilana, jolla on ongelmanratkaisuun*

tähtäävää funktio, sekä lisäksi utooppinen impulssi ja kriittinen reflektio kytkeytyy spatiaalisen ja mentaalisen tilan muutokseen sekä liminaalisuuteen.

7.1 Utooppinen impulssi on kriittisen reflektion ja unelmoinnin tila, jolla on ongelmanratkaisuun tähtäävä funktio

Analyysin perusteella on mahdollista tuottaa odotettu johtopäätös, että utooppinen impulssi ilmenee haastattelupuheessa kriittisen reflektion sekä unelmoinnin tilana, jolla on kehitykseen, muutokseen ja ongelmanratkaisuun tähtäävä funktio ja johon vaikuttaa laajemmat kulttuuriset ja yhteisölliset tekijät. Blochin mukaan ihmisen psykologiset tendenssit perustuvat tarpeeseen. Blochin utooppisen impulssin käsitteessä painottuukin Freudin impulssin keskiössä olevien halun ja viettien sijaan tarve ja ihmiselle luontainen paremman elämän toivominen ja pyrkimys muutokseen. (Kellner 2012, 90.) Utopian elementit nousevat perimmiltään puutteesta, eli siitä mitä ei ole. Puute, eli "jokin mitä ei ole", on se negatiivinen, joka luo positiivista. Tämä puute pitää ihmisen tavoittelemassa parempaa. (Lakkala 2021, 28.)

Utooppinen impulssi liittyy ongelmanratkaisuun ja kehitykseen ja se sisältää kriittisen reflektion suhteessa nykyiseen olemisen tilaan, sekä pyrkimyksen ratkaista ongelma. Utooppisen impulssin tilassa havaitaan kriittisen reflektion kautta ongelma ja unelmoinnin kautta havaitaan mahdollisuus ongelman ratkaisuun. Tämä ratkaisu on utopia. Utopia ei olekaan paikka vaan se on tila - tila jonkun jo tiedetyn ulkopuolella, joka vaatii syntyäkseen irrottautumisen aikaisemmista rakenteista. Irrottautuminen voi tapahtua turhautumisen, kyllästymisen, pelon, inhon, pakon tai mahdollisuuden tunteen sävyttämänä ja irrottautuminen on yhtä lailla pyrkimys päästä eroon sekä negatiivisesta tunteesta kuin sen aiheuttajastakin. Geogheanin mukaan utooppinen impulssi perustuukin ihmisen kykyyn ja tarpeeseen fantasioida sekä tehdä jatkuvaa tietoista ja tiedostamatonta todellisuuden uudelleenjärjestelmistä, johon liittyy myös yksilön paikka tässä todellisuudessa. Utopia on yritys luoda ympäristö, missä yksilö voisi olla tyytyväinen. (Lakkalan 2021, 29, mukaan Geoghean 2008.)

Utooppinen impulssi luo tilan, jossa uusien vaihtoehtoisten todellisuuksien muotoilu on mahdollista. Blochin mukaan se on tila, jossa menneet virheet, kärsimys ja menetetyt unelmat hyväksytään pohjana, mille paremman on mahdollista rakentua, jos vain yritetään korjata ja korvata aikaisemmat erehdykset varmistamalla, ettei näin tapahtuisi tulevaisuudessa. Olennaista on havaita ja hyväksyä epäkohdat, jotka korjaamalla uusi parempi todellisuus voi muodostua. Kriittisen toivon myötä pyritään varmistamaan, että nykyisyyden epäkohdat olisivat poissa tulevaisuudessa (ks. Webb 2008, 199). Kriittinen reflektio vaatii epäkohtien hyväksymisen osana jatkumoa ja pohjana paremman suunnittelussa ja sen tavoittelussa. Kritiikki ja virheet ovatkin olennaisessa asemassa uuden paremman muotoilussa, sillä jos niitä ei olisi, ei uutta parempaakaan voi syntyä. Tärkeintä utopiassa ei kuitenkaan ole se, miten ongelma ratkaistaan vaan se, että ongelmanratkaisu nähdään mahdollisena.

Utooppisen impulssin ongelmanratkaisuun tähtäävä funktio linkittyy muutoksen mahdollisuuden havaitsemiseen ja vaihtoehtojen punnitsemiseen. Tätä päätelmää tukee myös Giddensin (1991) näkemys myöhäismodernissa ajassa ilmenevästä reflektiivisestä arvioinnin prosessista, jonka myötä olemme tietoisempia saavutettavissamme olevista mahdollisuuksista, sekä poiesis, ihmisen perustendenssi pyrkiä muokkaamaan maailmaansa sekä itseään uudeksi (Levine 2019). Vaihtoehtojen havaitseminen mahdollistaa nykytilan kriittisen tarkastelun ja kriittinen tarkastelu mahdollistaa paremman havaitsemisen. Huomionarvoista on, että ilman paremman todellisuuden mahdollisuutta ei kritiikkiäkään olisi. Kuten Bloch kuvaa "Where nothing more can be done or is possible, life stands still." (Bloch 1995, 224.) Ihmismielen perustavanlaatuisuus on tavoitella parempaa ja ihmiskunnan kehitys perustuu tälle luontaiselle tendenssille olla kriittinen ja kehitellä parempia vaihtoehtoja menneisyydestä oppien. Kritiikki ja paremman mahdollisuus kytkeytyvätkin olennaisesti toisiinsa. Ilman paremman todellisuuden mahdollisuutta ei olisi reflektiota, eikä myöskään toisen vaihtoehdon synnyttämää kritiikkiä. Tästä syystä tila, missä ei ole kritisoitavaa tai kritiikin mahdollisuutta ei myöskään sisällä uuden paremman mahdollisuutta. Tämä tila on epäinhimillinen ja antiutooppinen – se on dystopia.

7.2 Utooppinen impulssi ja kriittinen reflektio kytkeytyy spatiaalisen ja mentaalisen tilan muutokseen sekä liminaalisuuteen

Utooppinen impulssi kytkeytyy mentaaliseen ja fyysiseen liminaalisuuteen sekä spatiaalisen tilan muutokseen – irtiottoon – joka luo tilan kriittiselle reflektiolle suhteessa aikaisempaan. Tämä tila on liminaalinen, sillä siinä yksilö on irrottautunut aikaisemmista rakenteista, eikä ole vielä kiinnittynyt uusiin fyysisiin tai mentaalsiin rakenteisiin. Utooppinen impulssi luo liminaalisen tilan, missä yksilö on läsnä oleva ja poissaoleva, läpikulkumatkalla oman elämänpolkunsä lävistämässä tilassa, joka on joskus ollut utopia ja josta käsin synnytetään uusia utopioita. Liminaalitila on myös mentaalisella tasolla tapahtuvaa irrottautumista ja uudelleenkiinnittymistä, mikä tapahtuu kritiikin ja unelmoinnin kautta. Spatiaalisen tilan muutoksen luoma kriittinen reflektio ilmenee aineiston lisäksi myös O'Reillyn ja Bensonin (2009) ja Korpelan (2010) teksteissä. Lakkala kuvaa Moren utopian ”abstraktina spatiaalisena leikkinä nykyhetkeä vastaan” (Lakkala 2012, 50).

Kosmopoliittisuus voidaan nähdä vetäytymisenä poliittisista ja kulttuurisista käytänteistä ja mahdollistavan toisen topoksen luomisen, josta käsin voimme nostaa esiin aikaisemman topoksen epäkohtia (Leung 2009, 390). Maantieteellinen liikkuvuus on inspiroinut myös Moren Utopia teoksen. Löytöretkeilijöiden kirjeet mahdollistivat Morelle ’toisien’ todellisuuksien löytämisen, kun Euroopassa vallinnut järjestys ei ollutkaan enää ainoa mahdollinen kuviteltavissa oleva. Tämä maantieteellisen horisontin laajentuminen vaikutti mielen horisonttien laajentumiseen ja teki Morelle mahdolliseksi omaan yhteiskuntaan kohdistuvan kriittisen reflektion, jonka seurauksena syntyi Utopia. (Lakkalan 2021, 55.)

Utooppinen horisontti kuvataan kenttänä, jossa sijaitsee kaikki, mikä on mahdollista ja tässä horisontissa sijaitsee myös utopia (Bloch 1995, 209–210). Utopia pakottaa refleктоimaan sen hetken paikkaa eli *toposta* (Lakkala 2021, 36). Utopiassa onkin kyse sellaisen toisen luomisesta, josta käsin voimme kritisoida nykyisyyttä. (Leung 2009, 372). Utooppinen horisontti synnyttää kritiikkiä ja tarjoaa aina uuden täyttymyksen mahdollisuuden, joka ei kuitenkaan koskaan toteudu, sillä perille saapuessamme on utopia jo tuhoutunut ja eteemme avautuu aina uusi horisontti.

Utopiaa tavoittelevassa liikkeessä olemme jatkuvasti yhtä aikaa saapumassa ja lähdössä, muttemme koskaan perillä. Perille pääsy ei olekaan matkan tarkoitus, sillä utopia on ”hyvä paikka, jota ei ole”. Tästä syystä utopiaa ei voida tavoittaa vaan ainoastaan tavoitella. Tätä prosessia olen mallintanut kuvassa 2 (s. 75). Philippopoulos-mihalopoulos kiteyttää utopian tavoittelun prosessin seuraavasti:

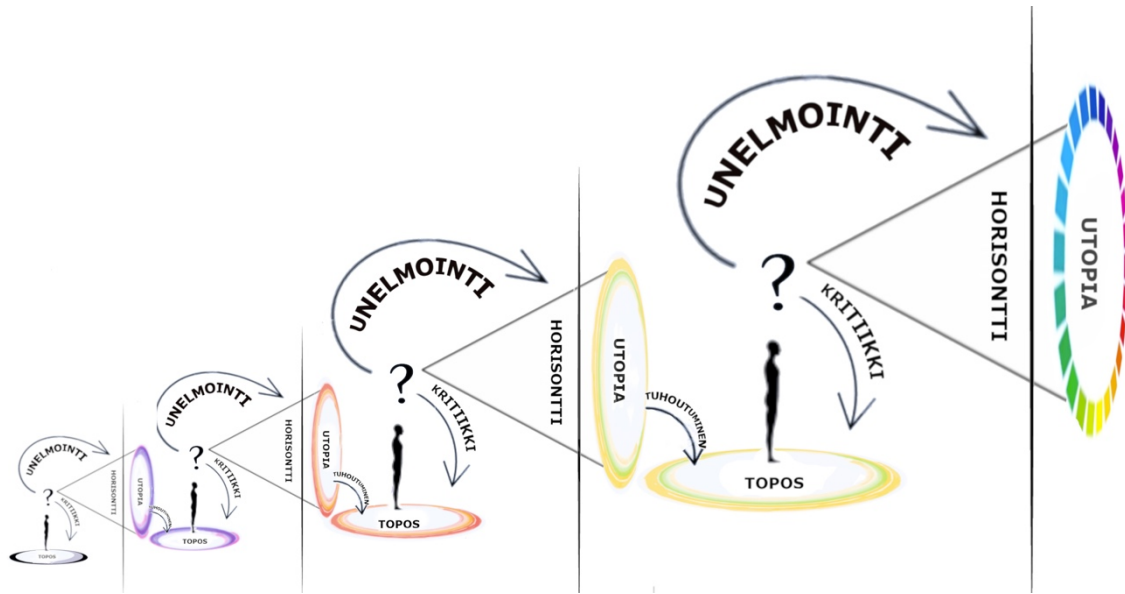
”When I finally arrive to the designated point, where, according to the map, lies Utopia, the only thing I discover is a map, identical to the one I hold, that indicates, clearly and beyond any doubt, the way to Utopia” (Philippopoulos-mihalopoulos 2001, 135.)

Utooppinen horisontti onkin alati tavoittamaton loppumattomien mahdollisuuksien kenttä jolle mieleemme innovoi parempia todellisuuksia. Myöhäismodernin ajan yksilön kosmopoliittinen mielikuvitus leikkii globaalilla kentällä ja rakentaa horisonttiin utooppisia paremman olemisen tiloja lukuisten erilaisten kuvastojen ja narratiivien inspiroimana. Siirtolaisutopioissa on keskeistä kuormittavista olosuhteista pakeneminen, irtiotto oravanpyörästä ja siirtyminen itseoivalluksen äärelle parempaan elämään. Niissä ilmentyy myös länsimaalaiselle kulttuurille ominainen näkemys maailmasta avoimena kenttänä, jolla voimme tavoitella onnea.

7.3 Päätelmä utooppisesta impulssista

Utooppisessa impulssissa kritiikki, unelmointi ja toivo kietoutuvat yhteen muodostaen dynamiikan, jonka tuloksena luodaan parempia vaihtoehtoja nykyiselle. Utooppinen impulssi saa alkusysäyksensä paremman mahdollisuuden havaitsemisesta ja uudet utopiat muodostuvat ratkaisuiksi kritiikin synnyttämään tarpeeseen. Utooppisen impulssin tilassa havaitaan epäkohdat, niitä muuttamaan kykenevä yksilöllinen toimijuus ja paremman todellisuuden mahdollisuus. Kritiikin ja unelmoin kautta muotoillaan uusi parempi todellisuus – utopia – jota kohti liikutaan. Tyytyminen ja pysähtyminen ovat tämän prosessin uhkia.

Kuva 2.

Spatiaalisen ja mentaalisen tilan muutos synnyttää kriittistä reflektiota ja kriittinen reflektio spatiaalisen ja mentaalisen tilan muutosta, mikä asettaa yksilön liminaaliseen tilaan. Nykyisestä topoksesta käsin havaitun horisontin toisella puolella on utopia, joka on muodostunut nykyhetken topoksen kriittisen reflektion ja unelmoinnin seurauksena. Kun utopia saavutetaan, se muuttuu topokseksi (ja näin ollen tuhoutuu), josta käsin nähdään uusi horisontti, minkä seurauksena syntyy nykyisen topoksen kriittinen reflektio, sekä unelmointi, jonka seurauksena muodostetaan jälleen uusi utopia uuden horisontin toiselle puolen. Utopiat muodostuvat jatkuvassa irrottautumisen ja tavoittelun liikkeestä ja utooppisen impulssin luontainen tendenssi on aktivoitua aina uudestaan ja uudestaan.

8 POHDINTA

Tässä gradututkielmassa analysoin teoriaohjaavasti utooppista impulssia espanjansuomalaisten haastattelupuheessa. Tutkimuksen tehtävä oli tuottaa uutta tietoa utooppisesta impulssista empiiriseen aineistoon perustuen. Analyysin pohjalta tekemäni johtopäätösten mukaan utooppinen impulssi ilmenee espanjansuomalaisten haastattelupuheessa kriittisen reflektion sekä unelmoinnin tilana, jolla on kehitykseen, muutokseen ja ongelmanratkaisuun tähtäävä funktio. Lisäksi utooppinen impulssi ja kriittinen reflektio kytkeytyy spatiaalisen ja mentaalisen tilan muutokseen sekä liminaalisuuteen.

Johtopäätöksiä tuki utopian ja siirtolaistutkimuksen teoreettinen pohja. Tutkimus vastasi tutkimuskysymykseen ja täytti tehtävänsä tuottamalla empiiriseen aineistoon perustuvaa uutta tietoa utooppisesta impulssista, sekä syvensi omaa ymmärrystäni ihmismielen perustavanlaatuisesta ja kehityksen kannalta keskeisestä ilmiöstä. Hermeneuttinen lähestymistapa oli aiheen käsittelyyn sopiva ja pystyin hyödyntämään työssä kokemuspohjaista tietoa alkukäsityksen muodostamisessa. Työn edetessä muodostin syvempää ja tarkempaa ymmärrystä aiheesta aineistoa ja teoreettista tietoa hyödyntäen reflektiivisessä prosessissa. Tuomi ja Sarajärvi (2002) kuvaavat teoriaohjaavan analyysin kompastuskiveksi sen, että tutkija pyrkii yhdistelemään erilaisia aineksia toisiinsa niin luovasti, että lopputulos on sekava. Parhaimmillaan tällainen yhdistely saattaa synnyttää jotain aivan uutta ja mahdollistaa tarkastelun monista eri näkökulmista käsin. Tässä työssä yhdistelin

elämäntapasiirtolaisuuden ja utopian teoreettista tietoa empiirisestä aineistosta utooppisen impulssin käsitteen pohjalta muodostamani analyysityökalun avulla nouseviin havaintoihin. Analyysin perusteella tein kaksi johtopäätöstä utooppisesta impulssista. Se näyttäytyi haastattelupuheessa kriittisen reflektion ja unelmoinnin tilana, jonka kautta pyrittiin ratkomaan ongelmia ja epäkohtia. Tämä tulos on linjassa prosessimaisen utopiakäsityksen kanssa. Toinen johtopäätös liittyi spatiaalisen ja mentaalisen tilan muutoksen mahdollistamaan reflektioon sekä liminaalisuuteen. Liminaalisuus ja etäisyys mahdollisti kriittistä reflektiota ja irrottautumista aikaisemmista rakenteista ja käsityksistä. Liminaalinen tila kuvaa mielestäni hyvin myös utopiaa, sillä emme voi koskaan saavuttaa sitä. Pyrkimykseni oli ymmärtää utooppisen impulssin ilmentymiä moninäkökulmaisesti siirtolaisuuden ja utopian kautta. Moninäkökulmaisuuuden heikkous saattaa olla sen kurottelevuus ja hapuilevuus sekä se, että useita mielenkiintoisia näkökulmia jää käsittelemättä.

Tarkastelin työssä utooppista impulssia ihmismielen universaalina piirteenä ja kuvasin sen ihmismielen luonnollisena ominaisuutena. On ilmeistä, ettei ihmismielen tapahtumat ole näin yksiselitteisen suoraviivaisesti luettavissa olevia prosesseja vaan monimuotoisuudessaan valtavasti rikkaampia ja kompleksisempia. Haluan kuitenkin uskoa Blochin tapaan, että taipumus paremman unelmointiin sekä uteliaisuus tavoitella jotain tiedetyn horisontin takana olevaa on universaalisti jaettu inhimillinen piirre. Kenties työn lukija voi tunnistaa omassa arkisessa ajattelussaan ilmenevän utooppisen impulssin ja että työ tukee näin omalta osaltaan tiedostavan ja kriittisen reflektiivisen ajattelun ja toiveikkaan unelmoinnin heräämistä.

Työssä käytin valmista aineistoa. Laadukkaiden haastatteluiden tuottama aineisto sopi työhön mielestäni erinomaisesti. Vaikka haastatteluissa ei käsiteltykään eksplisiittisesti utopiaa oli se kuitenkin mukana erilaisissa muodoissa. Tämä on linjassa myös sen käsityksen kanssa, että utooppinen impulssi on luonnollisesti mielessä ilmenevä tila, joka ei ilmetäkseen vaadi välttämättä tietoista työtä. Hetkittäin huomasin kaipaavani mahdollisuutta kysyä lisää tai tulkita nonverbaalista viestintää suhteessa litterointiin. Minulla oli kuitenkin käytössäni ääninauhat, jotka kuuntelin läpi muodostaen kuvan haastateltavan ilmaisutyylistä. Analyysissä en keskittynyt vuorovaikutuksen analysointiin ja siihen liittyvät seikat olivat pikemminkin vain

tarkentamassa aikaisempaa tulkintaa. Aikaisempien puheviestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksen opintojen kautta muodostunut viestintää analysoiva mieli aktivoitui haastatteluita kuunnellessa ja huomasin tarkastelevani haastatteluiden vuorovaikutusta analyttisesti tehden vuorovaikutukseen liittyvän sivuhuomion. Vaikutti siltä, että vaikka utooppinen impulssi on luonnollisesti ilmenevä, saattaisi sitä olla mahdollista inspiroida kriittisen reflektioon kannustavilla avoimilla kysymyksillä haastattelutilanteessa. Avoimet kysymykset kehityskohteista ja siitä, mikä voisi olla paremmin herättivät kriittistä reflektiota, minkä seurauksena syntyi ajoittain myös uusia utopioita. Kenties utooppista impulssia voisi aktivoida kysymällä ”mikä voisi olla paremmin ja miten?” sekä luomalla avoin kenttä vaihtoehtojen muotoiluun.

Tutkimuksen tuloksia on mahdollista soveltaa esimerkiksi syvähaastattelun tai innovaatiotoiminnan virikkeenä, tai luoda niihin perustuen utooppista ajattelua tukevia malleja esimerkiksi tutkimushaastatteluja tai osallistavaa tutkimusta varten. Kiinnostavia jatkotutkimuksen kohteita olisi utooppisen impulssin tilan tutkiminen kokemuksena, tai laajemmassa kontekstissa sen tarkastelu millä tavalla utooppinen impulssi ilmenee viestinnän ja median kentällä erilaisissa tuotteissa ja prosesseissa. Osallistavan tutkimuksen parissa olisi kiehtovaa soveltaa tutkimuksen tuloksia metodologisesti vuorovaikutteisessa kontekstissa esimerkiksi vaihtoehtojen innovointi ja muotoiluprosessissa kriittisen päätöksenteon tai funktionaalisen päätöksenteon malleihin yhdistellen.

9 LÄHTEET

Aineistolähteet:

Jouhki, J., Lauranto, Y., & Mustanoja, L. 2019. Haastatteluaineisto. Tutkijoiden hallussa.

Kirjallisuus:

Appadurai, A. 2000. Grassroots Globalization and the Research Imagination. *Public culture*, 12(1), 1-19. <https://doi.org/10.1215/08992363-12-1-1>

Appadurai, A. 1996. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. University of Minnesota Press.

Basso, F. & Krpan, D. 2022. Measuring the transformative utopian impulse for planetary health in the age of the Anthropocene: a multi-study scale development and validation. *The Lancet Planetary Health*. Vol.6 (3):230–242. ISSN 2542-5196.

Basso, F. & Krpan, D. 2020. Utopian Impulse: An Individual-differences Approach to Transformative Social Change. <https://doi.org/10.31234/osf.io/nvm2j>

Bloch, E. 1995. *The Principle of Hope*, Volume 1. Cambridge, MA: MIT Press.

Benson, M., & Osbaldiston, N. 2016. Toward a Critical Sociology of Lifestyle Migration: Reconceptualizing Migration and the Search for a Better Way of Life. *The Sociological Review*, 64(3), 407–423. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.12370>

Benson, M., & O'Reilly, K. 2009. Migration and the search for a better way of life: A critical exploration of lifestyle migration. *The Sociological review (Keele)*, 57(4), 608–625. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2009.01864.x>

Cieri, F., & Esposito, R. 2019. Psychoanalysis and Neuroscience: The Bridge Between Mind and Brain. *Frontiers in Psychology* 10. 10.3389/fpsyg.2019.01983

Couton, P. & López, J. J. 2009. Movement as utopia. *History of the Human Sciences*, 22(4), 93–121. <https://doi.org/10.1177/0952695109337694>

- Cook, N.D. 2008. The neuron-level phenomena underlying cognition and consciousness: synaptic activity and the action potential. *Neuroscience*, 153, 556-570.
- Cuñado, J., & de Gracia, F. P. 2013. Environment and Happiness: New Evidence for Spain. *Social indicators research*, 112(3), 549-567.
<https://doi.org/10.1007/s11205-012-0038-4>
- Dorrestijn, S. & Verbeek, P. 2013. Technology, Wellbeing, and Freedom: The Legacy of Utopian Design. *International journal of design*, 7(3), 45-56.
- Ellis, C. A. J. 2014. Abject Utopianism and Psychic Space: An Exploration of a Psychological Progress Toward Utopia in the Work of Samuel R. Delany and Julia Kristeva. Doctoral Thesis. Peterborough, Ontario: Trent University
- Eskelinen, T., Lakkala, K., Lohtaja, A., Moisio, O-P., Pyykkönen, M. 2017. Utopia on yhteiskunnallisten vaihtoehtojen etsimisen menetelmä. *Futura*, 36(1), 36-37.
- Eskelinen, T., Lakkala, K., Pyykkönen, M. 2020. The Privatization and Recollectivization of Hope. Toim. Eskelinen, Teppo. *The Revival of Political Imagination: Utopia as Methodology*. London: Zed Books, 37-53.
- Guneri, G. D. 2021. In the Nature of (Utopian) Production of Space: A Structuralist Perusal of Architectural Utopianism. *Utopian studies*, 32(2), 342-364.
<https://doi.org/10.5325/utopianstudies.32.2.0342>
- Hollow, M. 2011. Perfect lives: Lifestyle magazines and utopian impulses in contemporary British society. *International Journal of Cultural Studies*.
- Honkanen, Antti 1999 Kohtaamisia auringossa – suomalaisturistien ja paikallisväestön väliset sosiaaliset suhteet Fuengirolassa. Turun Yliopisto, sosiologian laitos. Sosiologista keskustelua B 35. Turku: Turun yliopisto.
- Hunter, A. 2016. Deathscapes in diaspora: Contesting space and negotiating home in contexts of post-migration diversity. *Social & cultural geography*, 17(2), 247-261.
<https://doi.org/10.1080/14649365.2015.1059472>
- Jouhki, J. 2005. Utopia: paikka ei missään, parhaan maailman puolesta. *Historiatieteellinen aikakauskirja* 2, 60-77.
- Karhu, M. 2019. Utopia, utopismi ja paikan tutkimus. *Alue Ja Ympäristö*, 48(1), 117-123. <https://doi.org/10.30663/ay.75179>
- Karisto, A. 2008. Satumaa: suomalaiseläkeläiset Espanjan aurinkorannikolla. SKS, Helsinki.
- Kanazawa, S., Li, N. P., & Yong, J. C. 2022. Sunshine on my shoulders makes me happy. . . especially if I'm less intelligent: How sunlight and intelligence affect happiness in modern society. *Cognition and emotion*, 36(4), 722-730.
<https://doi.org/10.1080/02699931.2022.2029358>
- Kellner, D. 2012. Ernst Bloch, Utopia, and Ideology Critique. In P. Vieira & M. Marder (Eds.). *Existential Utopia: New Perspectives on Utopian Thought* (pp. 83-96). New York: Continuum. Viitattu 22.02.2022, from <http://dx.doi.org/10.5040/9781501301421.ch-007>
- King, R. 2012. Sunset Migration.
- Korpela, K. 1998 "Missä ollaan, mikä maa?" Suomalaisten matkailu Välimeren aurinkorannoille 1960- ja 1970-luvuilla. – Mikä maa – mikä valuutta? Matkakirja turismin historiaan. Toim. Auvo Kostiainen & Katariina Korpela. Yleinen historia. Turku: Turun yliopisto.

- Korpela, M. 2010. Leppoista elämää ulkomailla: Mitä on elämäntapasiirtolaisuus. *Kulttuurintutkimus*, 27(4), 72-77.
- Lakkala, K. 2021. Utopia as a Counter-Logical Social Practice. Jyväskylä: University of Jyväskylä. (JYU Dissertations ISSN 2489-9003; 457) ISBN 978-951-39-8921-7
- Lakkala, K. 2017. "Mitä utopialla oikein tekee?" Utopia yhteiskuntakritiikin välineenä. *Sociologi*. (2)2017.
- Lehtonen, J. 2005. Voidaanko aivotutkimuksen ja psykoanalyysin tietämystä yhdistää? *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*. 121(7):733-40.
- Leppäkoski, A., & ammattikorkeakoulu, T. 2016. *Aurinkorannikon suomalaisten tietotekniset valmiudet*. Tampereen ammattikorkeakoulu.
- Leung, G. 2009. A Critical History of Cosmopolitanism. *Law, Culture and The Humanities*. 5. 370-390. 10.1177/1743872109339106.
- Levine, S. K. 2019. *Philosophy of Expressive Arts Therapy: Poiesis and the Therapeutic Imagination*. Jessica Kingsley Publishers.
- Levitas, R. 2011. The concept of Utopia. Peter Lang.
- Mannheim, K. 1979. Ideology and Utopia An Introduction to the Sociology of Knowledge. *The London School of Economics and Political Science*. Routledge & Kegan Paul Ltd 39 Store Street London WC1E 7 DD and Broadway House, Newtown Road Henley-on-Thames Oxon RG9 IEN.
- Maslow, A. H. 1943. A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Mikkola, J. 2001. Siirtolaisia ja vierailijoita. Suomalaisten siirtolaisten akkulturaatio ja identiteetti Espanjassa, Isossa-Britanniassa, Kreikassa, Ranskassa, Saksassa. Turun yliopisto. Sosiologian laitos. Pro gradu-työ.
- Morris, S. 2020. "Anything be better than this": Utopian Impulses in The Hunger Games Series and Orleans. *The Lion and the Unicorn* 44(3), 262-280. doi:10.1353/uni.2020.0027.
- Murcia, L. E. 2022. 'My soul stills hurts': Bringing death and funerals into the ageing-migration-home nexus. *Journal of ethnic and migration studies, ahead-of-print*(ahead-of-print), 1-17. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2022.2115626>
- O'Reilly, K. & Benson, M. 2009. Lifestyle migration: escaping to the good life? IN: Benson, M. And O'Reilly, K. (eds) *Lifestyle Migrations: Expectations, Aspirations and Experiences*. Ashgate, 2009, p1-13.
- Philippopoulos-mihalopoulos, A. 2001. Mapping Utopias: A Voyage to Placelessness. *Law and critique*, 12(2), 135-157. <https://doi.org/10.1023/A:1017948214997>
- Poikkeus, E. 2009. *Espanjan Aurinkorannikolla asuvien suomalaisten integroituminen paikallisväestöön*. Vaasan ammattikorkeakoulu.
- Portolano, M. 2012. The Rhetorical Function of Utopia: An Exploration of the Concept of Utopia in Rhetorical Theory. *Utopian Studies*, 23(1), 113-141. <https://doi.org/10.5325/utopianstudies>.
- Pyö, I., & Lehtinen, A. 2021. Moninainen kaupunki ja symmetrisen utopia: Tapaustutkimus Joensuusta. *Alue Ja Ympäristö*, 50(1), 49-69. <https://doi.org/10.30663/ay.97619>
- Rahko, M. 2003 Espanjan suomalaisten eläkeläisten sosiaaliset suhteet omaelämäkerrallisen aineiston kuvaamana. *Sosiaalipolitiikan pro gradu - tutkielma*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

- Raivio, M., Kautiainen, H., Immonen, S., & Pitkälä, K. 2016. Alcohol use and happiness among retired Finns living in Spain compared to those in Finland. *European Geriatric Medicine*, Volume 7, Issue 1, Pages 3-7.
- Sonnenberg, S. P., & Lham, D. 2018. But Seriously Now ... Lawyers as Agents of Happiness? The Role of the Law, Lawmakers, and Lawyers in the Realization of Bhutan's Gross National Happiness. *Forum for development studies*, 45(3), 461-483. <https://doi.org/10.1080/08039410.2017.1393459>
- Taira, T. 2004. Kartanpiirtäjän kulkuneuvo: Kirjoituskilpakeruun lukumahdollisuuksista. *Kansanrunousarkisto, lukijat ja tulkinnat*, 40-64.
- Turner, B. S. 2018. (I can't get no) satisfaction: Happiness and successful societies. *Journal of sociology (Melbourne, Vic.)*, 54(3), 279-293. <https://doi.org/10.1177/1440783318774858>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos)*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Valli, R., Aaltola, J., & Herkama, S. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin (5., uudistettu ja täydennetty painos.) [E-kirja]. PS-Kustannus. Viitattu 17.11.2022.
- von Reichert, C. 2011. Lifestyle migration: Expectations, aspirations, and experiences edited by M. Benson and K. O'Reilly. Ashgate, Farnham, England, 2009. No. of pages: x + 168. ISBN 978 0 7546 7567 9: Book Reviews. *Population space and place*, 17(3), 294-295. <https://doi.org/10.1002/psp.628>.
- Webb, D. 2008. Exploring the Relationship between Hope and Utopia: Towards a Conceptual Framework. *Politics (Manchester, England)*, 28(3), 197-206. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9256.2008.00329>.
- Wels, H. van der Waal, K., Spiegel, A. & Kamsteeg, F. 2011. Victor Turner and liminality: An introduction, *Anthropology Southern Africa*, 34:1-2, 1-4, DOI: 10.1080/23323256.2011.11500002
- Whigham, K. 2014. Performing a future (in) performing a past: Identity, cultural performance, and the Utopian impulse. *Tourist studies*, 14(2), 203-224. <https://doi.org/10.1177/1468797614532184>

Internetlähteet:

- Espanja.com 10.03.2019. *Tarvitaanko Espanjan Aurinkorannikolle suomalainen palvelutalo?* Viitattu 18.04.2022. <https://espanja.com/terveys-ja-hyvintointi/tarvitaanko-espanjan-aurinkorannikolle-suomalainen-palvelutalo/>
- Fuengirola.fi 12.01.2020. *Senioriasuminen ja hoivapalvelut hanke etenee aurinkorannikolla.* Viitattu 18.04.2022. <https://fuengirola.fi/2020/12/01/senioriasuminen-ja-hoivapalvelut-hanke-etenee-aurinkorannikolla/>.
- Handolin, V. 13.02.2023. *Seikkailusta toiseen.* Viitattu 16.02.2023. <https://www.hs.fi/perhe/art-2000009352865.html>
- Heikkilä, M. 03.10.2021. *Aurinkorannikolla asuvia suomalaisia ei kiinnosta opetella espanjan kieltä, sama ei onnistuisi Suomessa: "En voisi kuvitella".* Viitattu

- 16.11.2022. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/9a9a55ab-e42e-4106-8d49-2330f6f4ff02>.
- Kokkonen, Y. 02.01.2023 *Espanjan lämpöennätykset ylitettiin rajusti*. Viitattu 15.02.2023 <https://yle.fi/a/74-20008814/64-3-130997>
- Moir, C. 05.01.2020. *Ernst Bloch and the transformation of utopia*. Viitattu 11.06.2022. JHIBlog: <https://jhiblog.org/2020/01/05/ernst-bloch-and-the-transformation-of-utopia/>.
- Porte, M. Instinctual Impulse. *International Dictionary of Psychoanalysis*. Viitattu 01.03.2022. Encyclopedia.com: <https://www.encyclopedia.com/psychology/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/instinctual-impulse>"
- Pöysä, Jyrki. Muistitietotutkimus. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Viitattu 12.06.2022. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>.
- Reinikainen, P. 22.01.2020. *Aurinkorannikon kutsu: "Kesken työpäivän voi lähteä kävelemään rannalle"*. Viitattu 13.06.2022. <https://www.apu.fi/artikkelit/aurinkorannikon-kutsu-kesken-tyopaivan-voilahtea-kavelemaan-rannalle>.
- Routio, P. Hermeneuttinen tulkinta. Tuotetiede. Taideteollisen korkeakoulun virtuaaliyliopisto. Vitattu 16.11.2022. http://www.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/120_kirjallisuus.html#herm
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 17.11.2022. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>.
- Tieteen termipankki 16.11.2022: Filosofia: hermeneuttinen kehä. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:hermeneuttinen_kehä.
- Vironen, P. 23.01.2023. *Pariskunta muutti Aurinkorannikolle ja nauttii elämästään täysin siemauksin*. Radio Suomi Mikkeli. Viitattu 16.02.2023. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-64878246>
- Zitting, M. 25.01.2023. *Turistit palasivat Fuengirolaan – pormestari kaipaa tosin lisää suomalaisia*. Viitattu 16.02.2023. <https://www.iltalehti.fi/matkajutut/a/9aa81287-b6b2-446d-a432-5ce86597ac41>
- YLE Arena. www.arena.yle.fi Viitattu 06.11.2022.

Muut lähteet:

Andacaren tiedonanto sähköpostitse 30.11.2022.

LIITTEET

Liite 1

Haastatteluiden kysymysrunko

Haastattelukysymyksiä

Aluksi sosiaalisen verkoston piirtäminen alkupuolella haastattelua (ihmisiä, paikkoja, organisaatioita). Mukaan aina: tietosuojaseloste, lupalomake ja taustatietolomake.

Keskustelukysymyksiä:

- 1 Henkilötiedot: koko nimi, syntymäaika
- 2 Henkilöhistoria
- 3 Nykyinen elämäntilanne
- 4 Miksi tullut Espanjaan?
- 5 Mitä teki Suomessa?
- 6 Miten ja kenen kanssa päätyi Espanjaan?
- 7 Millainen prosessi taustalla miettiä, lähtisikö Espanjaan?
- 8 Millainen neuvottelu piti käydä itsen ja muiden kanssa?
- 9 Miksi juuri Espanja?
- 10 Minkälaisia kokemuksia aikaisemmin Espanjasta?
- 11 Millainen oli muutto ja asettuminen?
- 12 Oliko haasteita asettuessa?
- 13 Minkälainen arki on nykyään (Ihan tavallinen ”tylsä” arki, normipäivä)?
- 14 Kenen kanssa viettää aikaa? Mitä täällä on tarjolla? Mistä saa tietoa tekemisistä ja tapahtumista?
- 15 Kuinka usein käy Suomessa?
- 16 Tuleeko Suomesta vierailijoita?
- 17 Onko koskaan koti-ikävä?
- 18 Miten ihmiset Suomessa ovat suhtautuneet häneen?
- 19 Mitkä ovat olleet vaikeita hetkiä? Miten selvinnyt niistä?
- 20 Huippuhetket?
- 21 Onko mielestään espanjansuomalainen? Kuka on espanjansuomalainen?
- 22 Ihmiset tarkoittavat eri asioita kielitaidolla. Mitä hänen mielestään kielitaito on?
- 23 Missä tilanteissa käyttää espanjaa?

Suomen kieli: Onko Fuengirolassa väkeä eri paikoista, eri puolilta Suomea? Kuuleeko Fuengirolassa murteita? Kokeeko itse puhuvansa jotain suomen murretta? Tuleeko murreasioista koskaan puhetta Fuengirolassa suomalaisten kesken? Onko kotitaustalla merkitystä? Huomaako, että tämä Fuengirolassa olo vaikuttaisi jotenkin suomen kieleen, jota puhuu (Espanjassa tai Suomessa)?